

מלכים א פרק א

חלוקת הפרק:

1. מחלתו של דוד – א – ד
2. ניסיונו הראשון של אדוניה למלוך תחת אביו – ה – י
3. עצת נתן הנביא לבת שבע אם שלמה – יא – יד
4. היחלצות נתן הנביא ובת שבע להמליך את שלמה – טו – לא
5. צוואת דוד בחייו להמליך את שלמה – לב – מט

1. מחלתו של דוד (א – ד)

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן, בָּא בַיָּמָיִם; וַיְכַסְהוּ, בַּבְּגָדִים, וְלֹא יָתֵם, לוֹ. ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו, וַיִּבְקְשׁוּ לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְּתוּלָה, וְעַמְדָּה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ, וְתֵהִי-לוֹ סִכָּנָת; וַשְּׂכֵבָה בְּחִיקָהּ, וְתֵם לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ. ג וַיִּבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה, בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל; וַיִּמְצְאוּ, אֶת-אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִית, וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ, לְמֶלֶךְ. ד וְהַנַּעֲרָה, יָפָה עַד-מְאֹד; וְתֵהִי לְמֶלֶךְ סִכָּנָת וְנִשְׂרָתָהּ, וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָה.

"בן שלושים שנה דוד במלכו וארבעים שנה מלך..." (שמואל ב, ה). למרות שלא היה זקן בשנים, קפצה עליו חולשה וזקנה, ויתכן כי הדבר נבע ממלחמותיו הרבות, או מרוב צערו הרב על כל מה שאירע לו בחייו האישיים ובחיי משפחתו. עניין אמנון ותמר, כישלונו בבת שבע ומות בנה, מרד אבשלום בו ומותו, מות אמנון על ידי אבשלום ועוד. מציאות זו גרמה לדוד לחוש זקן שקר לו, ולאחר שכיסו אותו בבגדים ולא עזר, הביאו לו עבדיו את אבישג השונמית.

2. ניסיונו הראשון של אדוניה למלוך תחת אביו (ה – י)

ה וַאֲדֹנִיָּה בֶן-חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר, אֲנִי אֶמְלֹךְ; וַיַּעַשׂ לוֹ, רֶכֶב וּפָרָשִׁים, וַחֲמֻשִׁים אִישׁ, רָצִים לְפָנָיו. ו וְלֹא עֲצָבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר, מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ; וְגַם-הוּא טוֹב-תָּאֵר מְאֹד, וְאִתּוֹ יִלְדָה אַחֲרָי אֲבָשָׁלוֹם. ז וַיְהִי דְבָרָיו--עִם יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה, וְעִם אֲבִיתֵר הַכֹּהֵן; וַיַּעֲזְרוּ, אַחֲרָי אֲדֹנִיָּה. ח וַיִּצְדֹּק הַכֹּהֵן וּבְנֵיהוּ בֶן-יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנְּבִיא, וְשִׁמְעִי וְרֵעִי, וְהַגִּבּוֹרִים, אֲשֶׁר לְדָוִד--לֹא הָיוּ, עִם-אֲדֹנִיָּהוּ. ט וַיִּנָּבֵחַ אֲדֹנִיָּהוּ, צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא, עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת, אֲשֶׁר-אֵצֶל עֵין רֶגֶל; וַיִּקְרָא, אֶת-כָּל-אֲחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְלִכְל-אֲנָשֵׁי יְהוּדָה, עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ.

י וְאֶת-נָתָן הַנְּבִיא וּבְנֵיהוּ וְאֶת-הַגִּבּוֹרִים, וְאֶת-שְׁלֹמֹה אָחִיו--לֹא קָרָא.

אדוניה בן חגית אשת דוד, רצה למלוך במקום אביו עוד בחייו, משום:

א. אביו מעולם לא הוכיח אותו – "ולא עצבו אביו מימיו"

ב. היה יפה תואר.

ג. נולד לדוד אחר אבשלום, ולדעתו הוא אשר ראוי למלוך לפני אחיו.

מחלתו של דוד כמצוין לעיל, הביאה את אדוניה להכרה כי שעת הכושר הגיעה למרוד באביו, בחשבו כי אביו שהזקין וחלה, לא יוכל עוד להנהיג את העם ולהענישו על מעשהו. לשם מימוש תוכניתו, פעל להכין את העם לעובדה שהוא הירוש.

הפעולות:

א. היה מתפאר ומתנהג כמועמד לנשיאות – "ואדוניה... מתנשא לאמר אני אמלוך".

ב. מינה 50 איש רצים לפניו כמנהג המלכים – "וחמישים איש רצים לפניו".

ג. עשה לו רכב ופרשים כמנהג המלכים – "ויעש לו רכב ופרשים".

ד. חבר עם יואב שר צבא דוד אביו (אישיות צבאית) – "ויהיו דבריו עם יואב".

ה. חבר עם אביתר הכהן (אישיות רוחנית) – "ועם אביתר הכהן".

בעת שהלך אדוניה להקריב קורבנות, הזמין את אחיו ורעיו שתמכו בו, ואת מתנגדיו צדוק הכהן ובניהו בן יהוידע ושמעאי (שמעי בן גרא), רעי (חושי הארכי), נתן הנביא, שלמה אחיו וכל הגיבורים לא הזמינם.

3. עצת נתן הנביא לבת שבע אם שלמה (יא – יד)

יא וַיֹּאמֶר נָתָן, אֶל-בֵּת-שֶׁבַע אִם-שְׁלֹמֹה לֵאמֹר, הֲלוֹא שָׁמַעְתָּ, כִּי מֶלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן-חַגִּית; וַאֲדֹנִיָּהוּ דָוִד, לֹא יָדָע. יב וְעַתָּה, לְכִי אֵיעָצֶךְ נָא עֲצָה: וּמַלְטִי, אֶת-נַפְשֶׁךָ, וְאֶת-נַפְשׁ בְּנֶךָ, שְׁלֹמֹה. יג לְכִי וּבֹאִי אֶל-הַמֶּלֶךְ דָּוִד, וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא-אֵתָה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לְאָמְתֶּךָ לֵאמֹר, כִּי-שְׁלֹמֹה בְנֶךָ יִמְלֹךְ אַחֲרָי, וְהוּא נִשֵּׁב עַל-כִּסְאִי; וּמִדּוּעַ, מֶלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ. יד הִנֵּה, עוֹדָךְ מִדְּבַרְתְּ שָׁם--עִם-הַמֶּלֶךְ; וְאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֶיךָ, וּמְלֹאֲתִי אֶת-דְּבָרֶיךָ.

נתן הנביא שניבא לדוד ששלמה ימלוך אחריו (רד"ק) "ויהי דבר ה'... הנה בן נולד לך... כי

שלמה יהיה שמו ושלוש ושקט אתן על ישראל בימיו" (דברי הימים א, כב, ח), ולכן קרא לבת שבע אם שלמה, ויעץ לה ליידע את דוד על מעשי אדוניה ומשמעותם מבחינתה ומבחינת שלמה, שהרי נשבע לה דוד שבנה שלמה ימלוך אחריו, ועוד שאדוניה עלול להרוג אותה ואת שלמה בנה, כדי שלא ינסו לקחת ממנו את המלוכה שהובטחה לו (רד"ק) "... ומלטי את נפשך ואת נפש בנך שלמה" (יב)

4. היחלצות נתן הנביא ובע שבע להמליך את שלמה (טו – לא)

טו ותבא בת-שבע אל-המלך החדר, והמלך זקן מאד; ואבישג, השונמית, משרת, את המלך. טז ותקד בת-שבע, ותשתחו למלך; ויאמר המלך, מה-לך. יז ותאמר לו, אדני אתה נשבעת ביהוה אלהיך לאמרת, כי-שלמה בנך, ימלך אחריו; והוא, יושב על-כסאי. יח ועתה, הנה אדני מלך; ועתה אדני המלך, לא ידעת. יט ויזבח שור ומריא-וצאן, לרב, ויקרא לכל-בני המלך, ולאביתר הפהן וליאב שר הצבא; ולשלמה עבדך, לא קרא. כ ואתה אדני המלך, עיני כל-ישראל עליך: להגיד להם--מי יושב על-כסא אדני-המלך, אחריו. כא והנה, פשכב אדני-המלך עם-אבתיו; והייתי, אני ובני שלמה--חטאים. כב והנה עודנה מדברת, עם-המלך; ונתן הנביא, בא. כג ויגידו למלך לאמר, הנה נתן הנביא; ויבא לפני המלך, וישתחו למלך על-אפיו ארצה. כד ויאמר, נתן, אדני המלך, אתה אמרת אדניו ימלך אחריו; והוא, יושב על-כסאי. כה פי ירד היום, ויזבח שור ומריא-וצאן לרב, ויקרא לכל-בני המלך ולשרי הצבא ולאביתר הפהן, והגם אכלים ושתים לפניו; ויאמרו, יחי המלך אדניו. כו ולי-אני-עבדך ולצדק הפהן ולבניהו בן-יהוידע, ולשלמה עבדך--לא קרא. כז אם, מאת אדני המלך, נהיה, הדבר הזה; ולא הודעת, את-עבדך (עבדך), מי יושב על-כסא אדני-המלך, אחריו. {ס} כח וישע המלך דוד ויאמר, קראו לי לבת-שבע; ותבא לפני המלך, ותעמד לפני המלך. כט וישבע המלך, ויאמר: חי-יהוה, אשר-פדה את-נפשי מכל-צרה. ל פי פאשר נשבעתי לך ביהוה אלהי ישראל, לאמר, כי-שלמה בנך ימלך אחריו, והוא יושב על-כסא תחתי: פי בן אעשה, היום הזה. לא ותקד בת-שבע אפים ארץ, ותשתחו למלך; ותאמר--יחי אדני המלך דוד, לעלם.

בת שבע עושה כדבר נתן הנביא, ואע"פ שדוד זקן וחלש ולא ראוי לבוא אל המלך במציאות זו, העזה בת שבע לבוא אליו ללא רשות, ובעוד היא מיידעת אותו על מעשי אדוניה, ומזכירה לדוד את עובדת השבועה שנשבע לה בדבר מלכות שלמה תחתיו, הגיע נתן הנביא ומחזק את דבריה, ומוסיף כי אדוניה מלך והוא לא הוזמן, כפי שלא הוזמנו צדוק, בניהו ושלמה, והוסיפו לטעון אם המלכת אדוניה היתה במצוותו, מדוע לא ידע אותם?

5. צוואת דוד בחייו להמליך את שלמה (לב – טז)

לב ויאמר המלך דוד, קראו-לי לצדוק הפהן ולנתן הנביא, ולבניהו, בן-יהוידע; ויבאו, לפני המלך. לג ויאמר המלך להם, קחו עמכם את-עבדי אדניכם, והרפתם את-שלמה בני, על-הפרדה אשר-לי; והורדתם אתו, אל-גחון. לד ומשח אתו שם צדוק הפהן ונתן הנביא, למלך--על-ישראל; ותקעתם, בשופר, ואמרתם, יחי המלך שלמה. לה ועליתם אחריו, ויבא וישב על-כסאי, והוא ימלך, תחתי; ואתו צויתי להיות נגיד, על-ישראל ועל-יהודה. לו וישעו בניהו בן-יהוידע את-המלך, ויאמר אמן: בן יאמר יהוה, אלהי אדני המלך. לו פאשר היה יהוה עם-אדני המלך, בן יהי (יהיה) עם-שלמה; ויגדל, את פסאו, מפסא, אדני המלך דוד. לח וירד צדוק הפהן ונתן הנביא ובניהו בן-יהוידע, והפגתי והפגתי, וירפבו את-שלמה, על-פרדת המלך דוד; וילכו אתו, על-גחון. לו ויקח צדוק הפהן את-קרן השמן, מן האהל, וימשח, את-שלמה; ויתקעו, בשופר, ויאמרו כל-העם, יחי המלך שלמה. כששמע דוד את טענותיהם של בת שבע ונתן הנביא, נשבע דוד לבת שבע ששלמה בנה ימלוך באותו יום, ועולה כי מטרם של בת שבע ונתן הנביא להמליך את שלמה הצליחה.

6. הבשורה על המלכת שלמה (מ – נ)

מ ויעלו כל-העם, אחריו, והעם מחללים בתללים, ושמחים שמחה גדולה; ותפקע הארץ, בקולם. מא וישמע אדניהו, וכל-הקראים אשר אתו, והם, פלו לאכל; וישמע יואב, את-קול השופר, ויאמר, מדוע קול-הקריה הומה. מב עודנו מדבר, והנה יונתן בן-אביתר הפהן בא; ויאמר אדניהו בא, כי איש חיל אתה וטוב תבשר. מג וישעו, יונתן, ויאמר, לאדניהו: אכל, אדנינו המלך-דוד המליך את-שלמה. מד וישלח אתו-המלך את-צדוק הפהן ואת-נתן הנביא, ובניהו בן-יהוידע, והפגתי, וירפבו

אתו, על פרדת המלך. מה וימשחו אתו צדוק הפהן ונתן הנביא למלך בגחון, ויפלו משם שמחים, ותהם, הקריה; הוא הקול, אשר שמעתם. מו וגם יושב שלמה, על פסא המלוכה. מז וגם באו עבדי המלך, לברך את-אדוניו המלך דוד לאמר, ויטב אלהיך (אלהים) את-שם שלמה משמך, ויגדל את פסאו מפסאך; וישתחו המלך, על-המשכב. מח וגם-ככה, אמר המלך: ברוך יהנה אלהי ישראל, אשר נתן היום יושב על-פסאי--ועיני ראות. מט ויחרדו, ויקמו, כל-הקראים, אשר לאדוניהו; וילכו, איש לדרכו. נ וּאֲדוֹנֵיהוּ, ירא מפני שלמה; ויקם וילך, ויחזק בקרנות המזבח. בהישמע קול השופר בעת המלכת שלמה, התפלא יואב, ואז מגיע יונתן בן אביתר הכהן, ואדוניה בטוח שיונתן יבשר לו בשורה טובה, אך בפי יונתן היתה בשורה רעה לאדוניה על המלכת שלמה. סיעת אדוניה מתפזרת מתוך פחד "ויחרדו ויקומו... וילכו איש לדרכו" (כט), ואדוניה עצמו ברח ואחז בקרנות המזבח, כדי ששלמה לא יהרגנו, שהרי כל מי שמפחד מן המלך שלא יהרגנו בורח למזבח שימשע עבורו כמקלט, הרי זה ניצל ואין מוציאם אותו מהמזבח למות, אלא אם כן נתחייב מיתת בית דין, כשאר הרוגי בית דין בעדים והתראה (רמב"ם, הלכות רוצח)

7. תגובת שלמה (נא – נג)

נא ויגד לשלמה, לאמר, הנה אדוניהו, ירא את-המלך שלמה; והנה אחז בקרנות המזבח, לאמר, ישבע-לי כיום המלך שלמה, אם-ימית את עבדו בחרב. נב ויאמר שלמה--אם יהיה לבן-חיל, לא-יפל משערתו ארצה; ואם-רעה תמצא-בו, נמת. נג וישלח המלך שלמה, ויורדהו מעל המזבח, ויבא, וישתחו למלך שלמה; ויאמר-לו שלמה, לך לביתך. אחר שאדוניה הלך והחזיק בקרנות המזבח, שלח אליו שלמה מסר על רצונו לסלוח לו בתנאי שיהיה נאמן, ולא ימרוד בו עוד. לאחר מכן בא אדוניה לפני המלך שלמה השתחוה לפניו, ובכך חזר והודה במלכות שלמה, לעיני כל "ויבא וישתחו למלך שלמה ויאמר לו שלמה לך לבתך" (נג)

מלכים א פרק ב

חלוקת הפרק:

1. צוואת דוד – א – ט
2. מות דוד – י – יב
3. ניסיונו השני של אדוניהו למלוך – יג – כב
4. תגובת שלמה על מעשה אדוניה – כג – כה
5. תגובת שלמה על מעשה אביתר – כו – כז
6. מעשה יואב ותגובת המלך שלמה – כח – לה
7. מעשה שמעי ותגובת המלך שלמה – לו – מו

1. צוואת דוד (א – ט)

א ויִקְרְבוּ יְמֵי-דָוִד, לְמוֹת; וַיִּצַו אֶת-שְׁלֹמֹה בְנוֹ, לֵאמֹר. ב אֲנֹכִי הֵלֵךְ, בְּדֶרֶךְ כָּל-הָאָרֶץ; וַחֲזַקְתָּ, וְהֵייתָ לְאִישׁ. ג וְשָׁמַרְתָּ אֶת-מִשְׁמַרְתֵּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְלַכֵּת בְּדַרְכָיו לְשֹׁמֵר חֻקָּיו מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְעֲדוֹתָיו, כְּפִתּוֹב, בְּתוֹרַת מֹשֶׁה--לְמַעַן תִּשְׁפִּיל, אֶת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה, וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר תִּפְנֶה, שָׁם. ד לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת-דְּבָרֹו, אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר, אִם-יִשְׁמְרוּ בְנֵיךָ אֶת-דִּרְכָם לְלַכֵּת לִפְנֵי בְּאֵמַת, בְּכָל-לְבָבָם וּבְכָל-נַפְשָׁם: לֵאמֹר--לֹא-יָפְרַת לְךָ אִישׁ, מֵעַל פֶּסַע יִשְׂרָאֵל. ה וְגַם אַתָּה יַדְעַת אֶת אֲשֶׁר-עָשִׂה לִי יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה, אֲשֶׁר עָשָׂה לְשָׁנֵי-שָׁרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן-נֵר וְלַעֲמֶשָׂא בֶן-יֵתֵר וְיִהְיֶה גַם, וַיִּשָּׂם דָּמִי-מִלְחָמָה, בְּשֵׁלֶם; וַיִּתֵּן דָּמִי מִלְחָמָה, בְּחַגְרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמִתְּנֵיו, וּבְנִעְלוֹ, אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו. ו וְעָשִׂיתָ, כְּחֻקְמֹתַי; וְלֹא-תוֹרַד שְׂיִבְתוֹ בְּשֵׁלֶם, שְׂאֵל. ז וְלִבְנֵי בְרִזְלֵי הַגִּלְעָדִי תַעֲשֶׂה-חֶסֶד, וְהָיוּ בְּאֵכְלֵי שְׁלֹחָה: כִּי-כֵן, קָרְבוּ אֵלַי, בְּבָרְחִי, מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם אַחִיךָ. ח וְהָיָה עִמָּךְ שְׁמֵעִי בֶן-גֵּרָא בֶן-הַיְמִינִי, מִבְּחָרִים, וְהוּא קָלְלֵנִי קָלְלָה נְמַרְצָת, בְּיוֹם לְבַתִּי מַחְנִים; וְהוּא-יֵרַד לְקִרְאָתִי, הַיְרִדוּ, וְאֲשָׁבַע לֹו בִּיהוָה לֵאמֹר, אִם-אֲמִיתָךְ בְּחָרְב. ט וְעַתָּה, אֵל-תִּנְקְהוּ, כִּי אִישׁ חָסֵם, אַתָּה; וַיַּדְעַת אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-לוֹ, וְהוֹרַדְתָּ אֶת-שְׂיִבְתוֹ בְּדָם שְׂאוּל.

צוואת דוד לשלמה מתחלקת לשניים: צוואה רוחנית, וצוואה מדינית/ביטחונית לביסוס ממלכתו.

א. רוחנית – שמירת התורה ומצוותיה, כדי שה' יקיים את ממלכתו "ושמרת את משמרת ה'

אלוקיך ללכת בדרכיו... למען תשכיל את כל אשר תעשה" (ג)

ב. מדינית/ביטחונית:

1. מיצוי דין עם יואב בן צרויה על רצה שני שרי צבאות ישראל:
  - א. רצה אבנר שר צבא דוד (שמואל ב, ג)
  - ב. רצה עמשא שר צבא אבשלום (שמואל ב, כ)

"וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעמשא בן יתר... ועשית כחומתך ולא תורד שיבתו בשלום שאול"
2. לגמול חסד עם בני ברזילי הגלעדי שיהיו באוכלי שולחנו, על החסד שעשו עימו (עם דוד) בשבתו במחניים (שמואל ב, יז) "ולבני ברזילי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שולחנך"
3. יתן לב למצוא עילה כלשהיא שיוכל על ידה להעניש את שמעי בן גרא על שקילל אותו (את דוד), בעת שעזב את ירושלים מפני אבשלום שמרד בו (שמואל ב, טז)

2. מות דוד (י – יב)

י וישפב דוד, עם-אבתיו; ויקבר, בעיר דוד. יא ויהקמים, אשר מלך דוד על-ישראל, ארבעים, שנה: בקברון מלך, שבע שנים, ובירושלם מלך, שלשים ושלש שנים. יב ושלמה--ישב, על-כסא דוד אביו; ותפן מלכתו, מאד.
משך שנות מלכות דוד היו 40 שנה, ואחר שאמר צוואה מת, ושלמה בנו ישב על כסאו.

3. ניסיונו השני של אדוניה למלוך (יג – כב)

יג ויבא אדוניהו בן-חגית, אל-בת-שבע אם-שלמה, ותאמר, השלום באך; ויאמר, שלום. יד ויאמר, דבר לי אלך; ותאמר, דבר. טו ויאמר, את ידעת פי-לי היתה המלוכה, ועלי שמו כל-ישראל פניהם, למלך; ותסב המלוכה ותהי לאחי, פי מיהנה היתה לו. טז ועתה, שאלה אחת אנכי שאל מאתך--אל-תשבי, את פני; ותאמר אליו, דבר. יז ויאמר, אמרי-נא לשלמה המלך, פי לא-ישבי, את-פניך; ויתן-לי את-אבישג השונמית, לאשה. יח ותאמר בת-שבע, טוב; אנכי, אדבר עליך אל-המלך. יט ותבא בת-שבע אל-המלך שלמה, לדבר-לו על-אדוניהו; ויקם המלך לקראתה וישתחו לה, וישב על-כסאו, וישם כסא לאם המלך, ותשב לימינו. כ ותאמר, שאלה אחת קטנה אנכי שאלת מאתך--אל-תשבי, את-פני; ויאמר-לה המלך שאלי אמי, פי לא-אשיב את-פניך. כא ותאמר, יתן את-אבישג השונמית, לאדוניהו אחיה, לאשה. כב ויען המלך שלמה ויאמר לאמו, וקמה את שאלת את-אבישג השונמית לאדוניהו, ושאלי-לו את-המלוכה, פי הוא אחי הגדול ממני; ולו ולאביתר הפהן, וליוואב בן-צרויה.
אדוניה לא חדל מרצונו למלוך, ועתה ביקש להשיג זאת בתחבולה (תכסיס), כשבקש מבת שבע אם שלמה שתדבר על לב בנו בנה, ותבקש ממנו לתת לו (לאדוניה) את אלמנת דוד – אבישג השונמית לאישה. בת שבע שלא הכירה בערמומיותו של אדוניה פנתה בבקשתו לשלמה בנה, ולא ידעה כי מעצם בקשתו את אבישג השונמית אלמנת דוד אביו, ביקש גם בכך להערים ולהשיג את המלוכה, שהרי ידוע שאין משתמשין בשרביטו של מלך אלא אם כן הוא מלך, דהיינו שעצם נישואיו לאשת מלך, תעיד לעיני כל שהוא ראוי להיות מלך.

4. תגובת שלמה על מעשה אדוניה (כג – כה)

כג וישבע המלך שלמה, ביהנה לאמר: פה נעשה-לי אלהים, וכה יוסיף, פי בנפשו, דבר אדוניהו את-הדבר הזה. כד ועתה, חי-יהנה אשר הרכינני ויושיבני (וישיבני) על-כסא דוד אבי, ואשר עשה-לי בית, כאשר דבר: פי היום, יומת אדוניהו. כה וישלח המלך שלמה, ביד בניהו בן-יהוידע; ויפגע-בו, וימת. מששמע שלמה את בקשתו של אדוניה, הכיר בחמתו את מזימתו המרושעת של אדוניה, נשבע להרוג וציווה את בניהו בן יהוידע להרוג את אדוניה.

5. תגובת שלמה על מעשה אביתר (כו – כז)

כו ולאביתר הפהן אמר המלך, ענתת לך על-שדיך--פי איש מות, אתה; וביום הזה לא אמיך, פי-נשאת את-ארון אדני יהוה לפני דוד אבי, וכי התענית, בכל אשר-התענה אבי. כז ויגרש שלמה את-אביתר, מהיות פהן ליהנה, למלא את-דבר יהנה, אשר דבר על-בית עלי בשלה.
בתגובה לתמיכתו של אביתר בהמלכת אדוניה, שלמה המלך הענישו:

- א. גירוש לעיר ענתות – עיר הכהנים "ענתות לך..." (כו)
- ב. מניעה מלשמש עוד בכהונה "ויגרש שלמה את אביתר מהיות כהן..." (כו)
- יש לציין שאף שאביתר היה חייב מיתה מפני שמרד במלכות, לא מיצא שלמה עמו את הדין בשל שתי סיבות: 1. מפני שנשא את ארון ה' לפני דוד בעת שברח (דוד) מפני אבשלום, והיה נושא אותו עד שרצה דוד ששיבהו אל ירושלים (רלב"ג).
2. על שהיה מצר ומתענה עם דוד אביו, בעת שהלך עם דוד בבורחו מפני שאול ומפני אבשלום.

6. מעשה יואב ותגובת המלך שלמה (כח – לה)

כח והשמעה, באה עד-יואב, כי יואב נטה אחרי אדניה, ואחרי אבשלום לא נטה; וינס יואב אל-אהל יהנה, ויחזק בקרנות המזבח. כט ויגד למלך שלמה, כי נס יואב אל-אהל יהנה, והנה, אצל המזבח; וישלח שלמה את-בניהו בן-יהויָדע, לאמר--לך פגע-בו. ל ויבא בניהו אל-אהל יהנה, ויאמר אליו פה אִמֵר המֶלֶךְ צא, ויאמר לא, כי פה אמות; וישב בניהו את-המֶלֶךְ דָּבָר לאמר, פה-דָּבָר יואב וכה עָנִי. לא ויאמר לו המֶלֶךְ, עשה כְּאֲשֶׁר דָּבָר, ופגע-בו, וקברתו; והסירת דמי חַנּוּם, אֲשֶׁר שָׁפַךְ יואב, מְעַלִּי, ומעל בית אבי. לב והשיב יהנה את-דָּמוֹ על-ראשו, אֲשֶׁר פָּגַע בְּשָׁנֵי-אֲנָשִׁים צַדִּיקִים וטָבִים מִמֶּנּוּ וַיִּהְיֶה בְּחַרְב־וְאָבִי דָוִד, לא יָדַע: אֶת-אֲבִנָּר בֶּן-נָר שֶׁר-צָבָא יִשְׂרָאֵל, וְאֶת-עֲמִשָּׂא בֶן-יִתָר שֶׁר-צָבָא יְהוּדָה. לג ושבו דמיהם בראש יואב, ובראש זרעו לעלם; ולדוד ולזרעו ולביתו ולכסאו יהיה שלום, עד-עולם מִעַם יְהוָה. לד ויעל, בניהו בן-יהויָדע, ויפגע-בו, וימתהו; ויקבר בביתו, במדבר. לה וימן המֶלֶךְ אֶת-בְּנֵיהוּ בֶן-יְהוֹיָדָע, תַּחֲתָיו--עַל-הַצָּבָא; וְאֶת-צִדּוֹק הַפְּהֵן נָתַן הַמֶּלֶךְ, תַּחַת אֲבִיתָר. כששמע יואב על העונשים שהעניש שלמה המלך את אדוניה ואת אביתר, חשש גם הוא שיענש, ולכן בחר לברוח ולהחזיק בקרנות (פינות) המזבח, ואף שהחזיק בקרנות המזבח לא הועיל לו הדבר, והמלך שלמה ציווה להרגו שם, מפני שהרג נפשות במזיד ובערמה, ועוד מפני שלא היה כהן בשעת עבודה. לכן הסכים המלך שימיתוהו שם אצל קרנות המזבח. לאחר מותו נתמנה בניהו בן יהוידע לישר הצבא במקום יואב.

7. הפרת צו המלך על ידי שמעי ותגובת המלך שלמה (לו – מו)

לו וישלח המֶלֶךְ, ויקרא לשְׁמַעִי, ויאמר לו בנה-לך בית בירושלם, וישבת שָׁם; וְלֹא-תֵצֵא מִשָּׁם, אֲנִי וְאֹנֵה. לז והיה ביום צאתה, וקברת את-נחל קדרון--יָדַע תִּדְעֵה, כי מות תמות: דָּמָה, יהיה בראשך. לח ויאמר שמעי למֶלֶךְ, טוב הדבר, כְּאֲשֶׁר דָּבָר אֲדִינִי הַמֶּלֶךְ, כִּן יַעֲשֶׂה עֲבָדֶיךָ; וישב שמעי בירושלם, ימים רבים. {ס} לט ויהי מקץ שלש שנים, ויברחו שְׁנֵי-עֲבָדִים לְשָׁמַעִי, אל-אכיש בן-מעכה מֶלֶךְ גַּת; ויגידו לְשָׁמַעִי לאמר, הנה עֲבָדֶיךָ בָּגַת. מ ויקם שמעי, ויחבש את-תַּמָּרוֹ, וילך גַּת אל-אכיש, לבקש את-עֲבָדָיו; ויבא את-עֲבָדָיו מִגַּת. מא ויגד, לשלמה: כי-הלך שמעי מירושלם גַּת, וישב. מב וישלח המֶלֶךְ ויקרא לְשָׁמַעִי, ויאמר אליו הלווא השבעתיך ביהנה וְאָעַד בָּךְ לאמר, ביום צאתה וְהִלַּכְתָּ אֲנִי וְאֹנֵה, יָדַע תִּדְעֵה כי מות תמות; ותאמר אלי טוב הדבר, שְׁמַעְתִּי. מג ומדוע--לא שמתה, את שבעת יהנה; וְאֶת-הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר-צִוִּיתִי עֲלֶיךָ. מד ויאמר המֶלֶךְ אל-שְׁמַעִי, אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת-כָּל-הַרְעָה אֲשֶׁר יָדַע לְבָבְךָ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, לְדָוִד אָבִי; וְהַשִּׁיב יְהוָה אֶת-רַעְתָּךְ, בְּרֹאשְׁךָ. מה והמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה, בָּרוּךְ; וְכִסָּא דָוִד, יִהְיֶה נָכוֹן לְפָנָי יְהוָה--עַד-עוֹלָם. מו ויצו המֶלֶךְ, אֶת-בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע, ויפגע-בו וימת; וְהַמְּלִיכָה נְכוֹנָה, בְּיַד-שְׁלֹמֹה אחר שהעניש את אביתר, אסר שלמה על שמעי בן גרא לצאת מירושלים, וזאת כדי למצוא עילה להענישו, והוסיף להזהירו שאם יצא ויעבור את נחל קדרון, יומת (לז).

לאחר 3 שנים ברחו לו (לשמעי) 2 עבדים אל אכיש מלך גת, ובניגוד לצו המלך שלמה יצא שמעי מירושלים כדי להחזירם אליו, ומשהפר את שבועת המלך, ציווה המלך שלמה את בניהו בן יהוידע להרגו.

"... והממלכה נכונה ביד שלמה" (מו)

כיוון שמתו כל אויביו הממלכה נכונה בידו, דהיינו: ממלכתו איתנה ואין עוד עוררים עליו.

סכום מעשי שלמה:

1. הרג את אדוניה – פעולה אישית שלא נצטווה עליה בצוואת אביו.

2. הרג את יואב – קיום צוואת אביו.

3. הרג את שמעי בן גרא – קיום צוואת אביו.
  4. העניש את אביתר ונישול אותו מלשמש כהן – פעולה אישית שלא נצטווה עליה בצוואת אביו.
- מלכים א פרק ג

חלוקת הפרק:

1. נשואי שלמה עם בת פרעה – א
2. התגלות ה' לשלמה בגבעון – ב-טו
3. משפט שלמה - טז-כז
4. פרוסום חוכמת שלמה - כח

1. נשואי שלמה עם בת פרעה (א)

א ויתחתן שלמה, את-פרעה מלך מצרים; ויקח את-בת-פרעה, ויביאה אל-עיר דוד, עד פלתו לבנות את-ביתו ואת-בית יהוה, ואת-חומת ירושלים סביב. לאחר ששלמה הכין מלכותו בישראל, פנה לבסס את מלכותו מול המלכים שמסביבו, כשבחר לבוא בקשרי חיתון עם פרעה, ולהינשא לבת פרעה. עולה כי מטרתו היתה מדינית לקשור קשרי ידידות עם המעצמה מהדרום.

2. התגלות ה' לשלמה בגבעון (ב-טו)

ב רק העם, מזבחים בכמות: פי לא-נבנה בית לשם יהוה, עד הימים ההם. ג ויאהב שלמה, את-יהוה, ללכת, בתקות דוד אביו: רק, בכמות--הוא מזבח, ומקטיר. ד וילך המלך גבענה לזבח שם, פי-היא הבמה הגדולה; אלף עלות יעלה שלמה, על המזבח ההוא. ה בגבעון, נראה יהוה אל-שלמה-בחלום הלילה; ויאמר אלהים, שאל מה אמן-לך. ו ויאמר שלמה, אתה עשית עם-עבדך דוד אבי חסד גדול, כאשר הלך לפניך באמת ובישרת לבב, עמך; ותשמר-לו, את-החסד הגדול הזה, ותתן-לו בן יושב על פסאו, פיום הזה. ז ועתה, יהוה אלהי, אתה המלכת את-עבדך, תחת דוד אבי; ואנכי נער קטן, לא אדע צאת ובא. ח ועבדך--בתוך עמך, אשר בתרת: עם-רב, אשר לא-ימנה ולא יספר מרב. ט ונתת לעבדך לב שמע, לשפט את-עמך, להבין, בין-טוב לרע: פי מי יוכל לשפט, את-עמך הפכד הזה. י ויישב הדבר, בעיני אדני: פי שאל שלמה, את-הדבר הזה. יא ויאמר אלהים אליו, יען אשר שאלת את-הדבר הזה ולא-שאלת לך עשר, ולא שאלת, נפש אביך; ושאלת לך הבין, לשמע משפט. יב הנה עשיתי, כדברך; הנה נתתי לך, לב חכם ונבון, אשר כמוך לא-היה לפניך, ואחרך לא-יגום כמוך. יג וגם אשר לא-שאלת נתתי לך, גם-עשר גם-כבוד: אשר לא-היה כמוך איש במלכים, כל-ימיך. יד ואם תלך בדרך, לשמר חקי ומצותי, כאשר הלך, דויד אביך--והארכת, את ימיך. טו ויקח שלמה, והנה חלום; ויבוא ירושלים ויעמד לפני ארון ברית-אדני, ויעל עלות ויעש שלמים, ויעש משתה, לכל-עבדיו.

הקדמה:

"והבאתם שמה עולותיכם..."

"ואכלתם שם לפני ה'..."

"לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום..."

"כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלוהיך נותן לך" (ט) (דברים יב, ו-טו)

רש"י: "אל המנוחה" – שילה

"אל הנחלה" – ירושלים

ומכאן:

14 שנים מהכניסה לארץ – הותרו הבמות.

369 שנים משהוקם המשכן – נאסרו הבמות – "אל המנוחה".

57 משחרב המשכן בשילה, ובאו לנוב וגבעון – הותרו הבמות.

באו לירושלים ובנו המקדש – נאסרו הבמות ("אל הנחלה").

ב רק העם, מזבחים בכמות:

משהותרו הבמות, היו ישראל מקריבים לשם שמים על מזבח (במה) שבנו להם בחצרות, איש איש כרצונו.

ג ויאהב שלמה, את-יהוה, ללכת, בתקות דוד אביו: רק, בכמות--הוא מזבח, ומקטיר.

ד וילך המלך גבענה לזבח שם, פי-היא הבמה הגדולה; אלף עלות יעלה שלמה, על המזבח ההוא. שלמה הלך לעיר גבעון (אחרי חורבן שילה) שבה היה המזבח והמשכן, לפני בניית המקדש, כדי

לזכות לה'. "רק בבמות הוא מזבח ומקטיר"

רש"י: בגנותו דבר הכתוב ששהה את בניין הבית ארבע שנים.

רד"ק: בשבחו דבר הכתוב לאמר ששלמה לא הקריב קורבנות בבמות רבות שהיו בארץ אף שהותרו כדי שלא להידמות בדרכי הגויים, אלא הקפיד להקריב רק בבמה הגדולה שהיתה בגבעון, כפי שנהג אביו דוד "ללכת בחוקות אביו" (ג), "וילך המלך גבעונה לזכות..." (ד)

משבא שלמה לגבעון והקריב קורבנות על הבמה הגדולה, התגלה ה' אליו בחלום ואמר לו שיבקש כל מה שהוא רוצה וחפץ בו, ושלמה ביקש לב שומע לשפוט את העם בצדק. "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך... כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה" (ט), ותשובת שלמה היתה טובה בעיני ה', שכן לא ביקש אריכות ימים, עושר וניצחון על אויביו, ולכן ה' מבטיח לו שימלא את מבוקשו ויתן לו חכמה, ובנוסף יתן לו גם עושר וכבוד, ואם ישמור מצוותיו יוסיף לו ה' גם אריכות ימים. "ואם תלך בדרכי... והארכתי את ימך" (יד).

"ויקץ שלמה והנה חלום..." (טו) – משהקיץ שלמה הבין שחלמו אמת, ושמה במתנה הטובה שנתן לו הקב"ה, והקריב קורבנות ועשה משתה.

3. משפט שלמה (טז-כז)

טז אז תבאנה, שמים נשים זנות--אל-המלך; ומעמדנה, לפניו.

"אז" – משנגלה אליו ה' בגבעון וכישר לו בנבואה (בחלום) על המתנה שבה זכה, שב לירושלים ומיד בא לידו דין שבו יצטרך להכריע בו, ומפסק הדין תתברר הטובה שנתן לו ה' – חכמה ובינה (רד"ק)

המקרה

יז ותאמר האשה האחת, בי אדני, אני והאשה הזאת, ישבת בבית אחד; ואלד עמה, בבית. יח ויהי ביום השלישי, ללדתי, ותלד, גם-האשה הזאת; ואנחנו יחדו, אין-נר אפנו בבית, זולתי שמים-אנחנו, בבית. יט וימת בן-האשה הזאת, לילה, אשר ישכבה, עליו. כ ותקם בתוך הלילה ותקח את-בני מאצלי, ואמתך ישנה, ותשפיבהו, בחיקה; ואת-בנה המת, השכיבה בחיקי. כא ואקם בפקר להיניק את-בני, והנה-מת; ואתבונן אליו בפקר, והנה לא-היה בני אשר ילדתי. כב ותאמר האשה האחרת לא כי, בני הסי ובגד המת, וזאת אמרת לא כי, בגד המת ובני הסי; ותדברנה, לפני המלך. כג ויאמר המלך זאת אמרת, זה-בני הסי ובגד המת; וזאת אמרת לא כי, בגד המת ובני הסי. כד ויאמר המלך, קחו לי-הקרב; ויבאו הקרב, לפני המלך. כה ויאמר המלך, גזרו את-הילד הסי לשנים; ותנו את-החצי לאחת, ואת-החצי לאחת. כו ותאמר האשה אשר בנה הסי אל-המלך, כי-נכמרו רחמי על-בנה, ותאמר בי אדני תנו-לה את-הילד הסי, והמת אל-תמיתהו; וזאת אמרת, גם-לי גם-לך לא יקנה--גזרו. כז ויען המלך ויאמר, תנו-לה את-הילד הסי, והמת, לא תמיתהו: היא, אמו. לשתי נשים זונות – יהיה לכל אחת ילד, ואחד מהילדים מת בשעה ששכבה עליו אמו, ומשראתה שך לקחה את בנה המת, ושמה אותו בחיק האישה האחרת, ואת בן חברתה החי לקחה ושמה בחיקה. כשעמדו כל אחת על טענתה, כי הבן החי הוא שלה. בא משפטן לפני המלך שלמה, והמלך בחכמתו צווה להביא חרב ולחתוך את הילד החי לשניים, כדי שכל אישה תקבל חצי מהילד. אחת הנשים הסכימה, והשנייה התנגדה, ובזאת הכיר שלמה בחכמתו ופסק כי האישה שהתנגדה, היא האם של התינוק החי.

יש לציין כי שלמה בחר לנהוג במשפט זה בדרך שונה, בשל העובדה כי לא היו עדים והוכחות, שעל פיהם נשען השופט בדרך כלל. "ואנחנו יחדיו אין זר אתנו בבית" (יח)

4. פרסום חוכמת שלמה (כח)

כח וישמעו כל-ישראל, את-המשפט אשר שפט המלך, ויראו, מפני המלך: כי ראו, כי-חכמת אלהים בקרבן לעשות משפט.

משפט שלמה פרסם את חכמת שלמה בעיני כל ישראל, ולפיכך יראו מפניו לעשות דבר רע, כי הכירו ברוב חכמתו ידע להוציא לאור משפט צדק, כמו שנעשה במשפט הנשים.

מלכים א פרק ד - מינהל הממלכה

חלוקת הפרק

1. שמות שרי שלמה – א – ו
2. שמות שנים עשר הנציבים – ז – יט
3. תיאור המצב הכלכלי הטוב של העם – כ

1. שמות שרי שלמה (א – ו)

א ויהי המלך שלמה על-פל-ישראל. ב ואלה השרים, אשר-לו: עזריהו בן-צדוק, הפהן. ג אליהרף ואחיה בני שישא, ספרים; יהושפט בן-אחילוד, המזכיר. ד ובניהו בן-יהודע, על-הצבא; וצדוק ואביתר, פהנים. ה ועזריהו בן-נתן, על-הנציבים; וזבד בן-נתן פהן, רעה המלך. ו ואחישר, על-הבית; ואדנירם בן-עבדא, על-המס.

2. שמות שנים עשר הנציבים (ז – יט)

ז ולשלמה שנים-עשר נציבים, על-פל-ישראל, וכלפלו את-המלך, ואת-ביתו: חדש בשנה יהיה על-אחד (האחד), לכלכל. ח ואלה שמותם, בן-חור בחר אפרים. ט בן-דקר במקץ ובשעלבים, ובית שמש; ואילון, בית חנן. י בן-חסד, בארבות; לו שכה, וכל-ארץ חפר. יא בן-אבינדב, כל-נפת דאר; טפת, בת שלמה, היתה לו, לאשה. יב בענא, בן-אחילוד, מענף, ומגדו; וכל-בית שאן אשר אצל צרתנה מתחת ליוזרעאל, מבית שאן עד אבל מחולה, עד, מעבר ליקמעם. יג בן-גבר, ברמת גלעד; לו חות יאיר בן-מנשה אשר בגלעד, לו חבל ארגב אשר בבשן--ששים ערים גדלות, חומה ובריח נחשת. יד אחינדב בן-עדא, מחננימה. טו אחימעץ, בנפתלי; גם-הוא, לקח את-בשמת בת-שלמה--לאשה. טז בענא, בן-חוש, באשר, ובעלות. יז יהושפט בן-פרוץ, ביששכר. יח שמעי בן-אלא, בבנימין. {ס} יט גבר בן-ארי, בארץ גלעד--ארץ סיחון מלך האמרי, ועג מלך הבשן, ונציב אחד, אשר בארץ.

על המינהל האזרחי היו ממונים נציבים – פקידים ממונים על כלכלת המלך וביתו, ותפקידם לכלכל כל אחד בתורו את בית המלך, חודש אחד בשנה.

"... ונציב אחד אשר בארץ" (יט), רב ושמואל חולקים מיהו הנציב האחד.

רב: נציב נוסף היה ממונה על כל שנים עשר הנציבים, ותפקידו היה לגבות מכל נציב את הכסף שאסף ולהעבירם לקופת בית המלוכה.

שמואל: נציב נוסף היה, שתפקידו לכלכל את המלך וביתו בשנה מעוברת (שנה שיש בה 13 חודשים)

3. תיאור המצב הכלכלי הטוב של העם (כ)

כ יהודה וישראל רבים, כחול אשר-על-הים לרב, אוכלים ושותים, ושמים ושמחים לתיאור המצב הכלכלי הטוב של העם, מציין הכתוב ביטוי המורה על כך: "אכלים ושותים ושמחים"

מלכים א פרק ה

חלוקת הפרק:

1. תיאור המצב הכלכלי – א – ג
2. תיאור המצב המדיני – ד
3. תיאור המצב הביטחוני – ה – ח
4. הכרת העמים בחכמת שלמה – ט – יד
5. ההכנות לבניין בית המקדש – טו – כו
6. הטלת המס על ישראל – כז – לב

1. תיאור המצב הכלכלי (א – ג)

א ושלמה, היה מושל בכל-הממלכות--מן-הנהר ארץ פלשתים, ועד גבול מצרים: מגשים מנחה ועבדים את-שלמה, כל-ימי חייו. ב ויהי לחם-שלמה, ליום אחד: שלשים פר סלת, וששים פר קמח. ג עשרה בקר בראים, וששים בקר רעי ומאה צאן; לבד מאיל וצב, ויחמור, ובקרים, אבוסים. הפרק פותח בתיאור שלטונו של שלמה המלך, על כל ממלכות הגויים שישבו מעבר לנהר, וכולם היו כנועות לו, ושלטונו היה מן נהר פרת עד נחל מצרים. כי הוא רוצה בכל עבר הנהר...", וזה

עוד טעם למצב הכלכלי הטוב ששרר בתקופת שלמה, עד כדי שהכתוב מתאר ש"לחם שלמה" שבכל סעודה בכל יום היה עולה על שולחנו מרוב שפע, שלושים כור סולת ושישים כור קמח, עשרה בקר ועוד.

2. תיאור המצב המדיני (ד)

ד פי-הוא רדה בקל-עבר הנקה, מתפסח ועד-עזה--בקל-מלכי, עבר הנקה; ושלום, הנה לו מכל-עבריו מסביב.

גם המצב המדיני בימי שלמה היה טוב "כי הוא רודה... ושלום היה לו מכל עבריו מסביב"

3. תיאור המצב הביטחוני (ה – ח)

ה וישב יהודה וישראל לבטח, איש תחת תחת גפנו ותחת תאנתו, מדן, ועד-באר שבע--פל, זמי שלמה. ו ויהי לשלמה, ארבעים אלף ארות סוסים--למרקבו; ושנים-עשר אלף, פרחים. ז וכלקלו הנצבים האלה את המלך שלמה, ואת כל-הקרוב אל-שלחן המלך-שלמה--איש חדשו: לא יעדרו, דבר. ח והשערים והתבן, לסוסים ולרכש ובאו, אל-המקום אשר יהיה-שם, איש, כמשפטו.

להשלמת המצב האידיאלי מכל הבחינות, מוסיף הכתוב לתאר שגם המצב הביטחוני בתקופת שלמה היה טוב "וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת תחת גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר שבע..." (ה), והוסיף הכתוב לציין כי חיל הרכב של שלמה מנה 40 אלף אורוות סוסים ו-12 אלף פרשים, ותודות לגבית המס על ידי הנציבים היתה תקינה, יכל המלך להחזיק את ביתו וכל חילותיו, ואף כל מי שהיה מסב עם המלך לאכול "וכלכלו הנציבים האלה את המלך ואת כל הקרוב אל שלחן המלך איש חדשו לא יעדר דבר" (ז)

4. הכרת העם בחכמת שלמה (ט – יד)

ט ויתן אלהים חכמה לשלמה ותבונה, הרבה מאד; ורחב לב--כחול, אשר על-שפת הים. י ותרב חכמת שלמה, מחכמת כל-בני-קדם, ומכל, חכמת מצרים. יא ויחכם, מכל-האדם, מאיתו האזרחי והימן וכלכל ודרדע, בני מחול; ויהי-שמו בכל-הגוים, סביב. יב וידבר, שלשת אלפים משל; ויהי שירו, תמשה ואלף. יג וידבר, על-העצים, מן-הארץ אשר בלבנון, ועד האזוב אשר יצא בקיר; וידבר על-הבהמה ועל-העוף, ועל הרמש ועל-הדגים. יד ובאו, מכל-העמים, לשמע, את חכמת שלמה--מאת כל-מלכי הארץ, אשר שמעו את-חכמתו.

הכתוב מתאר את גודל חכמת שלמה, עד שחכמתו גדלה מחכמת כל בני קדם ומחכמת מצרים, ואף מכל האנשים החכמים שקדמו איתן האזרח הוכן, ועוד חכמת שלמה התפרסמה בין העמים עד כדי שהיו באים מכל העמים לירושלים לשמוע את חכמתו.

5. ההכנות לבניין בית המקדש (טו – כו)

טו וישלח חירם מלך-צור את-עבדיו, אל-שלמה, פי שמע, פי אתו משחו למלך תחת אביהו: פי אהב, הנה חירם לדוד--כל-הימים. טז וישלח שלמה, אל-חירם לאמר. יז אתה ידעת את-דוד אבי, פי לא יכל לבנות בית לשם יהוה אלהיו, מפני המלחמה, אשר סבבה--עד תת-יהוה אתם, תחת כפות רגלו (רגלי). יח ועתה, הניח יהוה אלהי לי מסביב: אין שטן, ואין פגע רע. יט והנני אמר--לבנות בית, לשם יהוה אלהי: כאשר דבר יהוה, אל-דוד אבי לאמר, בנגד אשר אתן תחתיך על-כסאך, הוא-יבנה הבית לשמי. כ ועתה צוה ויכרתו לי ארזים מן-הלבנון, ועבדי יהיו עם-עבדיך, ושכר עבדיך אתן לך, ככל אשר תאמר: פי אתה ידעת, פי אין בנו איש ידע לכת-עצים--כצדנים. כא ויהי פשמע חירם, את-דברי שלמה--וישמח מאד; ויאמר, ברוך יהוה היום, אשר נתן לדוד בן חכם, על-העם הרב הזה. כב וישלח חירם, אל-שלמה לאמר, שמעתי, את אשר-שלחת אלי; אני אעשה את-כל-הפסד, בעצי ארזים ובעצי ברושים. כג עבדי ירדו מן-הלבנון ימה, ואני אשימם דברות בים עד-המקום אשר-תשלח אלי ונפצתיים שם--ואתה תשא; ואתה תעשה את-הפצוי, לתת לחם ביתי. כד ויהי חירום נתן לשלמה, עצי ארזים ועצי ברושים--כל-הפצו. כה ושלמה נתן לחירם עשרים אלף פר חטים, מפלת לביתו, ועשרים פר, שמן פתית: כה-יתן שלמה לחירם, שנה בשנה. כו ויהוה, נתן חכמה לשלמה, כאשר, דבר לו; ויהי שלם, בין חירם ובין שלמה, ויכרתו ברית, שניהם.

לשם בניית המקדש, שלח שלמה אל חירם מלך צור בקשה לספק לו עצים לבניין המקדש, והוסיף לנמק את בקשתו עתה כי בשל המלחמות הרבות שהיו בימי אביו דוד, לא הצליח אביו לבנות את המקדש ועתה כשהניח לו ה' מאויביו, הוא מבקש לבנות את המקדש "ועתה הניח ה' אלוהי לי

מסביב אין שטן ואין פגע רע" (יח)

תשובת חירם:

חירם נענה לבקשת שלמה, והציע שעבדיו יורידו עצים מהלבנון לים באמצעות דוברות (רפסודות), והם יובילו אותם עד למקום שיהיו שם אנשי שלמה, ובתמורה לעצים שסיפק חירם, נתן לו שלמה אוכל לממלכתו "ושלמה נתן עשרים אלף כור חיטים מכולת לביתו..." (כה), ואחר שלמה וחירם כרתו ברית.

6. הטלת המס על ישראל (כז – לב)

כז ויעל המלך שלמה מס, מפל-ישראל; ויהי המס, שלשים אלף איש. כח וישלחם לבנונה, עשרת אלפים בחודש תליפות--חודש יהיו בלבנון, שנים חדשים בביתו; ואדנירם, על-המס. כט ויהי לשלמה שבועים אלף, נשא סבל; ושמונים אלף, חצב בקר. ל לבד משירי הנצבים לשלמה, אשר על-המלאכה, שלשת אלפים ושלש מאות--הרדים בעם, העשים במלאכה. לא ויצו המלך ויסעו אבנים גדולות אבנים יקרות, לניסד הבית--אבני גזית. לב ויפסלו בני שלמה, ובני חירום--והגבלים; ויכינו העצים והאבנים, לבנות הבית. כדי לעמוד במשימה של הניית המקדש, שלמה לקח מס מישראל – 30 אלף אנשים וחילקם ל- 3 קבוצות, כל קבוצה מונה 10,000 איש, וכל חודש היתה נשלחת קבוצה אחרת ללבנון להביא עצים, וכך יצא שכל אדם מקבוצות אלה נמצא חודש בלבנון, וחוזר לביתו למשך חודשיים. עולה שכל קבוצה של 10,000 איש היו בלבנון 4 חודשים בשנה, ושמונה חודשים בבית (רד"ק). מלבד הפועלים בלבנון בהבאת העצים, לקח שלמה 70 אלף נושא סבל ו-80 אלף חוצבים בהר, ועוד 3,300 איש הרודים (השולטים ונוגשים) בעם העושים את המלאכה, וכולם פעלו להכין אבנים לבניין המקדש.

מלכים א פרק יא: חטאי שלמה ועונשו

חלוקת הפרק:

1. חטאי שלמה - א - י
2. העונש - יא - יג
3. שלושת השטנים לשלמה - יד - כח
4. נבואת אחיה לירבעם - כט - לט
5. הבריחה של ירבעם למצרים - מ - מג

1. חטאי שלמה (א-י)

א ויהמלך שלמה, אהב נשים נכריות רבות--ואת-בת-פרעה: מואביות עמניות אדמיות, צדנית תמית. ב מן הגוים, אשר אמר-יהוה אל-בני ישראל לא-תבאו בקהם והם לא-יבאו בקם, אכן ישו את-לבבכם, אחרי אלהיהם בקהם דבק שלמה, לאהבה. ג ויהי-לו נשים, שרות שבע מאות, ופלגשים, שלש מאות; וישו נשיו, את-לבו. ד ויהי, לעת זקנת שלמה, נשיו הטו את-לבבו, אחרי אלהים אחרים; ולא-היה לבבו שלם עם יהוה אלהיו, כלבב דויד אביו. ה וילך שלמה--אחרי עשתרת, אלהי צדונים; ואחרי מלכם, שקץ עמנים. ו ויעש שלמה הרע, בעיני יהוה; ולא מלא אחרי יהוה, כדוד אביו. ז אז יבנה שלמה במה, לכמוש שקץ מואב, בקר, אשר על-פני ירושלים; ולמלך, שקץ בני עמון. ח וכן עשה, לכל-נשיו הנכריות, מקטירות ומזבחות, לאלהיהן. ט ויתאנה יהוה, בשלמה: כי-נטה לבבו, מעם יהוה אלהי ישראל, הנראה אליו, פעמים. י וצנה אליו, על-הדבך הנה, לבלתי-לקת, אחרי אלהים אחרים; ולא שמר, את אשר-צנה יהוה.

הקדמה:

התורה בדברים יז, בפרשת מצוות מינוי מלך, אוסרת על המלך 3 איסורים, "כי תבא אל

הארץ... ואמרת אשימה עלי מלך... שום תשים עליך מלך..."

1. רק לא ירבה סוסים ולא ישיב את העם מצרימה...

2. לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו

3. וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד"

בפרק הקודם למדנו ששלמה עובר על שני איסורים: 1. הרבה כסף.

2. הרבה סוסים.

בפרקיננו מוסיף שלמה ועובר על האיסור ה-3, "לא ירבה לו נשים", בעת שנשא נשים נוכריות רבות. נשים אלו הטו את לבבו אחרי אלוהים אחרים, ובנה להן מזבחות לאלוהי נשותיו.

2. העונש (יא-יג)

יא ויאמר יהוה לשלמה, יען אשר היתה זאת עמך, ולא שמרת בריתי וחקתי, אשר צויתי עליך--קרע אקרע את-הממלכה מעליך, ונתתינה לעבדך. יב אך-בגמיה לא אעשנה, למען דוד אביך: מיזד בנך, אקרענה. יג רק את כל-הממלכה לא אקרע, שבט אחד אתו לבנך: למען דוד עבדי, ולמען ירושלים אשר בחרתי.

כתוצאה מחטאי שלמה, ה' מתגלה לשלמה ואומר לו, שבגלל חטאיו המלוכה תקרע ממנו, ותעבור לאדם אחר, אבל בזכות דוד אביו יהיו לו שתי הקלות בעונש:

1. העונש יקרה רק בזמן בנו של שלמה (רחבעם) (יב)

2. שבט אחד (יהודה) ישאר בידי זרעו של דוד (יג)

הערה: גם בנימין נכלל עימו, מפני שירושלים עיר המלוכה היתה לנחלה לשניהם, ולפיכך שניהם נחשבים לשבט אחד.

הטעמים (הסיבות): 1. "למען דוד עבדי" (יג) 2. "למען ירושלים אשר בחרתי" (יג)

משמעות: מפני שירושלים נבחרה לנצח, שבה יבנה ויתקיים בית המקדש, רצה ה' שהמולך בה תתקיים שם מלכותו תמיד, שאז ודאי יעמיד ענייני בית המקדש, וישתדל בתקונו מפני שבנוהו אבותיו (רלב"ג)

3. שלושת השטנים לשלמה (יד-כח)

בשל חטאי שלמה, הקים עליו ה' שטנים (מתנגדים), שהעזו למרוד בו, ולעורר שנאה בקרב עמו.

חלוקה משנית:

א. השטן מהדרום (אדום) – יד-כב

ב. השטן מהצפון – כג-כה

ג. השטן מישראל – כו-כח

השטן מהדרום (אדום) (יד-כב)

יד וינקם יהוה שטן לשלמה, את הדד האדמי: מזרע המלך הוא, באדום. טו ויהי, בהיות דוד את-אדום, בעלות יואב שר הצבא, לקבר את-החללים; ויך כל-זכר, באדום. טז כי ששית חדשים ישב-שם יואב, וכל-ישראל, עד החרית כל-זכר, באדום. יז ויברח אדד הוא ואנשים אדמיים מעבדי אביו, אתו--לבוא מצרים; וקדד, נער קטן. יח ויקמו, ממדון, ויבאו, פארן; ויקחו אנשים עמם מפארן, ויבאו מצרים אל-פרעה מלך-מצרים, ויתן-לו בית וילחם אמר לו, וארץ נתן לו. יט וימצא דד חן בעיני פרעה, מאד; ויתן-לו אשה את-אחות אשתו, אחות תחפניס הגבירה. כ ותלד לו אחות תחפניס, את גנבת בנו, ותגמלהו תחפניס, בתוך בית פרעה; ויהי גנבת בית פרעה, בתוך בני פרעה. כא וקדד שמע במצרים, פי-שכב דוד עם-אבתיו, וכי-מת, יואב שר-הצבא; ויאמר דד אל-פרעה, שלחני ואלך אל-ארצי. כב ויאמר לו פרעה, פי מה-אתה חסר עמי, והנה מבקש, ללכת אל-ארצך; ויאמר לא, פי שלח תשלחני.

הדד האדומי מתנגד לשלמה, והרקע הינו שבזמן דוד המלך הלך יואב שר צבאו, הכה את הזכרים באדום, אחר שאלה הרגו את חילות דוד, שהיו מוצבים באדום, בעת שדוד עצמו היה נילחם עם בני ארם (שמואל ב, ה). הדד שהיה מזרע מלכי אדום, הצליח לברוח עם אנשים נוספים והגיעו לבסוף למצרים, שם נשא את אחות תחפניס אשת פרעה, ואף נולד לו בן בשם גנבת, ולאחר שדוד ויואב מתו, ביקש הדד מפרעה לחזור לביתו באדום, כדי לפתוח במרד נגד שלמה.

השטן מהצפון (כג-כה)

כג וינקם אלהים לו שטן, את-רזון בן-אלנדע: אשר ברח, מאת הדדעזר מלך-צובה--אדניו. כד ויקבץ עליו, אנשים, ויהי שר-גדוד, בקרב דוד אתם; וילכו דמשק וישבו בה, וימלכו בדמשק. כה ויהי שטן לישראל כל-ימי שלמה, ואת-הרעה אשר הדד; ויקין, בישראל, וימלך, על-ארם. רזון בן אלידע מרד בשלמה, והרקע הינו בזמן שדוד הרג את כל חיל הדדעזר מלך צובה, רזון בן אלידע ברח עם אנשים נוספים, והתיישב בדמשק, ומלך על ארם (שמואל ב, ח). עתה קם על שלמה, והחל להציף לו בפשיטות על ארץ ישראל, ופסקו לשלם מס.

השטן מישראל - ירבעם (כו-כח)

כו וירבעם בן-נבט אפרתי מן-הצרדה, ושם אמו צרועה אשה אלמנה, עבד, לשלמה; וירם יד, במלך. כז וזה הדבר, אשר הרים יד במלך: שלמה, בנה את-המלוא-סגר, את-פרץ עיר דוד אביו. כח והאיש ירבעם, גבור חיל; וירא שלמה את הנער, כי-עשה מלאכה הוא, ויפקד אתו, לכל-סבל בית יוסף.

ירבעם בן נבט משבט אפרים שהיה שר ופקיד בבית המלך ואחראי על גביית המס משבט יוסף, מרד אף הוא במלך שלמה "וירם יד במלך..." (כו), ורק הוא שהעז לצאת בגלוי ולגנות אותו לעיני כולם, על שני מעשים שעשה: הראשונה: בנה את המילא (רחבה גדולה בירושלים), אשר לא רצה דוד לבנותו, כדי שיהיה בו תועלת שבו יוכלו להיאסף ישראל ועולי הרגל.

השניה: סגר את "פרץ דוד" אביו, מקום בחומה שבה היתה פרצה, כדי שיוכלו ישראל לבא אל המלך להישפט אצלו. פרצה זו בחומה שמשה גם מקום ממנו יוכל דוד אביו לברוח דרכה אם ימרדו בו ישראל, ועצם סגירת הפרצה על ידי שלמה, היה בה מעין שחצנות וגבהות לב, שאינו ירא כאביו שישראל ימרדו בו. (רלב"ג).

סכום הסיבות לירידת מלכות שלמה:

- א. סיבה כלכלית – שלמה הכביד את תשלום המיסים.
- ב. סיבה דתית/רוחנית – עבר על שלושת איסורי המלך.
- ג. סיבה מדינית – 1. הדד האדומי – בדרום. 2. רוזן בן אלידע – בצפון.
- ד. סיבה חברתית - ירבעם בן נבט – בארץ.

4. נבואת אחיה לירבעם (כט – לט)

כט ויהי בעת ההיא, וירבעם יצא מירושלם; וימצא אתו אחיה השילני הנביא בדרך, והוא מתכסה בשלמה חדשה, ושניהם לבדם, בשדה. ל ויתפש אחיה, בשלמה החדשה אשר עליו; ויקרעה--שנים עשר, קרעים. לא ויאמר, לירבעם, קח-לך, עשרה קרעים: כי כה אמר יהוה אלהי ישראל, הנני קרע את-הממלכה מיד שלמה, ונתתי לך, את עשרה השבטים. לב והשבט האחד, יהיה-לו--למען עבדי דוד, ולמען ירושלם, העיר אשר בחרתי בה, מכל שבטי ישראל. לג יען אשר עזבוני, וישתחוו לעשתרת אלהי צדגון, לכמוש אלהי מואב, ולמלכם אלהי בני-עמון; ולא-הלכו בדרךי, לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפטי כדוד אביו. לד ולא-אקח את כל-הממלכה, מידו: כי נשיא אשתנו, כל ימי חינו, למען דוד עבדי אשר בחרתי אתו, אשר שמר מצותי וחקתי. לה ולקחתי המלוכה, מיד בנו; ונתתי לך, את עשרת השבטים. לו ולבנו, אתן שבט-אחד למען היות-גיר לדוד עבדי כל הימים לפני, בירושלם, העיר אשר בחרתי לי, לשום שמי שם. לז ואתה אקח--ומלכת, בכל אשר תאנה נפשך; והיית מלך, על-ישראל. לח והיה, אם-תשמע את-כל-אשר אצוה, והלכת בדרךי ועשית הישר בעיני לשמור חקותי ומצותי, כאשר עשה דוד עבדי--והייתי עמך, ובגיתי לך בית-נאמן כאשר בגיתי לדוד, ונתתי לך, את-ישראל. לט ואענה את-זרע דוד, למען זאת אף, לא כל-הימים.

לאחר שהוכיח ירבעם את שלמה בפומבי על מעשיו, יצא מירושלים, ובעת שהיה מחוץ לירושלים פגש אותו אחיה השילוני הנביא במפתיע, ובצעד סמלי קרע הנביא אחיה את השמלה (גלימה) שהיתה על ירבעם, או שמלתו של הנביא עצמו, ובעת שקרע אותה ל-12 חלקים, נתן 10 מן החלקים לירבעם,

והוסיף "כי כה אמר ה'... הנני קורע את הממלכה מיד שלמה, ונתתי לך את עשרה השבטים" (לא),

ועוד הוסיף הנביא להבטיח לירבעם, שהוא אשר ימלוך על ישראל אחר שלמה, בתנאי שיעשה הישר והטוב בעיני ה', ועם כל זאת לא כל הממלכה תעבור אליו, אלא כפי שנאמר קודם לשלמה ששבט אחד ישאר בידי בנו,

"ולבנו (רחבעם בן שלמה) אתן שבט אחד למען היות נור (ממשלה) לדוד עבדי כל

הימים לפני בירושלים אשר בחרתי לי..." (לו). עוד ציין הנביא "ואענה את זרע דוד למען זאת

אך לא כל הימים" (לט).

"ואענה את זרע דוד למען זאת"

א. דהיינו: על שלקח מהם 10 שבטים. "למען זאת" – בשל חטאי שלמה.

ב. כנגד 36 שנים שהיה שלמה נשוי לבת פרעה, נגזרה הגזרה שהממלכה תהיה מפולגת בידי שני

מלכים למשך 36 שנים, שבסופם היתה המלוכה אמורה לשוב לזרע דוד בימי אסא, אך מפני שגם אסא חטא, בעת שלא סמך על ה', וסמך על מלך ארם מפחדו מבעשא לא חזרה הנבואה. (הנושא בהרחבה במלכים א, פרק טו)

"אך לא כל הימים" – כי בימי המשיח עתידה כל הממלכה לשוב לזרע דוד (מצודת דוד)
"ועשיתי אותם לגוי אחד... ומלך אחד יהיה לכולם למלך... ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם..." (יחזקאל ל"ז)

5. הבריחה של ירבעם למצרים (מ-מג)

מ וַיִּבְקֶשׂ שְׁלֹמֹה, לְהַמִּית אֶת-יָרֵבֵעַם; וַיִּקָּם יָרֵבֵעַם, וַיִּקְרַח מִצְרַיִם אֶל-שִׁישַׁק מֶלֶךְ-מִצְרַיִם, וַיְהִי בְּמִצְרַיִם, עַד-מוֹת שְׁלֹמֹה. מֵא וַיִּתֵּר דְּבָרֵי שְׁלֹמֹה וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְחִכְמָתוֹ--הַלְוֹא-הֵם כְּתָבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי שְׁלֹמֹה. מֵב וְהַיָּמִים, אֲשֶׁר מָלַךְ שְׁלֹמֹה בִירוּשָׁלַם עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל--אַרְבָּעִים, שָׁנָה. מֵג וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה, עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבֹּר, בְּעִיר דָּוִד אָבִיו; וַיִּמְלֹךְ רְחֵבְעָם בְּנוֹ, תַּחְתָּיו. מֵשגילה שלמה את דבר נבואת אחיה הנביא לירבעם, ביקש להרוג את ירבעם, ובשל כך ברח ירבעם למצרים, ושם שהה עד מות שלמה, ואחר שב לארץ.

מלכים א פרק יב: התפלגות הממלכה

חלוקת הפרק:

1. הגעתו של רחבעם (בן שלמה) לשכם – א
2. דרישת העם מרחבעם להקל בנטל המיסים – ב – ה
3. עצת הזקנים – ו – ז
4. עצת הילדים – ח – יא
5. תשובת המלך רחבעם – יב – טו
6. תגובת העם – המרד (מות אדורם) טז – יט
7. המלכת ירבעם – כ
8. הימנעותו של רחבעם להילחם בישראל כעצת שמעיה הנביא – כא – כד
9. חטאי ירבעם – כה – לג

1. הגעתו של רחבעם (בן שלמה) לשכם (א)

א וַיִּלָּךְ רְחֵבְעָם, שָׁכֵם: כִּי שָׁכֵם בָּא כָּל-יִשְׂרָאֵל, לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ. אחר מות דוד, עלה בנו רחבעם תחתיו "וישכב שלמה עם אבותיו... וימלוך רחבעם בנו תחתיו" (יא, מג), אך שלא כמקובל שבאים כל העם להמליך את המלך בעירו- ירושלים. נאלץ רחבעם ללכת אל שכם – העיר המרכזית שבאפרים (השבט ממנו בא ירבעם, ממתנגדי אביו של רחבעם שלמה). נראה שבדרישת העם מרחבעם לבא אל שכם להמליכו, היה בה צעד ראשון להסב את המלוכה אל ירבעם, ולפיכך לא רצו הם לבא לירושלים (רד"ק)

2. דרישת העם מרחבעם להקל בנטל המיסים (ב-ה)

ב וַיְהִי כִשְׁמַע יָרֵבֵעַם בֶּן-נֶבֶט, וְהוּא עוֹדֵנוּ בְּמִצְרַיִם, אֲשֶׁר בָּרַח, מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה; וַיָּשָׁב יָרֵבֵעַם, בְּמִצְרַיִם. ג וַיִּשְׁלַחוּ, וַיִּקְרְאוּ-לוֹ, וַיָּבֹאוּ (וַיָּבֹאוּ) יָרֵבֵעַם, וְכָל-קְהַל יִשְׂרָאֵל; וַיִּדְבְּרוּ, אֶל-רְחֵבְעָם לֵאמֹר. ד אָבִיךָ, הִקְשָׁה אֶת-עַלְנוֹ; וְאַתָּה עַתָּה הִקַּל מֵעֲבֹדָת אָבִיךָ הַקְּשָׁה, וַיַּעֲלוּ הַכָּבֵד אֲשֶׁר-נָתַן עָלֵינוּ--וַנַּעֲבֹדְךָ. ה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, לָכוּ-עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים--וְשׁוּבוּ אֵלַי; וַיִּלְכוּ, הָעָם. משבא רחבעם אליהם לשכם כדרישתם, הוסיפו עתה לדרוש מהמלך שיקל מעליהם את המיסים, בראש המשלחת עמד ירבעם, שהיה ממתנגדי דוד. נראה שעצם פנייתם של ישראל אל ירבעם, יש בה כדי ללמד על תחילת קיום היעוד שיעד לו ה', בדבר המלוכה, כדבר אחיה הנביא (רלב"ג)

3. עצת הזקנים (ו-ז)

ו וַיִּזְעַץ הַמֶּלֶךְ רְחֵבְעָם, אֶת-הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר-הָיוּ עִמָּדִים אֶת-פְּנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו, בְּהִיטּוֹ חַי, לֵאמֹר: אֵיךְ אַתֶּם נוֹעֲצִים, לְהָשִׁיב אֶת-הָעָם-הַזֶּה דְּבָר. ז וַיִּדְבֹר (וַיִּדְבְּרוּ) אֵלָיו לֵאמֹר, אִם-הַיּוֹם תִּהְיֶה-עֹבֵד לְעָם

הנה ועבדתם, ונעניתם, ודברתם אליהם דברים טובים--והיו להם עבדים, כל-הנמים.
לפני שהמלך נתן את תשובתו בדבר בקשתם של ישראל להקל מעליהם את נטל המיסים, נועץ עם הזקנים תחילה, והם יעצו לו להסכים לבקשת העם להקל במיסים, בנימוק שאם יקבל את בקשתם, וידבר עמם ברכות, כי אז יהיו לו לעבדים לעולם, ויוכל למלוך עליהם ככל אוות נפשו, אך רחבעם דחה את עצתם, מפני שלא נראו לו דבריהם (מצודת דוד)

4.עצת הילדים (ח-יא)

ח ויעזב את-עצת הזקנים, אשר יעצהו; וינועץ, את-הילדים אשר גדלו אתו, אשר העמדים, לפניו.
ט ויאמר אליהם, מה אתם נועצים, ונשיב דבר, את-העם הנה--אשר דברו אלי, לאמר, הקל מן-העל, אשר-נתן אביה עלינו. י וידברו אליו, הילדים אשר גדלו אתו לאמר, פה-תאמר לעם הנה אשר דברו אליך לאמר אביה הכביד את-עלנו, ואתה הקל מעלינו: פה תדבר אליהם, קטני עבה ממתני אבי. יא ועתה, אבי העמים עליכם על כבוד, ואני, אוסיף על-עלכם; אבי, יסר אתכם בשוטים, ואני, יסר אתכם בעקרבים.

לאחר שרחבעם דחה את עצת הזקנים, הוסיף לבקש עצה מהילדים (הצעירים) שגדלו איתו, ואף יעצו לו לסרב לבקשת העם, ויעצו לו לומר שעוד יכביד את העול עליהם יותר מאביו, והוסיפו להשתמש בשני משלים שעליו לומר לישראל בתשובתו.

המשלים: "וידברו אליו הילדים... כה תאמר לעם..."

א. "קטני עבה ממתני אבי" – אצבעי הקטנה שיש לי, גדולה ועבה ממתני אבי, משמעות: אהיה גדול ומכביד עליכם יותר מאבי.

ב. "אבי יסר אתכם בשוטים

ואני איסר אתכם בעקרבים" – אבי (שלמה), יסר אתכם בשוטים (שוט/מקל) רגילים, ואני אמשיך לייסר אתכם בעקרבים – (שוט/מקל) שיש בהם קוצים, ומכאבים יותר. משמעות: שהוא ימשיך להוסיף עליהם עול קשה יותר מאביו.

5.תשובת המלך רחבעם לעם (יב-טו)

יב ויבו ירבעם וכל-העם אל-רחבעם, ביום השלישי, כאשר דבר המלך לאמר, שובו אלי ביום השלישי. יג ויען המלך את-העם, קשה; ויעזב את-עצת הזקנים, אשר יעצהו. יד וידבר אליהם, בעצת הילדים לאמר, אבי הכביד את-עלכם, ואני אוסיף על-עלכם; אבי, יסר אתכם בשוטים, ואני, יסר אתכם בעקרבים. טו ולא-שמע המלך, אל-העם: כי-היתה סבה, מעם יהוה, למען הקים את דברו אשר דבר יהוה ביד אחיה השילוני, אל-ירבעם בן-נבט.

מתשובתו של רחבעם למשלחת ישראל בראשות ירבעם, עולה כי קיבל את עצת הילדים, אשר יעצו לו לדחות את בקשתם להקלה בנטל המס, "ויען המלך קשה... אבי הכביד את עולכם ואני אוסיף על עולכם" (יד), אך הסיבה למעשה האיוולת של רחבעם בדחותו את עצת הזקנים, טמונה בסיבה משמים – מאת ה'. "ולא שמע המלך אל העם כי היתה סיבה מעם ה' למען הקים את דברו אשר דבר ביד אחיה השילוני אל ירבעם בן נבט" (טו). (עיין/עייני מלכים א, יא, כט-לז)

6.תגובת העם- המרד (מות אדורם) (טז-יז)

טז ויבא כל-ישראל, כי לא-שמע המלך אליהם, וישבו העם את-המלך דבר לאמר מה-לנו חלק בדוד ולא-נחלה בן-ישי לאהליה ישראל, עתה ראה ביתך דוד; וינלך ישראל, לאהליו. יז ובני ישראל, הישבים בערי יהודה--וימלך עליהם, רחבעם. יח וישלח המלך רחבעם, את-אדרם אשר על-המס, וירגמו כל-ישראל בו אבן, וימת; והמלך רחבעם, התאמץ לעלות במרכבה, לנוס, ירושלם. יט ויפגעו ישראל בבית דוד, עד היום הנה.

תשובת רחבעם השלילית, גרמה לעם (חוץ משבטי יהודה ובנימין) למרוד במלכות רחבעם "מה לנו חלק בדוד...", ומשמע רחבעם את תשובת העם שלח להם את אדורם, שהיה אחראי על גביית המס לדבר אליהם ולהשיבם, אך הם רגמו אותו והמיתוהו, ובוזה הכיר רחבעם כי המרד קשה ומתעצם, ומחשש לחייו נס על נפשו ושב לירושלים " ... והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה לנוס ירושלים" (יח)

7.המלכת ירבעם (כ)

כ ויהי כשמע כל-ישראל, כי-שב ירבעם, וישלחו ויקראו אתו אל-העדה, וימליכו אתו על-כל-ישראל: לא הנה

אחרי בית-דוד, זולתי שָׁבַט יְהוּדָה לְבָדוּ.

בצעד מעשי להתנתק משלטון רחבעם עליהם, המליכו ישראל את ירבעם עליהם, ובזה התקיימה בפועל התפלגות הממלכה, כפי שניבא אחיה הנביא על פי ה', בשל חטאי שלמה "כי היתה סיבה מעם ה' למען הקים את דברו..." (טו), בדבר התפלגות הממלכה.

8. הימנעותו של רחבעם להילחם בישראל כעצת שמעיה הנביא (כא-כד)

כא ויבאו (ויבא) רַחְבֵּעַם, יְרוּשָׁלַם, ויִקְהֵל אֶת-כָּל-בֵּית יְהוּדָה וְאֶת-שָׁבַט בְּנֵימִן מֵאֵה וּשְׁמֹנִים אֶלֶף בְּחֹר, עָשָׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם, עִם-בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְהַשִּׁיב אֶת-הַמְּלוּכָה, לְרַחְבֵּעַם בֶּן-שְׁלֹמֹה. כִּב וַיְהִי דְבַר הָאֱלֹהִים, אֶל שְׁמַעְיָה אִישׁ-הָאֱלֹהִים לֵאמֹר. כִּג אָמַר, אֶל-רַחְבֵּעַם בֶּן-שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְאֶל-כָּל-בֵּית יְהוּדָה, וּבְנֵימִן; וַיֹּתֵר הָעָם, לֵאמֹר. כִּד כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא-תַעֲלוּ וְלֹא-תִלָּחֲמוּן עִם-אֲחֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאֲתֵי נְהִיָה, הַדָּבָר הַזֶּה; וַיֵּשְׁבוּ לְלֶקֶת פְּדָבַר יְהוָה.

בצעד נוסף לדכא את המרד ולהשיב אליו את המורדים, ארגן רחבעם צבא גדול, כדי להילחם במורדים אך בעקבות שמעיה הנביא אשר נשלח אליו, ובפיו כי כל הקורות ופילוג הממלכה הינה מאת ה', נמנע רחבעם מלצאת למלחמה " ... שובו איש לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה..." (כד)

9. חטאי ירבעם (כה-לג)

כה וַיִּבֶן יִרְבֵּעַם אֶת-שָׁכְם בְּהַר אֶפְרַיִם, וַיֵּשֶׁב בָּהֶ; וַיֵּצֵא מִשָּׁם, וַיִּבֶן אֶת-פְּנוּאֵל. כו וַיֹּאמֶר יִרְבֵּעַם, בְּלִבּוֹ: עַתָּה תָּשׁוּב הַמְּמֻלְכָה, לְבֵית דָּוִד. כז אִם יַעֲלֶה הָעָם הַזֶּה, לַעֲשׂוֹת זִבְחִים בְּבֵית-יְהוָה בִּירוּשָׁלַם, וְשָׁב לִב הָעָם הַזֶּה אֶל אֲדֹנָיָהם, אֶל-רַחְבֵּעַם מֶלֶךְ יְהוּדָה; וְהִרְגֵנִי, וְשָׁבוּ אֶל-רַחְבֵּעַם מֶלֶךְ-יְהוּדָה. כח וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ--וַיַּעַשׂ, שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב; וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, רַב-לָכֶם מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַם--הִנֵּה אֲלֵהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָעֵלּוּךְ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. כט וַיֵּשֶׁם אֶת הָאֱחָזָה, בְּבֵית-אֵל; וְאֶת-הָאֱחָזָה, נָתַן בְּדָן. ל וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה, לְחַטָּאת; וַיִּלְכּוּ הָעָם לִפְנֵי הָאֱחָזָה, עַד-דָּן. לא וַיַּעַשׂ, אֶת-בֵּית בְּמוֹת; וַיַּעַשׂ פְּהַנִּים מִקְצוֹת הָעָם, אֲשֶׁר לֹא-הָיוּ מִבְּנֵי לִוִי. לב וַיַּעַשׂ יִרְבֵּעַם חָג בַּחֲדָשׁ הַשְּׁמִינִי בַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ פָּחַג אֲשֶׁר בֵּיהוּדָה, וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ--כֹּן עָשָׂה בְּבֵית-אֵל, לְזַבַּח לְעֲגָלִים אֲשֶׁר-עָשָׂה; וְהַעֲמִיד בְּבֵית אֵל, אֶת-פְּהַנֵי הַבְּמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה. לג וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר-עָשָׂה בְּבֵית-אֵל, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בַּחֲדָשׁ הַשְּׁמִינִי--בַּחֲדָשׁ, אֲשֶׁר-בְּדָא מַלְבַד (מַלְבּוֹ); וַיַּעַשׂ חָג לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר.

לאחר שהומלך ירבעם, עלו בליבו חששות:

1. שיעלה עליו רחבעם וילחם בו, ולשם כך ביצר וחיזק את חומות שכם ופנואל "ויבן ירבעם את שכם... ויבן את פנואל" (כה)

2. חשש שמא בעת שיעלו לירושלים (מקום מלכות רחבעם) בשלושת הרגלים, ובעת שיעלו יחידים להקריב קורבנות, ישכנעם רחבעם לשוב אליו ולמרוד בו, ואז יאבד את מלכותו ויתכן אף שיהרגוהו "אם יעלה העם הזה... ושב לב העם הזה אל אדוניהם... והרגוני..." (כז), ולשם כך פעל ועשה צעדים שיש בהם חטאים חמורים ובעיקר להפיג את חששו, ולשמור על כסאו.

הפעולות – החטאים:

- א. עשה שני עגלי זהב, והציבם אחד בבית אל ואחד בֶּדָן, והם ישמשו כחלופה לעבודת ה' בירושלים. מטרתו בכך היתה פוליטית – למנוע מהעם לעלות לירושלים, מחשש שאם העם יעלה לירושלים, הם ישתכנעו להפסיק לתמוך בו.
- ב. ממנה כהנים שאינם משבט לוי.
- ג. קובע ומציא חג חדש בטו בחשון "בחודש השמיני".
- ד. מקטיר עולות בעצמו על המזבח.

מלכים א פרק יג

חלוקת הפרק

1. נבואת איש האלוקים והמופת - א - ג
2. תגובת ירבעם ובקשתו - ד - י
3. מעשי הנביא הזקן מבית אל (נביא שקר) - יא - כ

4. העונש על הנביא מיהודה - כא - לב

5. ירבעם אחר קרות המופתים - לג - לד

1. נבואת איש האלוקים והמופת (א - ג)

א וְהִנֵּה אִישׁ אֱלֹהִים, בָּא מִיְהוּדָה בְּדָבָר יְהוָה--אֶל-בֵּית-אֵל; וַיִּרְבְּעֵם עִמָּד עַל-הַמִּזְבֵּחַ, לְהַקְטִיר.
ב וַיִּקְרָא עַל-הַמִּזְבֵּחַ, בְּדָבָר יְהוָה, וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ, כִּי אָמַר יְהוָה: הִנֵּה-בֵן נֹלָד לְבֵית-דָּוִד, יֵאשְׁוֶהוּ שְׁמוֹ, וְנִזְבַּח עָלָיו אֶת-כֹּהֲנֵי הַבְּמֹת הַמִּקְטָרִים עָלָיו, וְעֲצָמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ עָלָיו.
ג וַנִּתֵּן בַּיּוֹם הַהוּא מוֹפֵת, לֵאמֹר, זֶה הַמּוֹפֵת, אֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה: הִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע, וְנִשְׁפָּךְ הַדָּשָׁן אֲשֶׁר עָלָיו. ירובעם בן נבט כמצויין בפרקים חטא והחטיא בעשותו שני עגלים, ומינה כוהנים שאינם ראויים כעמי הארצות, ובנה מזבל לשם עבודה זרה, ואף "בדא" - קבע חג מליבו בחודש השמיני, ובשעה שערך חנוכת הבמות בבית אל, כשהוא עצמו עולה ומקריב על המזבח, הופיע לפניו הנביא מיהודה (עידו), וניבא עליו שעתיד לקום מלך לבית דוד, יאשיהו שמו, ויטמא את המזבח בשריפת עצמות האנשים המקטירים עליו, והוסיף לתת מופת, "הנה המזבח נקרע ונשפך הדשן אשר עליו" (ג)

2. תגובת ירבעם ובקשתו (ד - י)

ד וַיְהִי כִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת-דְּבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר קָרָא עַל-הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית-אֵל, וַיִּשְׁלַח יִרְבְּעֵם אֶת-יָדוֹ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, לֵאמֹר תִּפְשֵׁהוּ; וַתִּיבֹשׂ יָדוֹ אֲשֶׁר שָׁלַח עָלָיו, וְלֹא יָכַל לְהַשִּׁיבָהוּ אֵלָיו.
ה וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע, וַיִּשְׁפָּךְ הַדָּשָׁן מִן-הַמִּזְבֵּחַ: כַּמּוֹפֵת, אֲשֶׁר נָתַן אִישׁ הָאֱלֹהִים--בְּדָבָר יְהוָה.
ו וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל-אִישׁ הָאֱלֹהִים, חַל-נָא אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בְּעַדִּי, וְתִשָּׁב יָדִי, אֵלָי; וַיַּחַל אִישׁ-הָאֱלֹהִים, אֶת-פְּנֵי יְהוָה, וַתִּשָּׁב יָד-הַמֶּלֶךְ אֵלָיו, וַתְּהִי כַּבְּרָאשִׁנָּה.
ז וַיִּדְבַר הַמֶּלֶךְ אֶל-אִישׁ הָאֱלֹהִים, בְּאֵה-אֵתִי הַבִּיטָה וּסְעֵדָה; וְאַתְּנָה לִּי, מַתָּה.
ח וַיֹּאמֶר אִישׁ-הָאֱלֹהִים, אֶל-הַמֶּלֶךְ, אִם-תִּתֶּן-לִּי אֶת-חֲצֵי בֵיתְךָ, לֹא אָבֵא עִמָּךְ; וְלֹא-אֲכַל לֶחֶם וְלֹא אֲשַׁתָּה מַיִם, בְּמָקוֹם הַזֶּה.
ט כִּי-כֵן צִוָּה אֹתִי, בְּדָבָר יְהוָה לֵאמֹר, לֹא-תֹאכַל לֶחֶם, וְלֹא תִשְׁתֶּה-מַיִם; וְלֹא תִשׁוּב, בְּדָרְךָ אֲשֶׁר הִלַּכְתָּ.
י וַיִּלָּךְ, בְּדָרְךָ אַחֵר; וְלֹא-שָׁב בְּדָרְךָ, אֲשֶׁר בָּא בָּהּ אֶל-בֵּית-אֵל.

בשעה שירבעם שמע את נבואת הנביא, הרים ידו וקרא לעצור את הנביא כדי להענישו, ומשמע זאת התרחשו שני מופתים: ידו של ירבעם לקתה בשתוק "וּתִיבֹשׂ יָדוֹ", והמזבח נקרע ונשפך הדשן שעליו, כנבואת הנביא. משראה ירבעם את שני המופתים, התחנן לפני הנביא להתפלל בעדו, ואיש האלוקים התפלל כבקשת המלך, ונתרפאה ידו (מופת שלישי). ועם כל זאת, סרב הנביא מיהודה להזמנת ירבעם לבוא עמו לביתו לסעוד עמו, ואף לזכותו במתנה בנימוק, כי ה' אסר עליו לאכול ולשתות במקום הזה, ואף לא לשוב

בדרך שבה הגיע, "וילך בדרך אחר" (י)

3. מעשי הנביא הזקן מבית אל (נביא שקר) (יא – כ)

יא וְנָבִיא אֶחָד זָקֵן, יָשָׁב בְּבֵית-אֵל; וַיְבֹא בְּנוֹ וַיְסַפֵּר-לוֹ אֶת-כָּל-הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר-עָשָׂה אִישׁ-הָאֱלֹהִים הַיּוֹם בְּבֵית-אֵל, אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר אֵל-הַמֶּלֶךְ, וַיְסַפְּרוּם, לְאֲבִיהֶם.

יב וַיַּדְבֵּר אֲלֵהֶם אֲבִיהֶם, אִי-זֶה הַדְּרָךְ הַלֵּךְ; וַיֵּרְאוּ בְּנָיו, אֶת-הַדְּרָךְ אֲשֶׁר הֵלֵךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר בָּא, מִיהוּדָה. יג וַיֹּאמֶר, אֵל-בְּנָיו, חֲבֹשׁוּ-לִי, הַחֲמֹר; וַיַּחֲבֹשׁוּ-לוֹ הַחֲמֹר, וַיִּרְכַּב עָלָיו. יד וַיֵּלֶךְ, אַחֲרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים, וַיִּמְצְאוּהוּ, יֹשֵׁב תַּחַת הָאֵלֶּה; וַיֹּאמֶר אֵלָיו, הַאֲמָה אִישׁ-הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-בָּאתָ מִיהוּדָה--וַיֹּאמֶר אָנֹכִי.

טו וַיֹּאמֶר אֵלָיו, לָךְ אֲתֵי הַבֵּיתָה; וְאָכַל, לֶחֶם.

טז וַיֹּאמֶר, לֹא אוֹכַל לָשׁוּב אִתְּךָ--וְלִבּוֹא אִתְּךָ; וְלֹא-אֹכַל לֶחֶם, וְלֹא-אֲשָׁתָה אִתְּךָ מִיּוֹם, בְּמָקוֹם, הַזֶּה. יז כִּי-דָבַר אֵלָי, בְּדָבַר יְהוָה, לֹא-תֹאכַל לֶחֶם, וְלֹא-תִשְׁתֶּה שֵׁם מַיִם; לֹא-תָשׁוּב לְלֶכֶת, בְּדָרֶךְ אֲשֶׁר-הִלַּכְתָּ בָּהּ. יח וַיֹּאמֶר לוֹ, גַּם-אֲנִי נָבִיא כְּמוֹךָ, וּמִלֶּאךָ דָּבַר אֵלָי בְּדָבַר יְהוָה לֵאמֹר הִשְׁבַּהוּ אִתְּךָ אֵל-בֵּיתְךָ, וַיֹּאכַל לֶחֶם וַיִּשְׁתֶּה מַיִם; כַּחַשׁ, לוֹ.

יט וַיֹּשֶׁב אִתּוֹ, וַיֹּאכַל לֶחֶם בְּבֵיתוֹ--וַיִּשְׁתֶּה מַיִם.

כ וַיְהִי, הֵם יֹשְׁבִים אֶל-הַשְּׁלֶטָן; וַיְהִי, דָּבַר-יְהוָה, אֵל-הַנְּבִיא, אֲשֶׁר הִשְׁבִּיבֹ.

הנביא מבית אל, אשר שמע את אשר עשה וניבא הנביא מיהודה על ירבעם, הצליח בדברי שקר לפתות את הנביא מיהודה לבוא לביתו ולסעוד עמו, "וישב איתו ויאכל לחם בבית וישת מים"

4. העונש על הנביא מיהודה (כא – לב)

כא וַיִּקְרָא אֵל-אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר-בָּא מִיהוּדָה לֵאמֹר, כֹּה, אָמַר יְהוָה: נַעַן, כִּי מָרִיתָ פִּי יְהוָה, וְלֹא שָׁמַרְתָּ אֶת-הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ.

כב וַתִּשָּׁב, וַתֹּאכַל לֶחֶם וַתִּשְׁתֶּה מַיִם, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֵלָיךָ, אֵל-תֹּאכַל לֶחֶם וְאֵל-תִּשְׁתֶּה מַיִם--לֹא תִבּוֹא נִבְלָתְךָ, אֶל-קִבְרֵי אֲבֹתֶיךָ.

כג וַיְהִי, אַחֲרַי אֶכְלוּ לֶחֶם--וְאַחֲרַי שָׁתוּתוּ; וַיַּחֲבֹשׁ-לוֹ הַחֲמֹר, לְנָבִיא אֲשֶׁר הִשְׁבִּיבֹ.

כד וַיֵּלֶךְ, וַיִּמְצְאוּהוּ אַרְיָה בְּדָרֶךְ וַיִּמִּיתוּהוּ; וַתְּהִי נִבְלָתוֹ, מְשַׁלֶּכֶת בְּדָרֶךְ, וְהַחֲמֹר עֹמֵד אַצְּלֵהּ, וְהָאֲרִיָּה עֹמֵד אַצְּלֵהּ הַנְּבִלָה.

כה וַהֲנִיחַ אֲנָשִׁים עֹבְרִים, וַיֵּרְאוּ אֶת-הַנְּבִלָה מְשַׁלֶּכֶת בְּדָרֶךְ, וְאֶת-הָאֲרִיָּה, עֹמֵד אַצְּלֵהּ הַנְּבִלָה; וַיִּבְאוּ וַיַּדְּבְרוּ בְּעֵיר, אֲשֶׁר הַנְּבִיא הִזְקֵן יָשָׁב בָּהּ.

כו וַיִּשְׁמַע הַנְּבִיא, אֲשֶׁר הִשְׁבִּיבֹ מִן-הַדְּרָךְ, וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא, אֲשֶׁר מָרָה אֶת-פִּי יְהוָה; וַיִּתְּנֶהוּ יְהוָה לְאֲרִיָּה, וַיִּשְׁבְּרֶהוּ וַיִּמָּתֶהוּ, כְּדָבַר יְהוָה, אֲשֶׁר דָּבַר-לוֹ.

כז וַיַּדְּבַר אֵל-בְּנָיו לֵאמֹר, חֲבֹשׁוּ-לִי אֶת-הַחֲמֹר; וַיַּחֲבֹשׁוּ.

כח ויָלֵךְ, וַיִּמָּצֵא אֶת-נִבְלָתוֹ מִשְׁלֶכֶת בְּדָרֶךְ, וַחֲמוֹר וְהָאֲרִיָּה, עֹמְדִים אֶצֶל הַנִּבְלָה: לֹא-אָכַל הָאֲרִיָּה אֶת הַנִּבְלָה, וְלֹא שָׁבַר אֶת-הַחֲמוֹר.

כט וַיֵּשֶׂא הַנְּבִיא אֶת-נִבְלַת אִישׁ-הָאֱלֹהִים, וַיִּנְחֵהוּ אֶל-הַחֲמוֹר--וַיִּשְׁיבֵהוּ; וַיָּבֵא, אֶל-עִיר הַנְּבִיא הַזֶּקֶן, לְסָפֵד, וּלְקַבְּרוֹ.

ל וַיִּנַּח אֶת-נִבְלָתוֹ, בְּקַבְּרוֹ; וַיִּסְפְּדוּ עָלָיו, הוּא אָחִי.

לא וַיְהִי, אַחֲרֵי קַבְּרוֹ אֹתוֹ, וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנָיו לֵאמֹר, בְּמוֹתִי וּקְבַרְתֶּם אֹתִי בְּקִבְרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים קְבוּר בּוֹ: אֶצֶל, עַצְמוֹתָיו, הַנִּיחֹו, אֶת-עַצְמוֹתַי.

לב כִּי הָיָה יְהוָה הַדֹּבֵר, אֲשֶׁר קָרָא בְּדָבַר יְהוָה, עַל-הַמְּזִבְחַת, אֲשֶׁר בְּבֵית-אֵל; וְעַל כָּל-בְּתֵי הַבָּמֹת, אֲשֶׁר בְּעָרֵי שְׁמֵרוֹן

משנכשל איש האלוקים ועבר על דבר ה' ועל דברי עצמו, נתחייב מיתה "כה אמר ה' יען כי מרית פי ה'... לא תבא נבלתך אל קבר אבותיך", ואכן גורלו שניתן בידי אריה שהמיתו, ולא אכל את גוויתו (מופת רביעי), והאריה לא פגע בחמור עליו רכב איש האלוקים (מופת חמישי), עד שבא הנביא הזקן מבית אל, ונשא את גופה איש האלוקים על החמור, כדי לקברה בעירו, ומשנקבר איש האלוקים צווה הנביא הזקן, שבמותו יניחו את עצמותיו בסמוך לעצמות איש האלוקים.

5. ירבעם אחר קרות המופתים (לג – לד)

לג אַחֲרֵי הַדֹּבֵר הַזֶּה, לֹא-שָׁב יִרְבְּעָם מִדְּרָכּוֹ הָרָעָה; וַיֵּשֶׁב וַיַּעַשׂ מִקְצוֹת הָעָם, פְּהֵגֵי בָמוֹת--הַחֲפָצִין יְמֵלֵא אֶת-יָדוֹ, וַיְהִי פְהֵגֵי בָמוֹת.

לד וַיְהִי בְּדָבַר הַזֶּה, לְחֹשֶׁאת בֵּית יִרְבְּעָם; וּלְהַכְחִיד, וּלְהַשְׁמִיד, מֵעַל, פְּנֵי הָאֲדָמָה.

ירבעם לא הושפע לשוב מדרכו הרעה, אף כשראה ושמע את כל המופתים, וכדברי רד"ק:

"לא שב ירבעם, אף על פי שראה מופת המזבח שנקרע, ומופת ידו שהתיבשה, ומופת ששבה ונתרפאה בתפילת איש האלוקים, וראה מות הנביא כאשר מרה את פי ה', ושמע שהאריה עומד אצל גווית הנביא ולא אכלו, ולא שבר וטרף את החמור, אף על פי כן לא שב מדרכו הרעה, ושב ועשה מקצות העם כוהני במות, והגדיל החטאת יום יום..." (רד"ק יג, לג).

מלכים א פרק יד

חלוקת הפרק

1. מחלת אביה בן ירבעם - א - ד

2. התוכחה ונבואת הפורענות על בית ירבעם - ה - יח

3. מלכות ירבעם - יט - כ

4. חטאי יהודה בימי רחבעם בן שלמה - כא - כד

5. עליית שישק מלך מצרים על ירושלים - כה - לא

1. מחלת אביה בן ירבעם (א - ד)

א בעת ההיא, חלה אביה בן-ירבעם.

ב ויאמר ירבעם לאשתו, קומי נא והשמיני, ולא נדעו, כי-אתי (את) אשת ירבעם; והלכת שלי, הנה שם אחיה הנביא--הוא-דבר עלי למלך, על-העם הזה.

ג ולקחת בידך עשרה לחם ונגדים, ובקבך דבש--ובאת אליו; הוא יגיד לך, מה-יהיה לנער.

ד ותעש כן, אשת ירבעם, ותקם ותלך שלי, ותבא בית אחיה; ואחיהו לא-יכל לראות, כי קמו עיניו משיבו.

אביה בן ירבעם חלה, וירבעם הכיר כעת שהישועה אם תבוא, תבוא היא רק מעם ה' ונביאיו, ועל כן דרש מאשתו ללכת אל הנביא אחיה כשהיא מחופשת, מפני החשש שהעם יכירו אותה, ויאמרו שהוא מאמין בנביאי ה' ולא בנביאיו נביאי השקר, או שחשש מהנביא אחיה, שיכיר אותה שהיא אשת אחאב, ולא יתנבא עליה טוב.

2. התוכחה ונבואת הפורענות על בית ירבעם (ה - יח)

ה ויהנה אומר אל-אחיהו, הנה אשת ירבעם באה לדרש דבר מעמך אל-בנה פי-חלה הוא--כזה וקזה, תדבר אליה; ויהי כבאה, והיא מתנכרה.

ו ויהי כשמע אחיהו את-קול רגליה, באה בפתח, ויאמר, באי אשת ירבעם; למה זה, את מתנכרה, ואנכי, שלוח אלך קשה.

ז לכי אמרי לירבעם, כה-אמר יהוה אלהי ישראל, נען אשר הרמתיך, מתוך העם; ואתה נגיד, על עמי ישראל.

ח ואקרע את-הממלכה מבית דוד, ואתנה לך; ולא-היית פעבדי דוד, אשר שמר מצותי ואשר-הלך אחרי בכל-לבבו, לעשות, רק הישר בעיני.

ט ותרע לעשות, מפל אשר-היו לפניך; ותלך ומעשה-לך אלהים אחרים ומסכות, להכעיסני, ואתי השלכת, אחרי גנך.

י לכן, הנני מביא רעה אל-בית ירבעם, והקרתי לירבעם משתין בקיר, עצור ועזוב בישראל; ובערתי אחרי בית-ירבעם, כאשר יבער הגלל עד-תמו.

יא המת לירבעם בעיר, יאכלו הפלבים, והמת בשדה, יאכלו עוף השמים: פי יהנה, דבר. יב ואת קומי, לכי לביתך; בבאה רגליך העירה, ומת הילד.

יג וספדו-לו כל-ישראל, וקברו אתו--פי-זה לבדו, ובא לירבעם אל-קבר: נען נמצא בו דבר טוב, אל-יהוה אלהי ישראל--בבית ירבעם.

יד וְהָקִימ יְהוָה לּוֹ מֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יִכְרִית אֶת-בֵּית יִרְבֵּעַם זֶה הַיּוֹם; וְיָמָּה, גַּם-עָמְתָה.
טו וְהָקִימ יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר יְנוּד הַקְּנָה בַּמַּיִם, וְנִתְּשׂ אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר נָתַן לְאַבְוֹתֵיהֶם, וְזָרַם מֵעֵבֶר לַנֶּהָר: יַעֲזֹב, אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת-אֲשֻׁרִיָּהֶם--מִכְּעִיסִים, אֶת-יְהוָה.
טז וַיִּתֵּן, אֶת-יִשְׂרָאֵל--בְּגִלְל חַטָּאוֹת יִרְבֵּעַם, אֲשֶׁר חָטְאוּ, וְאֲשֶׁר הִחְטִיאוּ, אֶת-יִשְׂרָאֵל.
יז וַתִּקַּם אִשֶׁת יִרְבֵּעַם, וַתִּלְדֵּךְ וַתִּבְאֵא תִרְצַתָּהּ; הִיא בָּאָה בְּסֶף-הַבַּיִת, וְהִנְעֵר מֵת.
יח וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ-לוֹ, כָּל-יִשְׂרָאֵל: כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר, בְּיַד-עַבְדּוֹ אֲחִיָּהוּ הַנְּבִיא.
אחיה הנביא שהכיר על פי ה' את אשת ירבעם, פתח בדברי תוכחה קשים, והוסיף כי הפורענות בעניין קריעת הממלכה, ובדבר הגזרה על הכרתת בית ירבעם קרבה ובאה, ואף בעניין בואה יש בפיו בשורה רעה "וְאֵת קוֹמִי לְכִי לְבֵיתְךָ בְּבוֹאָה רַגְלִיךָ הַעִירָה וּמַת הַיֶּלֶד" (יב), וזאת, " ... בְּגִלְל חַטָּא יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר חָטְאוּ וְאֲשֶׁר הִחְטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל" (טז), ואכן משבאה אשת ירבעם לביתה, התבשרה על מות בנה.

3. מַלְכוּת יִרְבֵּעַם (יט – כ)

יט וַיִּוָּתֵר דְּבָרֵי יִרְבֵּעַם, אֲשֶׁר נִלְחַם וְאֲשֶׁר מָלַךְ: הַנֶּחֱם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.
כ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יִרְבֵּעַם, עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה; וַיִּשְׁכַּב, עִם-אִבְתָּיו, וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.
מַלְכוּת יִרְבֵּעַם עַל יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁכָה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים, שְׁבַמְהֶלְכֶם חָטָא וְהִחְטִיאוּ, וְאֵף נִלְחַם בְּאִבֵּיהּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה, שְׁבַמְהֶלְכָה נִפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף "וַיְכּוּ בָהֶם אֲבֵיהּ וְעַמּוֹ מְכָה רַבָּה וַיִּפְלוּ חַלְלִים
מִיִּשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בַּחֹר" (דברי הימים ב', יג, יז)

4. חֲטָאֵי יְהוּדָה בִּימֵי רַחְבֵּעַם בֶּן שְׁלֹמֹה (כא – כד)

כא וַרְחַבְעָם, בֶּן-שְׁלֹמֹה, מָלַךְ, בְּיְהוּדָה; בֶּן-אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמִלְכוֹ וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה
מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם, הָעִיר אֲשֶׁר-בְּחַר יְהוָה לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם מְכַל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם אָמוֹ, נַעֲמָה
הָעַמֻּנִית.

כב וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ, מְכַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם, בְּחַטָּאתָם, אֲשֶׁר חָטְאוּ.
כג וַיִּבְנוּ גַם-הֵמָּה לָקֶה בְּמוֹת וּמַצְבוֹת, וְאֲשֵׁרִים, עַל כָּל-גְּבֻעָה גְּבֻעָה, וַתַּחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן.
כד וְגַם-קִדְשׁ, הָיָה בְּאַרְצָן: עָשׂוּ, כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה, מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
הַמַּצֵּב הַרוּחָנִי בַתְּקוּפַת רַחְבֵּעַם הָיָה יְרוּד, וּבְמַעֲשֵׂיהֶם הִכְעִיסוּ אֶת ה', כַּשִּׁבְנוּ לָהֶם בְּמוֹת וְהִרְבּוּ לַעֲבוֹד
עַבּוּדָה זָרָה, וּבִכְךָ בָּחַר הָעַם לִלְכַת בְּדֶרֶךְ בַּח בְּחַר מִלְכֶם, אֲשֶׁר עֲזַב אֶת תּוֹרַת ה' "וַיַּעַשׂ הָרַע כִּי לֹא
הִכִּין לְבוֹ לְדַרוּשׁ אֶת ה'" (דברי הימים ב', יב, יד)

5. עֲלִית שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַם (כה – לא)

כה וַיְהִי בַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית, לְמֶלֶךְ רַחְבְּעָם; עָלָה שׁוּשַׁק (שִׁישַׁק) מֶלֶךְ-מִצְרַיִם, עַל-יְרוּשָׁלַם.

כו וַיִּקַּח אֶת-אֲצָרוֹת בֵּית-יְהוָה, וְאֶת-אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְאֶת-הַכֶּלֶל, לְקַח; וַיִּקַּח אֶת-כָּל-מַגְנֵי הַזֶּהָב, אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה.

כו וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחֻבֵעַם תַּחְתָּם, מַגְנֵי נְחֹשֶׁת; וְהַפְקִיד, עַל-יַד שְׂרֵי הָרָצִים, הַשְּׁמָרִים, פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ. כז וַיְהִי מִדֵּי-בֹא הַמֶּלֶךְ, בֵּית יְהוָה--יִשְׁאוּם, הָרָצִים, וְהַשִּׁיבוּם, אֶל-תַּא הָרָצִים. כח וַיִּתֵּר דְּבָרֵי רְחֻבֵעַם, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא-הֵמָּה כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יְהוּדָה. ל וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין-רְחֻבֵעַם וּבֵין יִרְבֵּעַם, כָּל-הַיָּמִים. לא וַיִּשְׁכַּב רְחֻבֵעַם עִם-אַבְתָּיו, וַיִּקְבְּרֵם עִם-אַבְתָּיו בְּעִיר דָּוִד, וְשֵׁם אָמוֹ, נַעֲמָה הַעֲמֹנִית; וַיִּמְלֹךְ אַבְיָם בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

בשל חטאי רחבעם ועמו, באה פורענות על יהודה כששישק מלך מצרים פלש לירושלים, ויהודה נאלצו להיכנע בפניו ולשלם מס כבד, ובזז את אוצרות בית ה' ואוצרות בית המלך.

מלכים א – פרק טו.

חלוקת הפרק:

1. מעשי אביה בן רחבעם - א - ח

2. צדקתו וחסידותו של אסא מלך יהודה - ט - טו

3. מלחמת אסא ובעשא - טז - כד

4. מעשי נדב בן ירבעם - כה - לב

5. מלכות בעשא בן אחיה - לג - לד

1. מעשי אביה בן רחבעם. (א' - ח')

א וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עָשָׂרָה, לְמֶלֶךְ יִרְבֵּעַם בֶּן-נִבְטַן, מָלַךְ אַבְיָם, עַל-יְהוּדָה.

ב שָׁלַשׁ שָׁנִים, מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם; וְשֵׁם אָמוֹ, מַעֲכָה בַת-אַבִּישָׁלוֹם.

ג וַיִּלָּךְ, בְּכָל-חַטָּאוֹת אָבִיו אֲשֶׁר-עָשָׂה לְפָנָיו; וְלֹא-הָיָה לָבָבוֹ שְׁלֹם עִם-יְהוָה אֱלֹהָיו, כַּלֵּבב דָּוִד אָבִיו.

ד כִּי לְמַעַן דָּוִד, נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ גֵּיר בִּירוּשָׁלַם, לְהַקִּים אֶת-בְּנוֹ אַחֲרָיו, וּלְהַעֲמִיד אֶת-יְרוּשָׁלַם.

ה אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת-הַיִּשָּׁר, בְּעֵינֵי יְהוָה; וְלֹא-סָר מִכָּל אֲשֶׁר-צִוָּהוּ, כָּל יְמֵי חַיָּיו--רַק, בְּדָבָר אֹרְפָה הַחַתָּי.

ו וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין-רְחֻבֵעַם וּבֵין יִרְבֵּעַם, כָּל-יְמֵי חַיָּיו.

ז וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אַבְיָם, וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה--הֲלוֹא-הֵם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים, לְמַלְכֵי יְהוּדָה; וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אַבְיָם, וּבֵין יִרְבֵּעַם.

ח וַיִּשְׁכַּב אַבְיָם עִם-אַבְתָּיו, וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִד; וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְנוֹ, תַּחְתָּיו.

אביה כרחבעם אביו לא הלך בדרך ה' והרבה לחטוא, בניגוד לדוד אשר הלך בדרך ה' בעקבותיו, מלבד

כישלוננו בבת שבע ואוריה החתי. אביה, הרבה לחטוא וכל כך הרשיע כרחבעם אביו עד שלא היה ראוי למלוך, ורק בשל החסד וההבטחה לדוד המשיכו צאצאי זרע דוד למלוך על יהודה וירושלים, וזאת בעבור אשר עשה דוד הישר בעיני ה'.

2. צדקתו וחסידותו של אסא מלך יהודה. (ט – טו)
ט ובשנת עשרים, לירבעם מלך ישראל, מלך אסא, מלך יהודה.
י וארבעים ואת שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, מעכה בת-אבישלום.
יא ויעש אסא הישר, בעיני יהוה, כדוד, אביו.
יב ויעבר הקדשים, מן-הארץ; ויסר, את-כל-הגללים, אשר עשו, אבתיו.
יג וגם את-מעכה אמו, ויסרה מגבירה, אשר-עשתה מפלצת, לאשרה; ויכרת אסא את-מפלצתה, וישרף בנחל קדרון.
יד והבמות, לא-סרו; רק לבב-אסא, היה שלם עם-יהוה--כל-ימיו.
טו ויבא את-קדשי אביו, וקדשו (וקדשי) בית יהוה, כסף וזהב, וכלים.
אסא בן אבים מלך 41 שנה, ובניגוד לאביו עשה אסא את הישר בעיני ה', "ויעש את הישר בעיני ה' כדוד אביו" (י"א).

פעולות אסא:

א'. הסיר וביטל את פולחן האלילים – "ויעבור הקדשים מן הארץ" (יב)
ב'. הסיר את מעכה אמו מהיות גבירה, מפני שעשתה מפלצת (פסל) – "וגם את מעכה אמו ויסרה מגבירה..." (יג)
ג'. שרף את מפלצת (פסל) אמו – "ויכרות אסא את מפלצתה וישרוף בנחל קדרון" (יג)
ד'. נמנע מלהקריב קרבנות לשם ה' על גבי במות, בניגוד לעם שהמשיכו להקריב קרבנות לה' על גבי במות "והבמות לא סרו רק לבב אסא היה שלם עם ה' כל ימיו" (יד)
ה'. השיב למקדש כל מה שהקדישו הוא ואבותיו בעבר ולא נתנו – "ויבא את קדשי אביו וקדשי בית ה' כסף וזהב וכלים" (טו)

3. מלחמת אסא (יהודה) ובעשא (ישראל). (טז – כד)

טז ומלחמה היתה בין אסא, ובין בעשא מלך-ישראל--כל-ימיהם.
יז ויעל בעשא מלך-ישראל על-יהודה, ויבן את-הרמה--לבתי, תת יצא נבא, לאסא, מלך יהודה.
יח ויקח אסא את-כל-הכסף והזהב הנותרים באוצרות בית-יהוה, ואת-אוצרות בית מלך (המלך), ויתנם, ביד עבדיו; וישלחם המלך אסא, אל-בן-הדד בן-טברמן בן-חזיון מלך ארם, הישב בדמשק, לאמר.

יש ברית ביני ובינך, בין אבי ובין אביך; הגה שלחתי לך שחזד, כסף וזהב--לך הפרה את-בריתך את-
בעשא מלך-ישראל, ויעלה מעלי.

כ וישמע בן-הדד אל-המלך אסא, וישלח את-שרי החילים אשר-לו על-ערי ישראל, ויך את-עיון ואת-דן,
ואת אבל בית-מעכה; ואת, כל-בגרות, על, כל-ארץ נפתלי.

כא ויהי, פשמע בעשא, ויחדל, מבנות את-הרמה; וישב, בתרצה.

כב והמלך אסא השמיע את-כל-יהודה, אין נקי, וישאו את-אבני הרמה ואת-עציה, אשר בנה בעשא; ויבן
בם המלך אסא, את-גבע בנימן ואת-המצפה.

כג ויתר כל-דברי-אסא וכל-גבורתו וכל-אשר עשה, וקערים אשר בנה--הלא-המה כתובים על-ספר דברי
הימים, למלכי יהודה; רק לעת זקנתו, חלה את-רגליו.

כד וישכב אסא, עם-אבתיו, ויקבר עם-אבתיו, בעיר דוד אביו; וימלך יהושפט בנו, תחתיו.

בעשא מלך ישראל אשר מלך אחר נדב (מוזכר בהמשך הפרק), תקף את יהודה ובנה את הרמה (חומה) בדרך
ירושלים, ובכך למעשה הטיל מצור על ירושלים, "ויבן את הרמה לבלתי תת יוצא ובא לאסא מלך יהודה"
בתגובה שלח אסא מלך יהודה, אוצרות בית ה' ואוצרות בית המלך כשוחד אל מלך ארם, להפר את הברית
עם בעשא מלך ישראל, ולהלחם בו, ובן הדד מלך ארם תקף את צפון ארץ ישראל, וכבש ערים מישראל עד
שנאלץ בעשא לעזוב את הרמה, ולחזור לעירו תרצה. וכתוצאה מכך פסק הלחץ והמצור שהטיל מלך ישראל
בעשא על מלכות יהודה.

הערה: חטא אסא מלך יהודה כשפנה להדד מלך ארם, ביקש את עזרתו ובטח בו, ולא בטח בה' שיעזור לו,
ומשום כך נענש כשחלה ברגליו, " ... לעת זקנתו חלה את רגליו" (כג).

4. מעשי נדב בן ירבעם. (כה – לב)

כה ונדב בן-ירבעם, מלך על-ישראל, בשנת שמיים, לאסא מלך יהודה; וימלך על-ישראל, שנתים.

כו ויעש הרע, בעיני יהוה; וילך, בדרך אביו, ובחטאתו, אשר החטיא את-ישראל.

כז ויקשר עליו בעשא בן-אחיה, לבית יששכר, ויכהו בעשא, בגבתון אשר לפלשתים; ונדב, וכל-ישראל,
צרים, על-גבתון.

כח וימתהו בעשא--בשנת שלש, לאסא מלך יהודה; וימלך, תחתיו.

כט ויהי כמלכו, הנה את-כל-בית ירבעם--לא-השאיר כל-גשמה לירבעם, עד-השמדו: כדבר יהוה
אשר דבר, בנד-עבדו אחיה השילוני.

ל על-חטאות ירבעם אשר חטא, ואשר החטיא את-ישראל: בכעסו--אשר הכעיס, את-יהוה אלהי
ישראל.

לא ויתר דברי נדב, וכל-אשר עשה: הלא-הם כתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל.

לב ומלחמה היתה בין אסא, ובין בעשא מלך-ישראל--פל-ימיהם.

נדב אשר מלך על ישראל אחר ירבעם, הלך בדרכי אביו, "ויעש הרע בעיני ה' וילך בדרך אביו..." (כו), אך בעת שנדב נלחם וצר על גבתון אשר לפלשתים, קם עליו בעשא והרגו. בשעה שתפס את המלכות במקומו השמיד את כל בית ירבעם, ובכך התקיימה על ידו נבואת אחיה השילוני, על בית ירבעם. "לכן הנני מביא רעה על בית ירבעם והכרתי לירבעם..." (יד, י), אך מאחר ופעולותיו של בעשא לא היו במטרה להקים את דבר ה', אלא למלא את שאיפתו למלוך על ישראל, ובחר להרוג את נדב בשעה שנלחם בפלשתים, והטיל מצור על גבתון אשר לפלשתים, ועשה את הרע בעיני ה' "ויעש הרע בעיני ה'" (כו), נענש אף הוא "וגם ביד יהוא בן חנניה הנביא דבר ה' היה על בעשא ועל ביתו...להיות כבית ירבעם" (ז, טז).

5. מלכות בעשא בן אחיה (לג – לד)

לג בשנת שלש, לאסא מלך יהודה--מלך בעשא בן-אחיה על-כל-ישראל, בתרצה, עשרים וארבע, שנה. לד ויעש הרע, בעיני יהוה; וילך, בדרך ירבעם, ובחטאתו, אשר החטיא את-ישראל. בעשא מלך עשרים וארבע שנים וגם הוא הלך בדרך ירובעם שחטא והחטיא את ישראל

מלכים א – פרק טז.

חלוקת הפרק:

1. עונשו של בעשא מלך ישראל – א – ז

2. מלכות אלה בן בעשא – ח – יד

3. מלכות זמרי - טו – כ

4. מלכות עומרי ותבני על ישראל – כא – כב

5. מלכות עומרי - כג – כח

6. מלכות אחאב וחטאיו - כט – לד

1. עונשו של בעשא מלך ישראל. (א – ז)

א ויהי דבר-יהוה אל-יהוא בן-חנני, על-בעשא לאמר.

ב וען, אשר הרימתיך מן-העפר, ואתנך נגיד, על עמי ישראל; ומלך בדרך ירבעם, ומחטא את-עמי ישראל, להכעיסני, בחטאתם.

ג הנני מבעיר אתרי בעשא, ואתרי ביתו; ונתתי, את-ביתך, כבית, ירבעם בן-נבט.

ד המת לבעשא בעיר, יאכלו הכלבים; והמת לו בשדה, יאכלו עוף השמים.

ה ויתר דברי בעשא ואשר עשה, וגבורתו: הלא-הם פתובים, על-ספר דברי הימים--למלכי ישראל.

ו וישפכ בעשא עם-אבתיו, ויקבר בתרצה; וימלך אלה בנו, מתמיו.

ז וגם ביד-יהוא בן-חנני הנביא, דבר-יהוה היה אל-בעשא ואל-ביתו ועל כל-הרעה אשר-עשה בעיני יהוה להכעיסו במעשה ידיו, להיות, כבית ירבעם; ועל אשר-הפה, אתו.

המלך בעשא אשר מלך על ישראל, אחר שהרג את נדב המלך בעת שהיה נלחם מלחמת ה' עם פלשתים, ואף הצליח להטיל מצור על גבתון אשר לפלשתים, ומפני זאת נענש בעשא. יתכן שנענש אף מפני שהלך בדרכי ירבעם (רלב"ג) "המת לבעשא בעיר יאכלו הכלבים..." (יד)

2. מלכות אלה בן בעשא. (ח – יד)

ח בשנת עשרים וּשש שנה, לאסא מלך יהודה: מלך אלה בן-בעשא על-ישראל, בתרצה--שנתים.

ט ויקשר עליו עבדו זמרי, שר מחצית הרקב; והוא בתרצה, שמה שפור, בית ארצא, אשר על-הבית בתרצה.

י ויבא זמרי, ויכהו וימיתוהו, בשנת עשרים ושבע, לאסא מלך יהודה; וימלך, תחתיו.

יא ויהי במלכו כשבתו על-כסאו, הכה את-כל-בית בעשא--לא-השאיר לו, משתיין בקיר; וגאליו, ורעהו.

יב וישמד זמרי, את כל-בית בעשא, כדבר יהוה אשר דבר אל-בעשא, כי הוא הנביא.

יג אל כל-חטאות בעשא, וחטאות אלה בנו--אשר חטאו, ואשר החטאו את-ישראל, להכעיס את-יהוה אלהי ישראל, בהבליהם.

יד ויתר דברי אלה, וכל-אשר עשה: הלא-הם פתובים, על-ספר דברי הנביאים--למלכי ישראל.

אחר מות בעשא, מלך אלה בנו תחתיו ואחר שמלך שנתיים, קם זמרי שהיה שר ממונה על מחצית מחיל

המרכבות והרג את המלך אלה בן בעשא ומלך תחתיו, ואחר המשיך והכרית את כל בית בעשא, ובכך התקיימה

נבואת יהוא על בית בעשא, "הנני מבעיר אחרי בעשא ואחרי ביתו ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט" (ג)

3. מלכות זמרי. (טו – כ)

טו בשנת עשרים ושבע שנה, לאסא מלך יהודה, מלך זמרי שבעת ימים, בתרצה; והעם חנים, על

גבתון אשר לפלשתים.

טז וישמע העם, החנים לאמר, קשר זמרי, וגם הכה את-המלך; וימלכו כל-ישראל את-עמרי שר

צבא על-ישראל, ביום ההוא--במתנה.

יז וינעלה עמרי וכל-ישראל עמו, מגבתון; ויצרו, על-תרצה.

יח ויהי כראות זמרי, כי-נלכדה העיר, ויבא, אל-ארמון בית-המלך; וישרף עליו את-בית-המלך באש,

וימת.

יט על-חטאתיו אשר חטא, לעשות הרע בעיני יהוה--ללכת, בדרך ירבעם, ובחטאתו אשר עשה,

להחטיא את-ישראל.

כ ויתר דברי זמרי, וקשרו אשר קשר: הלא-הם פתובים, על-ספר דברי הנביאים--למלכי ישראל.

אחר שמלך זמרי שבעה ימים, המליכו ישראל את עומרי שהיה שר צבא אלה בן בעשא עליהם, וכשראה

זמרי כי ישראל המליכו את עומרי עליהם, התבצר הארמון ושרף אותו עליו ומת, "...וישרוף עליו את

בית מלך וימות" (י"ח).

4. מלכות עומרי ותבני על ישראל. (כא – כב)

כא אַז יחלק העם ישראל, לחצי: חצי העם היה אחרי תבני בן-גינת, להמליכו, וְחֲצִי, אחרי עמרי.
כב וַיִּחְזַק הָעָם, אֲשֶׁר אַחֲרֵי עֹמְרִי, אֶת-הָעָם, אֲשֶׁר אַחֲרֵי תַבְנִי בֶן-גִּינָת; וַיִּמָּת תַּבְנִי, וַיִּמְלֹךְ עֹמְרִי.
מלבד ההתפלגות שהיתה בין ישראל ליהודה, חלה עוד התפלגות בתוך ממלכת ישראל עצמה, ושני מלכים
מלכו באותה שעה בישראל, עומרי מלך על חצי ישראל ובמקביל אליו מלך תבני בן גינת על חציו השני
של ישראל, ומשמת תבני כמוות טבעי או שנרצח, המשיך עומרי למלוך על ישראל כשבע שנים.

5. מלכות עומרי. (כג – כד)

כג בַּשָּׁנָה שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה, לְאַסָּא מֶלֶךְ יְהוּדָה, מֶלֶךְ עֹמְרִי עַל-יִשְׂרָאֵל, שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה; בְּתַרְצָה,
מֶלֶךְ שֵׁשׁ-שָׁנִים.
כד וַיִּקֶן אֶת-הַהָר שְׁמֶרוֹן, מֵאֵת שְׁמֶר--בְּכַפְרִים כֶּסֶף; וַיָּבֶן, אֶת-הַהָר, וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה, עַל
שֵׁם-שְׁמֶר אֲדֹנֵי הַהָר שְׁמֶרוֹן.
כה וַיַּעַשׂה עֹמְרִי הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיָּרַע, מִכָּל אֲשֶׁר לְפָנָיו.
כו וַיִּלְךְ, בְּכָל-דָּרֶךְ יַרְבְּעָם בֶּן-נֶבֶט, וּבַחֲטָאִיו (וּבַחֲטָאִיו), אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת-יִשְׂרָאֵל: לְהַכְעִיס, אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל--בְּהַבְלִיָּהֶם.
כז וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה, וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל.

כח וַיִּשְׁכַּב עֹמְרִי עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבֵּר בְּשְׁמֶרוֹן; וַיִּמְלֹךְ אַחְזָב בֶּנוֹ, מִחֲתָיו.

עומרי מלך שתיים עשרה שנים על ישראל, כשמתוכם מלך במקביל אליו תבני בן גינת חמש שנים. גם
הוא הרבה להרשיע מהמלכים שהיו לפניו, ירבעם ובעשא, "ויעש עומרי הרע בעיני ה' וירע מכל
אשר לפניו" (כה)

6. מלכות אחאב וחסאיו. (כט – לד)

כט וַאֲחָזָב בֶּן-עֹמְרִי, מֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל, בַּשָּׁנָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה, לְאַסָּא מֶלֶךְ יְהוּדָה; וַיִּמְלֹךְ אַחְזָב
בֶּן-עֹמְרִי עַל-יִשְׂרָאֵל, בְּשְׁמֶרוֹן, עֶשְׂרִים וּשְׁתֵּים, שָׁנָה.
ל וַיַּעַשׂ אַחְזָב בֶּן-עֹמְרִי הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה--מִכָּל, אֲשֶׁר לְפָנָיו.
לא וַיְהִי הַנְּקֹל לְכַתּוֹ, בַּחֲטָאוֹת יַרְבְּעָם בֶּן-נֶבֶט; וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת-אִיזָבֵל, בַּת-אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִידוֹנִים, וַיִּלְךְ
וַיַּעַבְדֵּ אֶת-הַבַּעַל, וַיִּשְׁתַּחֲוֶ לּוֹ.
לב וַיִּקַּם מִזְבֵּחַ, לַבַּעַל, בֵּית הַבַּעַל, אֲשֶׁר בָּנָה בְּשְׁמֶרוֹן.
לג וַיַּעַשׂ אַחְזָב, אֶת-הָאֲשֵׁרָה; וַיּוֹסֶף אַחְזָב לַעֲשׂוֹת, לְהַכְעִיס אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּל מַלְכֵי

יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו.

לֵד בְּנֵי בְנֵי חֵיאל, בֵּית הָאֵלִי--אֶת-רִיחָה: בְּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְדָּה, וּבִשְׁגִיב (וּבִשְׁגִיב) צָעִירוֹ הֵצִיב

דְּלִמְיָה, כְּדָבָר יְהוָה, אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן.

אחר מות עומרי, מלך תחתיו בנו אחאב ואף הוא חטא והמשיך בדרך אבותיו.

א'. "ויעש אחאב בן עומרי הרע בעיני ה' מכל אשר לפניו" (ל) - חטא והרשיע מקודמיו

ב'. "... ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צידונים..." (לא) - נשא לאישה גויה

ג'. "... וילך ויעבוד את הבעל וישתחו לו" (לא) - עבד עבודה זרה

ד'. "ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשומרון" (לב) - הקים מזבח לשם עבודה זרה

ה'. "ויעש אחאב את האשרה... להכעיס את ה'..." (לג) - עשה אשרה (ע"ז)

הערה:

יש לשים לב לתופעה בולטת של התחלפות תדירה של מלכים במלכות ישראל, תופעה שאינה

קיימת במלכות יהודה, וזאת בשל ההבטחה שנאמרה לדוד – "כי ימלאו ימיך ושכבת את אבותיך

והקימותי את זרעך אחריך אשר יצא ממעיך והכינותי את ממלכתו", "ונאמן ביתך וממלכתך

עד עולם לפניך כיסאך יהיה נכון עד עולם" (שמואל ב, ז – טז)

מלכים א פרק יז

חלוקת הפרק

1. שבועת אליהו - א

2. אליהו בנחל כרית - ב – ז

3. נס כד הקמח וצפחת השמן - ח – טז

4. החייאת בן האלמנה - יז - כד

1. שבועת אליהו (א)

א וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִי מִתְּשֻׁבֵי גִלְעָד, אֶל-אֲחָאָב, חִי-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו, אִם

יְהִי הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר--כִּי, אִם-לִפִּי דְבָרִי.

בשל חטאי אחאב שהגדיל מכל מלכי ישראל, נשבע אליהו בשם ה' לאחאב שלא יהיה גשם, ובצורת

תפקוד את הארץ במצויין בתורה "פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים... ועצר את

השמים ולא יהיה מטר..." (דברים יא)

2. אליהו בנחל כרית (ב – ז)

ב וַיְהִי דְבַר-יְהוָה, אֵלָיו לֵאמֹר.

ג לֵךְ מִזֶּה, וּפְנִיחַ לֵךְ קְדָמָה; וּנְסַתְרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הַיַּרְדֵּן.

ד וְהָיָה, מִהֲנַחַל תִּשְׁתָּה; וְאֶת-הָעֲרָבִים צוּיְתִי, לְכַלְפֹּלְךָ שָׁם.

ה וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ, כְּדַבַּר יְהוָה; וַיֵּלֶךְ, וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל כְּרִית, אֲשֶׁר, עַל-פְּנֵי הַיַּרְדֵּן.

ו וְהָעֲרָבִים, מִבָּאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֶּקֶר, וְלֶחֶם וּבָשָׂר, בְּעֲרָב; וּמִן-הַנַּחַל, יִשְׁתָּה.

ז וַיְהִי מִקֵּץ יָמָיו, וַיִּיבֶשׂ הַנַּחַל: כִּי לֹא-הָיָה גֶשֶׁם, בְּאַרְצוֹ.

אליהו נצטווה להסתתר בנחל כרית מפני אחאב ואיזבל, ושם שתה מהנחל ובדרך ניסית סיפק לו הקב"ה מזון על ידי עורבים, שהביאו לו לחם ובשר.

3. נס כד הקמח וצפחת השמן (ח – טז)

ח וַיְהִי דְבַר-יְהוָה, אֵלָיו לֵאמֹר.

ט קוּם לֵךְ צִרְפַּתָּה אֲשֶׁר לְצִידוֹן, וַיִּשְׁבֹּת שָׁם; הִנֵּה צוּיְתִי שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה, לְכַלְפֹּלְךָ.

י וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צִרְפַּתָּה, וַיָּבֹא אֶל-פֶּתַח הָעִיר, וְהִנֵּה-שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה, מְקַשֶּׁשֶׁת עֲצִים; וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ

וַיֹּאמֶר, קַח־נָא לִי מַעֲט-מִיָּם בְּכִלֵי וְאִשְׁתָּה.

יא וַתֵּלֶךְ, לְקַחְתָּ; וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר, לְקַח־נָא לִי פַת-לֶחֶם בִּינְךָ.

יב וַתֹּאמֶר, חַי-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם-יֵשׁ-לִי מַעֲוָג, כִּי אִם-מֵלֶא כֶּף-קֶמַח בַּכַּד, וּמַעֲט-שָׁמֶן בַּצִּפְחַת; וְהִנְנִי

מְקַשֶּׁשֶׁת שָׁנִים עֲצִים, וּבָאתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ לִי וּלְבָנִי, וְאֶכְלָגְהוּ, וּמָתָנוּ.

יג וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵלֶיהוּ אֶל-תִּירָאִי, בְּאֵי עֲשִׂי כְּדַבְּרֶךָ; אֵךְ עֲשִׂי-לִי מִשָּׁם עֲגָה קֹטְנָה בְּרֵאשִׁינָה, וְהוֹצֵאת

לִי, וְלֵךְ וּלְבַנְךָ, תַּעֲשִׂי בְּאַחֲרֵינָה.

יד כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה, וְצִפְחַת הַשָּׁמֶן, לֹא תִחְסַר: עַד יוֹם תָּתֶן-

(תת-) יְהוָה, גֶּשֶׁם--עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה.

טו וַתֵּלֶךְ וַתַּעֲשֶׂה, כְּדַבַּר אֱלֹהֵיו; וַתֹּאכַל הוּא-וְהִיא (היא-והוא) וּבֵיתָהּ, יָמָיו.

טז כִּד הַקֶּמַח לֹא כָלְתָה, וְצִפְחַת הַשָּׁמֶן לֹא חָסַר--כְּדַבַּר יְהוָה, אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֱלֹהֵיו.

משהתייבש נחל כרית, נצטווה אליהו ללכת לצרפת ולהתגורר בבית האלמנה, וכשגילה כי האלמנה

חסרת כל, ומצוקתה הכלכלית גדולה מפני הרעב, עשה מעשי ניסים להרבות בביתה קמח ושמן, כדי

שתוכל להתקיים, וכך הצילה מרעב.

הראשון – כד הקמח לא כלה (נגמר) מביתה.

השני – צפחת השמן לא חסר – לא התמעט מביתה, וכך יכלה להתקיים בתקופת הבצורת.

4. החייאת בן האלמנה (יז – כד)

יז וַיְהִי, אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, חֲלָהּ, בֶּן-הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבַּיִת; וַיְהִי חֲלָיו חָזֵק מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא נוֹתְרָה-בּוֹ נֶשְׁמָה.

יח וַתֹּאמֶר, אֵל-אֱלֹהֵיוּ, מִה-לִּי וְלָךְ, אִישׁ הָאֱלֹהִים: בָּאתְ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת-עֲוֹנֵי, וּלְהַמִּית אֶת-בְּנִי. יט וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי, תְנִי-לִי אֶת-בְּנִי; וַיִּקְחֵהוּ מִחִיקָה, וַיַּעֲלֵהוּ אֶל-הָעֵלְיָה אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב שָׁם, וַיִּשְׁפָּכֶהוּ, עַל-מִשְׁתּוֹ.

כ וַיִּקְרָא אֵל-יְהוָה, וַיֹּאמֶר: יְהוָה אֱלֹהֵי--הַגֹּם עַל-הָאֱלֹמְנָה אֲשֶׁר-אֲנִי מִתְגֹּדֵר עִמָּה הָרְעוּת, לְהַמִּית אֶת-בְּנָהּ.

כא וַיִּתְמַדַּד עַל-הַיָּלֵד שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וַיִּקְרָא אֵל-יְהוָה וַיֹּאמֶר: יְהוָה אֱלֹהֵי, תִשָּׁבַב נָא נַפְשׁ-הַיָּלֵד הַזֶּה עַל-קִרְבּוֹ.

כב וַיִּשְׁמַע יְהוָה, בְּקוֹל אֱלֹהֵיוּ; וַתִּשָּׁבַב נַפְשׁ-הַיָּלֵד עַל-קִרְבּוֹ, וַיַּחֲיֵהוּ.

כג וַיִּקַּח אֱלֹהֵיוּ אֶת-הַיָּלֵד, וַיִּרְדֵּהוּ מִן-הָעֵלְיָה הַבַּיְתָה, וַיִּתְנֶהוּ, לְאִמּוֹ; וַיֹּאמֶר, אֱלֹהֵיוּ, רְאֵי, חֵי בְנִי.

כד וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֵל-אֱלֹהֵיוּ, עָתָה זֶה יִדְעָתִי, כִּי אִישׁ אֱלֹהִים אַתָּה; וַדְּבַר-יְהוָה בְּפִיךָ, אָמֵת.

אחר הניסים שעשה אליהו בבית האלמנה, חלה בן האלמנה ומת. גם כאן התפלל אליהו בכוונה, וה' שמע את תפילתו והילד קם לתחייה, ועתה הכירה האלמנה בוודאות בכוחו של אליהו, כאיש האלוקים הוא.

סכום

המקום	הניסים
בנחל כרית	העורבים מכלכלים את אליהו בלחם ובשר
בצרפתה בבית האלמנה	הצלת האשה מרעב "כד הקמח לא כלתה", "צפחת השמן לא חסר"
בצרפתה בבית האלמנה	החייאת בן האלמנה - "ותשב נפש הילד על קרבו ויחי"

מלכים א – פרק יח

חלוקת הפרק:

1. ציווי ה' לאליהו להראות לאחאב - א' - ב'
2. אחאב ועובדיה מחפשים מים וחציר - ג' - ו'
3. אליהו מצווה את עובדיה להודיע לאחאב על בואו - ז' - ט"ז
4. מפגש אליהו ואחאב - י"ז - כ'
5. המבחן האמונה בין אליהו לאחאב בהר הכרמל כ"א - מ'
6. תפילת אליהו לגשם - מ"א - מ"ה
7. אליהו חולק כבוד לאחאב - מ"ו

1. הציווי לאלהיו להראות לאחאב. (א' – ב')
א וַיְהִי, יָמִים רַבִּים, וַדְּבַר-יְהוָה הָיָה אֶל-אֱלֹהֵיו, בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לְאֹמֶר: לֶךְ הֲרֵאָה אֶל-אֲחָאָב, וְאָמַרְתָּ
מָטָר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה.

ב וַיֵּלֶךְ, אֱלֹהֵיו, לְהִרְאוֹת, אֶל-אֲחָאָב; וַתִּרְעַב חֲזַק, בְּשִׁמְרוֹן.
"וַיְהִי יָמִים רַבִּים", חֲלָפוּ שְׁלוֹשׁ שָׁנִים מֵאִזְ שָׁאֲלִיָּהוּ נִשְׁבַּע לְאֲחָאָב, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מָטָר בְּשָׁל חֲטָאוֹ וְחֲטָאֵי הָעָם,
"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיו... חִי ה'... אִם יִהְיֶה טַל וּמָטָר כִּי אִם לִפִּי דְבַרִּי" (י"ז, א'), וְעַתָּה צִוּוּהוּ ה' אֶת אֱלֹהֵיו
לְהִרְאוֹת לְאֲחָאָב, כְּדִי לְבַשֵּׁר לוֹ עַל תּוֹם הַבְּצוּרָתוֹ וּבּוֹא הַגֶּשֶׁם, וְזֹאת מֵהַטְעָמִים הַבְּאִים:

א'. כִּי מִפְּנֵי הָרַעֲב שָׁבוּ רַבִּים בַּתְּשׁוּבָה (רד"ק)

ב'. מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹא כָרְעוּ לְבַעַל (רד"ק)

2. אחאב ועובדיה מחפשים חציר. (ג' – ו')

ג וַיִּקְרָא אֲחָאָב, אֶל-עֲבַדְיָהוּ אֲשֶׁר עַל-הַבַּיִת; וְעֲבַדְיָהוּ, הָיָה נֹרָא אֶת-יְהוָה--מְאֹד.

ד וַיְהִי בַּתְּכַרִּית אֵיזֶבֶל, אֶת נְבִיאֵי יְהוָה; וַיִּקַּח עֲבַדְיָהוּ מֵאָה נְבִיאִים, וַיַּחְבִּיאֵם חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמְעָרָה,
וְכָל־כֶּלֶם, לָחֶם וּמַיִם.

ה וַיֹּאמֶר אֲחָאָב, אֶל-עֲבַדְיָהוּ, לֶךְ בְּאֶרֶץ אֶל-כָּל-מַעְיָנֵי הַמַּיִם, וְאֶל כָּל-הַנְּחָלִים; אוֹלֵי נִמְצָא חֲצִיר,
וַנְּחִיָּה סוּס וַפָּרָד, וְלוֹא נִכְרִית, מִתְּבַהֲמָה.

ו וַיִּחְלְקוּ לָחֶם אֶת-הָאֶרֶץ, לְעֵבֶר-בָּה: אֲחָאָב הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד, לְבַדּוֹ, וְעֲבַדְיָהוּ הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ-אֶחָד, לְבַדּוֹ.
אֲחָאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְעֲבַדְיָהוּ אֶחָד מִשְׁרָיו הַנִּכְבָּדִים, חֲלָקוּ אֶת הָאֶרֶץ בְּנִיהֵם לְעֵבֹר בָּהּ וּלְחַפֵּשׂ כָּל אֶחָד בַּחֲלָקוֹ
מִקּוֹר מַיִם וְחֲצִיר (מֵאֲכָל בַּהֲמָה), כְּדִי שִׁיּוּכֵל לִקְיִים וּלְהַחְיִית אֶת הַבַּהֲמוֹת שֶׁנִּתְּרוּ בַּיָּמִי הָרַעֲב.
הַעֲרָה: הַכְּתוּב מְרַבֵּה לְצִיּוֹן לְשִׁבַח אֶת פְּעֻלוֹ שֶׁל עֲבַדְיָהוּ, שֶׁהָיָה שָׂר נִכְבָּד לְאֲחָאָב הַמֶּלֶךְ, וּבְנִיגוּד לְדַרְכּוֹ שֶׁל
אֲחָאָב וְאֵיזֶבֶל אֲשֶׁתּוֹ, שֶׁרָדְפוּ אַחֵר נְבִיאֵי הָאֱמֻת וְהַכְּרִיתוּ אוֹתָם. עֲבַדְיָהוּ שֶׁהָיָה יָרָא אֶת ה', הֲצִיל וְהַחְבִּיא
מֵאָה נְבִיאֵי אֱמֻת, וְכָל־כֶּלֶם בְּלָחֶם וּמַיִם בְּשָׁנֹת הָרַעֲב.

3. אלהיו מצווה את עובדיה להודיע לאחאב על בואו. (ז' – ט"ז)

ז וַיְהִי עֲבַדְיָהוּ בְּדֶרֶךְ, וַהֲגִה אֱלֹהֵיו לְקִרְאוֹתוֹ; וַיַּכְרֵהוּ, וַיַּפֵּל עַל-פָּנָיו, וַיֹּאמֶר, הֲאֵתָה זֶה אֱלֹהֵינוּ.

ח וַיֹּאמֶר לוֹ, אֲנִי; לֶךְ אָמַר לְאֲדֹנֶיךָ, הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ.

ט וַיֹּאמֶר, מָה חֲטָאֵתִי: כִּי-אֲתָה נָתַן אֶת-עֲבַדְיָךְ, בְּיַד-אֲחָאָב--לְהַמִּיתַנִּי.

י חִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אִם-יִשׁ-גּוֹי וּמִמְלַכָּה אֲשֶׁר לֹא-שָׁלַח אֱלֹהֵי שָׁם לְבַקֵּשׁךָ, וַאֲמָרוּ, אֲנִי; וְהִשְׁבִּיעַ אֶת
הַמִּמְלָכָה וְאֶת הַגּוֹי, כִּי לֹא יִמְצָאָהּ.

יא וְעַתָּה, אֲתָה אָמַר: לֶךְ אָמַר לְאֲדֹנֶיךָ, הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ.

יב וְהָיָה אֲנִי אֲלֶיךָ מֵאֲתָךְ, וְרוּחַ יְהוָה יִשְׁאָף עַל אֲשֶׁר לֹא-אֲדַע, וּבָאתִי לְהַגִּיד לְאֲחָאָב וְלֹא יִמְצָאָךְ,

וְהִרְגָנִי; וְעַבְדָּךָ יִרְאֵת-יְהוָה, מִנְעָרִי.

יג הלא-הגד לאדוני, את אשר-עשיתי, בהרג איזבל, את נביאי יהוה; ואחבא מנביאי יהוה מאה איש,

חמשים חמשים איש במערה, ואכלכלם, לחם ומים.

יד ועתה אמה אמר, לך אמר לאדניך הנה אליהו; ונהרגני.

טו ויאמר, אליהו, חי יהוה צבאות, אשר עמדתני לפניו: כי היום, אראה אליו.

טז ויילך עבדו לקראת אחאב, ויגד-לו; ויילך אחאב, לקראת אליהו.

עובדיה בדרכו אחר מקור מים או חציר, פגש את אליהו הנביא ההולך לקראתו, ומיד צווה אותו אליהו להודיע

לאחאב על בואו, אך עובדיה נחרד מהדרישה של הנביא אליו, "ויאמר מה חטאתי כי אתה נותן את עבדיך

ביד אחאב להמיתני" (ט'). חרדת עובדיה נבעה מהחשש שמא עד שילך ויודיע לאחאב על בואו של אליהו,

יעלם מפניהם אליהו כבפעמים קודמות, וכתוצאה מכך יהרגנו אחאב, כדי להניא את אליהו מלהטיל עליו משימה

זו ציין עובדיה את העובדה שהוא אשר פעל להציל את נביאי האמת, ולא ראוי על כן לסכן אותו בתוצאות

העלולות להיות מקיום השליחות שהוטלה עליו, אך משנשבע אליהו לעובדיה (ט'ו), כי יראה אל אחאב בו ביום

הגיד עובדיה לאליהו על בואו של אליהו אליו.

4. המפגש בין אליהו ואחאב. (י"ז – כ)

יז ויהי כראות אחאב, את-אליהו; ויאמר אחאב אליו, האמה זה עכר ישראל.

יח ויאמר, לא עכרתי את-ישראל, כי אם-אמה, ובית אביך--בעזבכם את-מצות יהוה, ותלך אחרי

הבעלים.

יט ועתה, שלח קבץ אלי את-כל-ישראל--אל-הר הכרמל; ואת-נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים,

ונביאי האשרה ארבע מאות, אכלי, שלחן איזבל

כ וישלח אחאב, בכל-בני ישראל; ויקבץ את-הנביאים, אל-הר הכרמל.

כשראה אחאב את אליהו פתח והטיח בו, " ... האתה... עוכר ישראל" (י"ז) שכן לדעתו שבועת אליהו היא

הגורם לבצורת ועצירת המטר, בתגובה לדברי אחאב ענה אליהו, כי הוא אינו הסיבה כי אם אחאב ומשפחתו

הם הגורמים בעוזבם את ה', "ויאמר לא עכרתי את ישראל כי אם אתה ובית אביך בעזבכם את מצוות ה'

ותלך אחרי הבעלים" (י"ח), ואליהו אף הציע לערוך מבחן בהר הכרמל, ובמבחן זה יתברר ויתבהר לעיני כל

מהי האמונה הנכונה והאמיתית.

הוזמנו למבחן בהר הכרמל. באו בפועל.

1. ועתה, שלח קבץ אלי את-כל-ישראל--אל-הר הכרמל (יט) = וישלח אחאב, בכל-בני ישראל (כאו אליהם) (כ)

2. ואת-נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים (יט) = ויקבץ את-הנביאים, אל-הר הכרמל (כ)

3. ונביאי האשרה ארבע מאות, אכלי, שלחן איזבל (יט) = (לא הוזכרו)

הערה: נביאי האשרה לא באו כי איזבל לא הניחה להם להבחין עם אליהו בהר הכרמל, והראיה מה שאמר אליהו "אני נותרתי לבדי, ונביאי הבעל ארבע מאות וחמישים איש" (כ"ב), ולא הזכיר את נביאי האשרה. מכאן שלא היו עמו שם.

א'. ישראל באו מאליהם כששמעו כי אליהו רוצה לעשות את מעשה הבחינה בהר הכרמל.
ב'. נביאי הבעל התאספו ובאו מפני שהכריחם אחאב כשידעו את דרכם השקרית.
ג'. נביאי האשרה נעדרו ולא באו בעצת איזבל אשת אחאב, ונשמעו לה כולם ולא באו, מפני שהיו אוכלי שולחנה, והראיה מה שאמר אליהו בהמשך, "אני נותרתי לבדי ונביאי הבעל ארבע מאות וחמישים איש" (כ"ב) ולא הזכיר בדבריו את נביאי האשרה, ומכאן שלא היו עמו שם (רד"ק)

5. המבחן האמונה בין אליהו ואחאב בהר הכרמל. (כ"א – מ')

חלוקה משנית:

א'. אליהו ואחאב בהר הכרמל - כ"א – כ"ה

ב'. פולחן אחאב ועדתו - כ"ו – כ"ט

ג'. בניית המזבח והקרבת הקרבן ע"י אליהו – ל' – ל"ח

ד'. תגובת העם למעשה אליהו ופעולתו בנביאי הבעל – ל"ט – מ'

א'. אליהו ואחאב בהר הכרמל – (כ"א – כ"ה)

כא ויגש אליהו אל-פל-העם, ויאמר עד-מתי אתם פסחים על-שתי הסעפים--אם-יהנה האלהים לכו אחריו, ואם-הבעל לכו אחריו; ולא-ענו העם אתו, דבר.

עת שהתקבצו בהר הכרמל אמר אליהו לאחאב ועדתו, "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים אם ה' האלוקים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו..." , במשמעות עד מתי אתם נוטים במחשבותיכם ובאמונתכם פעם אחרי ה', ופעם אחרי הבעל, "ולא ענו אותו דבר", כי יתכן שכבר היו נבוכים כי ראו שנעצר הגשם בסבת הרעות שעשו. (רלב"ג).

כב ויאמר אליהו, אל-העם, אני נותרתי נביא ליהוה, לבדי; ונביאי הבעל, ארבע-מאות וחמישים איש. כג ויתנו-לנו שנים פרים, ויבחרו להם הפר האחד וינתחהו וישימו על-העצים, ואש, לא ישימו; ואני אעשה את-הפר האחד, ונתתי על-העצים, ואש, לא אשים.

כד וקראתם בשם אלהיכם, ואני אקרא בשם-יהוה, והיה האלהים אשר-יענה באש, הוא האלהים; ויען כל העם ויאמרו, טוב הדבר.

כה ויאמר אליהו לנביאי הבעל, בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה, פי אתם, הרבים; וקראו בשם אלהיכם, ואש לא תשימו.

אליהו הציע שכל צד, הם והוא יקחו להם פר ויקריבוהו על מזבח שכל אחד מהם יבנה, ומי שיתקבל קרבנו

ע"י מי שהוא מאמין שהוא האלוקים הנכונים, זו תהיה לכולם ההוכחה שאמונתו היא הנכונה, אך מאחר ואחאב ועדתו היו רבים, הציע אליהו לו שהם יתחילו.

ב'. פולחן אחאב ועדתו – (כ"ו – כ"ט)

כו ויקחו את-הפר אשר-נתן להם, ויעשו, ויקראו בשם-הבעל מהבקר ועד-הצֹהרים לאמר הבעל עֲנֵנו, ואין קול ואין עֲנָה; ויפסחו, על-המזבח אשר עָשָׂה. כז ויהי בצֹהרים ויהתל בהם אליהו, ויאמר קראו בקול-גָדוֹל כי-אלהים הוא--כי שִׁית וכי-שיג לו, וכי דָרַךְ לו; אולי ישן הוא, ויקץ.

כח ויקראו, בקול גדול, ויתגדדו כמשפֹּטם, בתרבות וברמחים--עד-שפָּךְ-דָּם, עליהם.

כט ויהי, פעֵבֶר הצֹהרים, ויתנבאו, עד לעלות המנחה; ואין-קול ואין-עֲנָה, ואין קֹשֶׁב.

אחאב ועדתו הקריבו את הפר וקראו לאלוהיהם מהבוקר עד המנחה, "ואין קול ואין עונה ואין קשב" (כ"ט) ומשלא נענו החל אליהו להתל בהם, "ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אלוהים הוא כי שית וכי שיג לו... אולי ישן הוא ויקץ" (כ"ז) דרך ההיתול שבה בחר אליהו הייתה להציג את הבעל (ע"ז) כבן אדם כשהציע להם לצעוק אליו כדי שישמע, יתכן כי אלוהיהם אינו עונה מאחר והוא באמצע שיחה או שישן וכדומה. מטרתו בדרך זו ובדברים אלה היו להראות בפני כל הבאים את האבסורד בחוסר הערך שבעבודת הבעל (ע"ז), ולבטל כליל את אמונתם בפולחן האלילות.

ג'. בנית המזבח והקרבת הקרבן על ידי אליהו – (ל' – ל"ח)

ל ויאמר אליהו לכל-העם גִּשׁוּ אֵלַי, ויגִּשׁוּ כל-העם אליו; וירפא את-מזבח יהוה, הקרוס.

לא ויקח אליהו, שתים עשרה אבנים, כמספר, שבטי בני-יעֶלֶב--אשר הָיָה דָבָר-יהוה אליו לאמר, ישְׂרָאֵל יהוה שְׁמֵךְ.

לב ויבנה את-האבנים מזבח, בשם יהוה; ויעש תעֲלָה, כבית סאתים זָרַע, סביב, למזבח.

לג ויערף, את-העצים; וינתח, את-הפר, וישם, על-העצים.

לד ויאמר, מלאו ארְבָּעָה כדים מים, ויצקו על-העֲלָה, ועל-העצים; ויאמר שָׁנוּ וישָׁנוּ, ויאמר שלשו וישלשו.

לה וילכו המים, סביב למזבח; וגם את-התעֲלָה, מלא-מים.

לו ויהי בעלות המנחה, ויגִּשׁ אליהו הנביא ויאמר, יהוה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם יצַחֵק וישְׂרָאֵל, היום יודע כי אתָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עֲבָדְךָ; ובדברייך (ובדְּבָרֶיךָ) עֲשִׂיתִי, את כל-הדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

דווקא במעמד זה היה חשוב לאלהיו שישכיר העם שכל פעולותיו היו בשליחות ה' משום:

1. מפני שהקריב את קרבנו בבמה, דבר האסור לפי התורה, שהרי בית המקדש קיים והבמות נאסרו.
2. או מפני שבמעשהו יש בו משום ניסיון, ואסור לנסות את ה', ומכאן שרצונו שהעם יכיר, שניסיון זה היה

ברצון ה'.

לֹא עָנְנִי יְהוָה, עָנְנִי, וְנָדְעוּ הָעַם הַזֶּה, כִּי-אֲמַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים; וְאֲמַתָּה הִסַּפְתָּ אֶת-לִבָּם, אַחֲרָנִית.

משמעות: אפשרות א': פניית אליהו לה' שאם יענה לבקשתו, ישראל ישובו אליו בתשובה.

אפשרות ב': אם ה' לא יענה לבקשתו, ה' יביא לכך שישראל יכפרו בו. (רד"ק)

דברים אלה נאמרים כדי להפציר בה' שיענה לבקשתו המיוחדת, ובכך ישובו אליו ישראל בתשובה.

אפשרות ג': טענת אליהו כלפי ה' היתה בעניין מניעת הבחירה החופשית מהעם שרצו לשוב בתשובה.

מדוע ה' מנע מהם זאת? ובכך שלל מהם את הזכות שיש לכל אחד ואחד מישראל.

ניתן ליישב את הקושי על פי הרמב"ם, שמניעת הבחירה החופשית תתכן במקום שיש

חטא גדול, או חטאים רבים.

לֹחַ וְנֹתֵפֵל אֵשׁ-יְהוָה, וְנֹתָאֵל אֶת-הָעֵלֶה וְאֶת-הָעֵצִים, וְאֶת-הָאֲבָנִים, וְאֶת-הָעֶפְרָיִם; וְאֶת-הַמַּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה,

לַחֲכָה.

אליהו במבחן בהר הכרמל, בינו לבין אחאב ונביאי הבעל. הכביד על עצמו בתנאי המבחן בדברים הבאים:

1. נתן לנביאי הבעל לבחור להם את הפר.

2. בחר להיות ניצב לבדו מול ארבע מאות וחמישים נביאי הבעל.

3. אפשר לנביאי הבעל לקרוא לאלוהיהם במשך מרבית היום, בעוד שלעצמו הותר מעט מן היום.

4. שפך מים על המזבח ועל הקרבן, ואף מלא מים את התעלה מסביב למזבח.

הערה: מעשי אליהו מעוררים קושי, כיצד אליהו בונה מזבח ומקריב קרבן על הר הכרמל, בשעה שבית המקדש

קיים, ונאסרו הבמות.

ניתן ליישב את הקושי – שאליהו עשה כן כהוראת שעה לזמן קצוב ולעניין הכרחי וחשוב, ומכאן כדי להשיב

את העם בתשובה. אליהו כנביא רשאי לנהוג כך אף בניגוד לתורה.

ד'. תְּגוּבַת הָעַם לְמַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי וּפְעוּלָתוֹ בְּנִבְיָאֵי הַבַּעַל – (ל"ט – מ')

לֹט וַיִּרְא, כָּל-הָעָם, וַיִּפְּלוּ, עַל-פְּנֵיהֶם; וַיֹּאמְרוּ--יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים, יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים.

מ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לָהֶם תִּפְשׁוּ אֶת-נְבִיאֵי הַבַּעַל, אִישׁ אֶל-יְמִלָּט מֵהֶם--וַיִּתְּפְשׂוּם; וַיּוֹרְדוּם אֱלֹהֵי אֵל-נַחַל

קִישׁוֹן, וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם.

אחר שראו כל ישראל את מעשה אליהו, נתחזקה בהם האמונה בבורא עולם, בבורא כל יכול וקראו פעמיים

"ה' הוּא הָאֱלֹהִים", ובכך נודעה האמונה האמיתית ודרכו של אליהו ובקנאתו לה' צווה אליהו את העם

לתפוס את נביאי הבעל להורידם אל נחל קישון ולשחוט אותם שם.

6. תְּפִילַת אֱלֹהֵי לְגִשְׁם. (מ"א – מ"ה)

מֵא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי לְאַחָב, עֲלֵה אֲכָל וּשְׂתֵה: כִּי-קוֹל, הַמּוֹן הַגֹּשֶׁם.

מב ויעלה אֶחָאָב, לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת; וְאֵלֵיהֶוּ עָלָה אֶל-רֹאֵשׁ הַכְּרָמֶל, וַיִּגְהַר אֶרְצָה, וַיִּשָּׂם פָּנָיו, בֵּין בְּרָכּוֹ.
מג וַיֹּאמֶר אֶל-נְעֵרוֹ, עָלֶה-נָּא הִבֵּט דָּרָךְ-נִים, וַיַּעַל וַיִּבֶט, וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָה; וַיֹּאמֶר, שֵׁב שָׁבַע פְּעָמִים.
מד וַיְהִי, בַּשָּׁבְעִית, וַיֹּאמֶר הִנֵּה-עָב קִטְנָה כִּכְף-אִישׁ, עָלָה מִיָּם; וַיֹּאמֶר, עָלֶה אָמֵר אֶל-אֶחָאָב אֲסֹר נָרַד,
וְלֹא יַעֲצֹרְכָה, הַגֹּשֶׁם.

מה וַיְהִי עַד-כֹּה וְעַד-כֹּה, וְהַשְּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עִבִים וְרִיחַ, וַיְהִי, גֹשֶׁם גָּדוֹל; וַיִּרְכַּב אֶחָאָב, וַיִּלְךְ יִזְרְעָאֵלָה.
אחר שהסתיים הטקס בהר הכרמל, פנה אליהו להתפלל לקב"ה להביא מטר, ומשהשלים את תפילתו קרא לנערו
שיביט דרך ים אם יראה איזה ענן קטן, וכל זה עשה אליהו לפי שלא היו ישראל ראויים מצד עצמם שיגיע להם
הגשם עד עתה ורק משהכירו בכוחו של ה' ושבבו בתשובה, תמה הבצורת וירד גשם. (רלב"ג)

7. אליהו חולק כבוד לאחאב. (מ"ו)

מו וַיֵּד-וַיְהִי, הַיְתָה אֶל-אֵלֵיהֶוּ, וַיִּשְׁנֶס, מִתְּנִיו; וַיִּרְץ לִפְנֵי אֶחָאָב, עַד-בְּאֶכָה יִזְרְעָאֵלָה.

אחאב אחר כל זאת שב במרכבתו ליזרעאלה, ואליהו רץ רגלי לפני מרכבת אחאב, ועשה זאת כדי לחלוק לו כבוד.

מלכים א פרק יט

חלוקת הפרק:

1. בריחת אליהו מאיזבל – א – ד
2. התגלות המלאך לאליהו – ה – ח
3. התגלות ה' לאליהו במערה – ט – יד
4. הנבואה על משיחת חזאל, יהוא ואלישע – טו – יח
5. מפגש אליהו עם אלישע – יט – כא

1. בריחת אליהו מאיזבל. (א – ד)

א וַיִּגַּד אֶחָאָב לְאִיזְבֵּל, אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלֵיהֶוּ, וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הָרַג אֶת-כָּל-הַנְּבִיאִים, בְּתֹרֵב.

ב וַתִּשְׁלַח אִיזְבֵּל מִלְאָךְ, אֶל-אֵלֵיהֶוּ לֵאמֹר: כֹּה-נַעֲשׂוּן אֱלֹהִים, וְכֹה יוֹסֵפוּן, כִּי-כַעַת מָחָר אֲשִׁים אֶת
נַפְשֶׁךָ, כִּנְפֹשׁ אֶחָד מֵהֶם.

ג וַיָּרָא, וַיִּקָּם וַיִּלְךְ אֶל-נַפְשׁוֹ, וַיָּבֵא, בָּאָר שָׁבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה; וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרוֹ, שָׁם.

ד וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר, דָּרָךְ יוֹם, וַיָּבֵא, וַיִּשָׁב תַּת רַתֵּם אַחַת (אָחָד); וַיִּשְׂאֵל אֶת-נַפְשׁוֹ, לְמוֹת, וַיֹּאמֶר רַב
עֲתָה יְהִינָה קֶח נַפְשִׁי, כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִכִּי מֵאֲבֹתִי.

אחר שגילה אחאב לאיזבל את עניין הריגת כל נביאי הבעל, שהשתתפו במבחן הורדת האש במזבח

בהר הכרמל, איזבל נשבעה להרוג את אליהו, ועל כן אליהו ברח מפניה. בבריחתו עובר אליהו,

ל**באר שבע** ליהודה, מפני שלא שלט שם אחאב מלך ישראל, אך מחשש שגם שם תשיג אותו איזבל, יצא

משם והלך לו ל**מדבר** על אף שאין שם במה להתקיים, בחר במותו מאשר בחייו.

2. התגלות המלאך לאליהו. (ה – ח)

ה וישכב, וישון, תחת, רתם אֶחָד; והנה-זֶה מִלֵּאךְ נִגַע בּוֹ, וַיֹּאמֶר לוֹ קוֹם אֲכוֹל.

ו ויבט, והנה מִרְאֵשׁוֹתָיו עֲגַת רִצְפִים וְצַפְחַת מַיִם; וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה, וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב.

ז וישב מִלֵּאךְ יְהוָה שְׁנִית וַיִּגַע-בּוֹ, וַיֹּאמֶר קוֹם אֲכַל: כִּי רַב מִמֶּךָ, הִדְרָךְ.

ח ויקם, ויאכל וישתה; וינלך בְּכֶסֶת הָאֲכִילָה הַהִיא, אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, עַד הַר הָאֱלֹהִים, חֶרֶב.

בשעה ששכב אליהו תחת רותם כדי לחסות בצילו, התגלה אליו מלאך ה', והעיר אותו משנתו ובידו עוגת

רצפים לאכול, וצפחת מים להרוות צמאונו, ואחר שב המלאך שנית והפציר באליהו לאכול ולשתות הכל,

כדי שיוכל לעמוד בדרך הארוכה שאליה יצא "הר האלוקים חורב".

3. התגלות ה' לאליהו במערה. (ט – יד)

ט ויבא-שָׁם אֶל-הַמְּעָרָה, וַיֵּלֶן שָׁם; וְהִנֵּה דָבָר-יְהוָה, אֵלָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ, מַה-לָּךְ פֶּה אַלְיָהוּ.

י וַיֹּאמֶר קִנָּא קִנָּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרְסוּ, וְאֶת-

נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחֶרֶב; וְאָנֹתָר אָנִי לְבַדִּי, וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ.

יא וַיֹּאמֶר, צֵא וְעַמְדָה בְּהָר לִפְנֵי יְהוָה, וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְתִזְק מִפָּרֶק הָרִים וּמִשֹּׁבֵר סְלָעִים

לִפְנֵי יְהוָה, לֹא בְרוּחַ יְהוָה; וְאִחֵר הָרוּחַ רֵעַשׁ, לֹא בְרֵעַשׁ יְהוָה.

יב וְאִחֵר הָרֵעַשׁ אֵשׁ, לֹא בְּאֵשׁ יְהוָה; וְאִחֵר הָאֵשׁ, קוֹל דְּמָמָה דָּקָה.

יג וַיְהִי כַשְּׂמַע אֶלְיָהוּ, וַיִּלֵּט פָּנָיו בְּאֲדָרְתוֹ, וַיִּצָּא, וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְּעָרָה; וְהִנֵּה אֵלָיו, קוֹל, וַיֹּאמֶר, מַה-לָּךְ-

פֶּה אַלְיָהוּ.

יד וַיֹּאמֶר קִנָּא קִנָּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרְסוּ, וְאֶת-

נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחֶרֶב; וְאָנֹתָר אָנִי לְבַדִּי, וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ.

במערה

"ויבא שם אל המערה" (ט), במערה שעמד בה משה (שמות לג, כב), התגלה ה' לאליהו ושוחח עמו.

דבר ה' מענה לאליהו

"ויאמר מה לך פה אליהו" (ט) "ויאמר קנא קנאתי לה'... כי עזבו בריתך..." (י)

מדוע יצאת ממקומך? הקנאה שקנאתי לשם ה', והרגתי את נביאי הבעל

המתעים את ישראל, עד שעזבו בריתך שכרת עם

בני ישראל.

מדרש: "בריתך" – שבטלו מהם ברית מילה, והיא

הקנאה שגרמה לי לצאת ממקומי ולברוח לכאן. (רד"ק)

יא. "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני

ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'"

יב. "ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה"

יג. "ויהי כשמוע אליהו וילט פניו באדרתו ויצא ויעמוד פתח המערה והנה אליו קול ויאמר מה לך פה

אליהו"

אליהו, בהיותו במערה זכה להתגלות כבוד ה', ועברה לפניו תחילה רוח גדולה, ואחר היה רעש גדול, ואחר ראה אש, ואחר היתה דממה, ומתוך כל זאת הסתיר פניו ב"אדרתו", ועמד פתח המערה ושוב זכה לשמוע את קולו של הקב"ה "ויאמר מה לך פה אליהו" (יג), ושב אליהו לומר "קנא קנאתי לה'... כי עזבו ברייתך..." (יד)

שאלה: לשם מה היה צורך לשוב ולשאול את אליהו, מה לך פה אליהו? (יג) אחר שכבר נשאל קודם באותה שאלה, מה לך פה אליהו? (ט)

תשובה: מצודת דוד: "מה לך פה" (יג) על כי הראהו הכבוד שלא עבר ברוח גדולה וברעש ובאש, כי אם

בדממה דקה כי ה' חפץ חסד הוא, ולא יסיר כל חמתו לבא ברוח וברעש ובאש, ולזה שאל לו שוב

מה לך פה, רצה לומר העורך מבקש נקמה?

מתשובת מצודת דוד, עולה כי במראה ה' לאליהו (יא – יג), היה מסר ברור כי אין רוח ה' נוחה מדברי

הקטרוג של אליהו כלפי ישראל "עזבו ברייתך..." (י), ובודאי שאין רוח ה' נוחה לבקש נקמה בישראל על

מעשיהם, ועל כן התגלה ה' לאליהו במראה שתחילתו רוח חזקה, מפרק הרים ואחר רעש גדול, ואחר אש,

אך לבסוף "דממה", במסר כי חפצו של ה' הוא בחסד ולא בנקמה.

4. הנבואה על משיחת חזאל, יהוא ואלישע. (טו – יח)

טו ויאמר יהנה אליו, לך שוב לדרךך מדבריה דמשק; ובאת, ומשחת את-חזאל למלך--על-ארם.

טז ואת יהוא בן-נמשי, תמשח למלך על-ישראל; ואת-אלישע בן-שפט מאבל מחולה, תמשח לנביא תחתיך.

יז והיה, הנמלט מקרב חזאל--ימית יהוא; והנמלט מקרב יהוא, ימית אלישע.

יח והשארת בישראל, שבעת אלפים: כל-הבכרים, אשר לא-קרעו לבעל, וכל-הפה, אשר לא-נשק לו.

מיד לאחר המראה ותשובת אליהו בשנית, מורה ה' לאליהו לפעול ולעשות שלושה מעשים:

א. להמליך את חזאל למלך על ארם. (מלכים ב, ח)

ב. המשחת יהוא למלך על ישראל. (מלכים ב, ט)

ג. למנות את אלישע לנביא. (מלכים א)

עולה כי הקב"ה ביקש למשוך את אלישע בן שפט לנביא, במקום אליהו שלימד קטגוריה על ישראל,

ומשום כך לא יוכל לשמש עוד כנביא, "אי אפשי (אפשר) בנבואותיך מאחר שאתה מלמד קטיגוריה על בני" (רש"י, טז), אך משנאמרה ויצאה מפיו הקטיגוריה על ישראל, אמר לו הקב"ה שלא תפסח הפורענות

מישראל ועוד תבוא על ידי השלושה: חזאל, יהוא ואלישע, שיכלו את העוזבים בריתו, "והיה הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע" (יז) המשמעות הינה, שחזאל ירצה להשמיד את ישראל, ומי שיצליח להמלט ממנו ימית יהוא והכוונה להרג שעשה בעובדי הבעל, ובכל בית אחאב. אף אלישע ימית את הנערים שהרגם בקללתו, "ויעל משם בית אל... ונערים קטנים יצאו מן העיר ויקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח", (מלכים ב, ב, כג), "ויפן אחריו ויראם ויקללם בשם ה' ותאצנה שתיים דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים" (מלכים ב, ב, כד), (רש"י, מצודת דוד). יש הסוברים כי כוונת הפסוק "והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע", הינה לרעב החזק שהיה בשומרון, שבו מתו רבים ולא למות ארבעים ושניים הילדים בקללתו. (אברבנאל)

"והנמלט והוא ימית אלישע"

רש"י: מות ארבעים ושניים הנערים. (מלכים ב, ב, כד)

אברבנאל: מות הרבים ברעב, שהיה בשומרון.

5. מפגש אליהו עם אלישע. (יט – כא)

יט וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת-אֱלִישֶׁע בֶּן-שָׁפָט, וְהוּא חָרָשׁ, שְׁנַיִם-עָשָׂר צִמְדִים לְפָנָיו, וְהוּא בְּשָׁנַיִם הָעֶשֶׂר; וַיַּעֲבֹר אֵלָיו אֱלִיהוּ אֵלָיו, וַיִּשְׁלַךְ אֶדְרָתוֹ אֵלָיו.

כ וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבֶּקֶר, וַיֵּרֶץ אַחֲרֵי אֱלִיהוּ, וַיֹּאמֶר אֲשֶׁקֶה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי, וְאֶלְכָה אַחֲרָיו; וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוֹב, כִּי מָה עֲשִׂיתִי לָךְ.

כא וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צִמְד הַבֶּקֶר וַיִּזְבַּחַהוּ, וּבְכָלִי הַבֶּקֶר בְּשָׁלֹם הַבָּשָׂר, וַיִּתֵּן לָעַם, וַיֹּאכְלוּ; וַיִּקַּם, וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֱלִיהוּ--וַיִּשְׂרָתְהוּ.

בשעה שהיה אלישע חורש בשדה, עבר לפניו אליהו, ובהיותו קרוב אליו מאוד השליך עליו את אדרתו (גלימתו) ובכך חש אלישע כי רצון אליהו שיבוא לחסות תחת כנפיו, ומיד עזב אלישע את הבקר ורץ אחריו, ובקשתו היתה לנשק לאביו ואמו קודם שיצטרף אליו, "...ויאמר לו לך שוב..." (כ), ואלישע מרוב שמחתו כבד את העם שעסקו עמו בחרישה בשדה בצמד בקר שבשלם ואכלו עמו, "ויתן לעם ויאכלו ויקום וילך אחרי אליהו וישרתהו" (כא)

הערה: יש לציין כי מתוך שלש הדרישות לעיל של ה' אל אליהו, פעל אליהו רק בהמשחת (הקדשת) אלישע, ואת שני העניינים הנוספים, המלכת חזאל על ארם (מלכים ב, ח), והמשחת יהוא עשה אלישע עצמו וזאת לאור העובדה שאליהו הקדים ומשח את אלישע לנביא, ולא כסדר שאמר ה' לאליהו.

מלכים א פרק כ

חלוקת הפרק:

1. מצור בן הדד על ישראל ותשובת אחאב בראשונה – א – ד
2. דרישת בן הדד בפנייתו השנייה וסירוב אחאב – ה – ט
3. תגובת מלך ארם על סירובו של אחאב ותגובת אחאב למלך ארם – י – יא
4. מלחמת ארם בישראל ותוצאותיה – יב – כב
5. הכנות ארם למלחמה נוספת (שניה) בישראל – כג – כה
6. ניצחון ישראל על ארם באפק – כו – ל
7. ברית אחאב עם מלך ארם אחר בוא משלחת ארם – לא – לד
8. תוכחת הנביא על ברית אחאב עם מלך ארם – לה – מג

1. מצור בן הדד על ישראל ותשובת אחאב בראשונה (א – ד)
א וּבֶן-הַדָּד מֶלֶךְ-אַרָם, קָבֵץ אֶת-כָּל-חֵילוֹ, וְשָׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם מֵלָךְ אֹתוֹ, וְסוֹס וָרֶכֶב; וַיַּעַל, וַיִּצַר עַל שֹׁמְרוֹן, וַיִּלְחֶם, בָּהּ.

ב וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-אֲחָאב מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, הַעֲיִרָהּ.

ג וַיֹּאמֶר לוֹ, כֹּה אָמַר בֶּן-הַדָּד, פִּסְפָּה וַזְהַבָּה, לִי-הוּא; וַנְּשִׂיף וּבְנִיף הַטּוֹבִים, לִי-הֵם.

ד וַיַּעַן מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר, כְּדַבְּרָה אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ: לֵךְ אָנֹכִי, וְכָל-אֲשֶׁר-לִי.

עם התעצמותה של ארם והשתלטותה על ממלכות שכנותיה, לא פסח בן הדד מלך ארם אף על ישראל, והטיל עליה מצור שלאחריו דרש מאחאב מלך ישראל לתת בידו את כל כספו, זהבו, את נשותיו ובניו. מלך ישראל שהיה ירא ממלך ארם, הסכים ונכנע "ויען מלך ישראל כדברך אדוני המלך לך אני וכל אשר לי" (ד)

2. דרישת בן הדד בפנייתו השנייה וסירוב אחאב (ה – ט)

ה וַיִּשְׁבּוּ, הַמְּלָאכִים, וַיֹּאמְרוּ, כֹּה-אָמַר בֶּן-הַדָּד לְאֹמֶר: כִּי-שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְאֹמֶר, פִּסְפָּה וַזְהַבָּה וַנְּשִׂיף וּבְנִיף לִי תִתֶּן.

ו כִּי אִם-כָּעַת מִחֶר, אֲשַׁלַּח אֶת-עַבְדֵי אֵלֶיךָ, וְחָפְשׂוּ אֶת-בֵּיתְךָ, וְאֵת בְּתֵי עַבְדֶּיךָ; וְהָיָה כָּל-מִחְמַד עֵינֶיךָ, יְשִׁימוּ בְיָדָם וְלָקְחוּ.

ז וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, לְכָל-זַקְנֵי הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר דַּעוּ-נָא וְרֹאוּ, כִּי רָעָה זֶה מִבְּקֶשׁ: כִּי-שְׁלַח אֵלַי לְנָשִׁי וְלַבָּנִי, וְלִכְסָפִי וְלַזְהָבִי, וְלֹא מִנְעַתִּי, מִמֶּנּוּ.

ח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל-הַזְּקֵנִים, וְכָל-הָעָם: אֵל-תִּשְׁמַע, וְלֹא תֵאבֹה.

ט וַיֹּאמֶר לְמֵלָכִי בֶן-הַדָּד, אֲמָרוּ לְאֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר-שְׁלַחְתָּ אֶל-עַבְדְּךָ בְּרֵאשִׁיטָה אַעֲשֶׂה, וְהִדְבַּר הַזֶּה, לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת; וַיִּלְכוּ, הַמְּלָאכִים, וַיִּשְׁבְּהוּ, דָּבָר.

אחר שאחאב נכנע לדרישותיו הראשונות של בן הדד, שב מלך ארם ופירש את דרישותיו וציין מפורשות, "כי אם כעת מחר... והיה כל מחמד עיניך ישימו בידם ולקחו", והכוונה בדבריו שרצונו לבוא פיזית ולקחת בפועל את כל אשר דרש בראשונה (פסוקים א – ד), ומסירובו של אחאב מסתבר שחשב לתומו כי כוונת מלך ארם בראשונה הינה הטלת מרות ומסים, ולא לקיחת נשיו ובניו בפועל, ועל כן סרב (רד"ק). יש הסוברים שבן הדד מלך ארם תבע לקבל "כל מחמד עיניך", הכוונה לתורה, ובן הדד סרב אחר שהתייעץ עם הזקנים והתחזק מדבריהם. (מדרש)

3. תגובת מלך ארם על סירובו של אחאב ותגובת אחאב למלך ארם (י – יא)
י וישלח אליו, בן-הדד, ויאמר, פה-יעשיון לי אלהים וכה יוספו: אם-ישפק, עפר שמרון, לשעלים, לכל-העם אשר ברגלי.

יא וינען מלך-ישראל ויאמר דברו, אל-יתהלל חגר כמפתח.
בן הדד מלך ארם צווה לשלוחו לומר לאחאב בלשון ציורית (משל), על כוונת מעשיו בתגובה לסירובו של אחאב.

המשל: "אם ישפוק עפר שומרון לשעלים לכל העם אשר ברגלי"
הנמשל: חילותיו של בן הדד המוכנים להלחם ולהחריב את שומרון (ישראל) הם רבים מאוד, שאף אם כל אחד מחייליו יבקש למלא חופן ידו מעפר - מאדמת ישראל, לא יהיה די לכולם "לא ישפוק" – לא יספיק (לא יהיה די).
"עפר שומרון" – בעפר שומרון (ישראל)
"לשעלים לכל העם" – למלא כף יד של כל חייל מחילותיו של בן הדד.
מכאן המסר וכוונת בן הדד, לפלוש בחיל כבד ועצום, להחריב את ישראל.

תגובת אחאב נאמרה אף היא בלשון ציורית: "אל יתהלל חוגר כמפתח", במשמעות: אל יתהלל החוגר חרבו למלחמה, כשעוד לא נלחם ואינו יודע אם ינצח "כמפתח" – כאדם שכבר ניצח במלחמה, ומסיר את כלי מלחמתו מעליו.

4. מלחמת ארם בישראל ותוצאותיה (יב – כב)
יב ויהי, כשמע את-הדבר הזה, והוא שתה הוא והמלכים, בספות; ויאמר אל-עבדיו שימו, וישומו על העיר.

יג והנה נביא אחד, נגש אל-אחאב מלך-ישראל, ויאמר פה אמר יהוה, הראית את כל-הקמון הגדול הזה; הנני נתנו בידך היום, וידעת פי-אני יהוה.
יד ויאמר אחאב, במי, ויאמר פה-אמר יהוה, בנערי שרי המדינות; ויאמר מי-יאטר המלחמה, ויאמר

אָתָה.

טו ויפקד, אַת-נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינֹת, וַיְהִיו, מֵאַתְּמִים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים; וְאַחֲרֵיהֶם, פָּקֵד אֶת-כָּל-הָעָם כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים.

טז וַיֵּצֵאוּ, בַּצֹּהֲרִים; וּבֶן-הַדָּד שְׁתֵּה שְׁפוֹר בְּסָפוֹת, הוּא וְהַמְּלָכִים שְׁלֹשִׁים-וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ--עֶזְרָא אֹתוֹ. יז וַיֵּצֵאוּ, נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינֹת--בְּרֵאשֹׁנָה; וַיִּשְׁלַח בֶּן-הַדָּד, וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר, אֲנָשִׁים, יָצְאוּ מִשְׁמֶרֶץ. יח וַיֹּאמֶר אִם-לְשֹׁלֹם יָצְאוּ, תִּפְשׁוּם חַיִּים; וְאִם לְמִלְחָמָה יָצְאוּ, חַיִּים תִּפְשׁוּם. יט וְאַלֶּה יָצְאוּ מִן-הָעִיר, נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינֹת, וְהַחִיל, אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם. כ וַיְכַוּ, אִישׁ אִישׁוֹ, וַיִּנְסוּ אַרְם, וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל; וַיִּמְלֹט, בֶּן-הַדָּד מֶלֶךְ אַרְם, עַל-סוּס, וּפָרָשִׁים. כא וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וַיֵּךְ אֶת-הַסּוּס וְאֶת-הַרְכָּב, וְהִפֵּה בְּאַרְם, מִכָּה גְדוֹלָה. כב וַיִּגַּשׁ הַנְּבִיא, אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הַתְּחִזֵּק, וְדַע וְרָאָה אֶת אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה: כִּי לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה, מֶלֶךְ אַרְם עָלָה עִלְיָךְ.

משנמסרה התשובה השלילית של אחאב לדרישות הַדָּד מֶלֶךְ אַרְם, צווה מִיד את עבדיו לצור על שומרון " ... וַיֹּאמֶר אֵל עַבְדָּיו שִׁימוּ וַיִּשִׁימוּ עַל הָעִיר", ובמפתיע ניגש נביא אחד (מיכיהו בן ימלה), ובפיו בשורה לאחאב כי ינצח במלחמה "וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר ה'... הַנְּבִיא נֹתְנוּ בִידֶךָ הַיּוֹם... " (יג), עם קבלת הבשורה, פקד אחאב את לוחמיו, ובמערכה הכניעו את חיל אַרְם "וַיְכַוּ אִישׁ אִישׁוֹ וַיִּנְסוּ אַרְם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל... " (כ). עם שובו של אחאב כמנצח לעיר בירתו, קרא אליו הנביא להתחזק ולהעריך למלחמה נוספת, שאותה יזום מֶלֶךְ אַרְם על ישראל " ... לֵךְ הַתְּחִזֵּק... כִּי לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה (אחר שנה) מֶלֶךְ אַרְם עָלָה עִלְיָךְ " (כב).

5. הכנות אַרְם למלחמה נוספת (שניה) בישראל (כג – כה)

כג וַעֲבָדֵי מֶלֶךְ-אַרְם אָמְרוּ אֵלָיו, אֱלֹהֵי הָרִים אֱלֹהֵיהֶם, עַל-כֵּן, תִּזְקוּ מִמֶּנּוּ; וְאִוְלָם, גִּלְחָם אֹתָם בְּמִישׁוֹר אִם לֹא נִחְזַק, מֵהֶם.

כד וְאֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, עָשָׂה: הִסֵּר הַמְּלָכִים אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, וְשִׁים פָּחוֹת תַּחְתֵּיהֶם.

כה וְאַתָּה תִּמְנָה-לָךְ חֵיל פְּתִיל הַנֶּפֶל מֵאוֹתָךְ וְסוּס פָּסוּס וְרֶכֶב כָּרָכָב, וְגִלְחָמָה אוֹתָם בְּמִישׁוֹר אִם לֹא נִחְזַק, מֵהֶם; וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם, וַיַּעַשׂ כֵּן.

אחר שנחלו צבאות בן הַדָּד תבוסה במערכה, יעצו לו עבדיו שלוש עצות לקראת המלחמה הנוספת בישראל,

העצות	העצות	משמעות
ראשונה	אֱלֹהֵי הָרִים אֱלֹהֵיהֶם, עַל-כֵּן, תִּזְקוּ מִמֶּנּוּ; וְאִוְלָם, גִּלְחָם אֹתָם בְּמִישׁוֹר--אִם לֹא נִחְזַק, מֵהֶם.	שרי בן הַדָּד יעצו למלכם להסית את מלחמתם בישר אל מההרים למישור מפני שלדעתם תבוסתם במלחמה נבעה בשל העובדה כי אלוהי ישראל הוא "אלוהי הרים" בלבד אם בשל העובדה כי ישראל קבלו את תורתם על הַר סִינַי (מצודת דוד) או מפני שארץ ישראל ברובה הרים (רלב"ג) ומכאן לדעתם שאם

יערכו מלחמה עם ישראל במישור יגברו עליהם.		
בעצתם השנייה יעצו להדיח את המלכים שהיו עם בן הדד ונמנעו בשל מעמדם לסכן עצמם במלחמה, ובמקומם למנות פחות – נציבים בשל רצונם העז לזכות בתהילה יסתכנו ויתאמצו במלחמה, ובכך יושג ניצחונם על ישראל (מצודת דוד)	הסר המלכים איש ממקומו, ושים פחות תחתיכם	שנייה
בעצתם השלישית יעצו שקודם יציאתם למלחמה בישראל בשנית למלא את החסר במחנה בן הדד מלך ארם הן בחיילים, והן בסוסים שאבדו במלחמה הראשונה.	ואתה תמנה-לך חיל פחיל הנפל מאותך וסוס פסוס ורכב פרקב, ונלקחמה אותם במישור אם-לא נחזק, מהם	שלישית

6. ניצחון ישראל על ארם באפק (כו – ל)

כו ויהי לתשובת השנה, ויפקד בן-הדד את-ארם; ויעל אפקה, למלחמה עם-ישראל.

כו ובני ישראל, התפקדו וכלפלו, וילכו, לקראתם; ויחנו בני-ישראל נגדם, כשני חשפי עזים, וארם, מלאו את הארץ.

כז ויגש איש האלהים, ויאמר אל-מלך ישראל, ויאמר כה-אמר יהוה יען אשר אמרו ארם אלהי הרים יהוה, ולא-אלהי עמקים הוא--ונתתי את-כל-הקמון הגדול הזה, בידי, וידעתם, כי-אני יהוה.

כט ויחנו אלה נכה-אלה, שבעת ימים; ויהי ביום השביעי, ותקרב המלחמה, ויכו בני-ישראל את-ארם מאה אלף רגלי, ביום אחד.

ל ויגסו הנותרים אפקה, אל-העיר, ותפל החומה, על-עשרים ושבעה אלף איש הנותרים; ובן-הדד נס, ויבא אל העיר חדר בחדר.

כנבואת הנביא לאחאב, יצא מלך ארם וצבאו לקראת ישראל למלחמה באפק, ובה היתה יד ישראל על העליונה, ובה היכו ישראל את ארם ואף הנותרים ממחנה ארם שהצליחו לברוח אל העיר אפק ובה התבצרו, הצליחו ישראל לפרוץ לתוכה ולהפיל את חומותיה על עשרים ושבעה אלף הנותרים, ובן הדד מלך ארם הצליח להתחבא ולהינצל.

7. ברית אחאב עם מלך ארם אחר בוא משלחת ארם (לא – לד)

לא ויאמרו אליו, עבדיו, הנה-נא שמענו, כי מלכי בית ישראל כי-מלכי חסד הם; נשימה נא שקים במתנינו ונחבלים בראשנו, ונצא אל-מלך ישראל--אולי, יחיה את-נפשך.

לב ויחגרו שקים במתניהם ונחבלים בראשיהם, ויבאו אל-מלך ישראל, ויאמרו, עבדך בן-הדד אמר תחי נא נפשי; ויאמר העודנו חי, אחי הוא.

לג והאנשים ינחשו וימקרו ויחלטו הממנו, ויאמרו אחיך בן-הדד, ויאמר, באו קחהו; ויצא אליו בן-הדד, ויעלהו על-המרכבה.

לד ויאמר אליו הערים אשר-לקח-אבי מאת אביך איש, וחצות תשים לך בדמשק כאשר-שם אבי בשמרון, ואני, בברית אשלתך; ויכרת-לו ברית, וישלחהו.

לאחר שמלך ארם וצבאו הובסו במלחמתם עם ישראל, בחרו עבדי מלך ארם להראות כנועים ולהתחנן לפני אחאב, ובכך להציל את מלכם בן הדד, שהיה נתון במחבוא אחר כישלוננו במלחמה. אחאב ניאות להיפגש עם בן הדד שבמסגרתה הבטיח מלך ארם להשיב לישראל את כל הערים שנכבשו על ידי אביו ממלך ישראל, בעשא (מלכים א', טו), זאת מלבד ההבטחה להעניק לישראל זכויות מסחר בדמשק הבירה ועל אף שהיה בן הדד אויבו של אחאב ונלחם בישראל פעמיים, בחר אחאב מלך ישראל בפזיזות לחמול עליו ולקבל את הצעתו, ושילח אותו בשלום לארצו. "ואני בברית אשלחך ויכרות לו ברית וישלחהו"

8. תוכחת הנביא על ברית אחאב עם מלך ארם (לה – מג)

לֵאמֹר וַיֵּאמֶר מְבַנֵּי הַנְּבִיאִים, אָמַר אֶל-רַעְיוֹ בְּדַבַּר יְהוָה--הַפִּינִי נָא; וַיִּמְאַן הָאִישׁ, לְהַפְתּוֹ.

לֹא וַיֵּאמֶר לוֹ, יַעַן אֲשֶׁר לֹא-שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה, הִנֵּה הוֹלֵךְ מֵאַתָּה, וְהִקְדָּה הָאָרְצָה; וַיֵּלֶךְ, מֵאַצְלוֹ, וַיִּמְצְאֵהוּ הָאָרְצָה, וַיִּפְּהוּ.

לֹא וַיִּמְצְאֵהוּ אִישׁ אֲחֵר, וַיֵּאמֶר הַפִּינִי נָא; וַיִּפְּהוּ הָאִישׁ, הַכֹּהֵן וּפְצָעוּ.

לֹחַ וַיֵּלֶךְ, הַנְּבִיאִים, וַיַּעֲמִד לְמִלְחָה, עַל-הַדָּרֶךְ; וַיִּתְחַפְּשׂוּ בְּאֶפְרַיִם, עַל-עֵינָיו.

לֹט וַיְהִי הַמִּלְחָה עֲבָרָה, וְהוּא צָעַק אֶל-הַמִּלְחָה; וַיֵּאמֶר עֲבָדָה יֵצֵא בְּקֶרֶב-הַמִּלְחָמָה, וְהִנֵּה-אִישׁ סֹר וַיָּבֵא אֵלָיו אִישׁ וַיֵּאמֶר שָׁמֹר אֶת-הָאִישׁ הַזֶּה--אִם-הִפְקֵד יִפְקֵד, וְהִקְיָה נִפְשָׁה תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כֶּפֶר-כֶּסֶף תִּשְׁקוּל.

מִן וַיְהִי עֲבָדָה, עֲשֵׂה הִנֵּה וְהִנֵּה--וְהוּא אֵינֶנּוּ; וַיֵּאמֶר אֵלָיו מִלְחָה-יִשְׂרָאֵל כִּן מִשְׁפָּטָה, אֲתָה תִרְצָתָה.

מֵא וַיִּמְהַר--וַיִּסֹּר אֶת-הָאֶפְרַיִם, מֵעַל (מֵעַל) עֵינָיו; וַיִּכַּר אֹתוֹ מִלְחָה יִשְׂרָאֵל, כִּי מִהַנְּבִיאִים הוּא.

מֵב וַיֵּאמֶר אֵלָיו, כֹּה אָמַר יְהוָה, יַעַן שָׁלַחְתָּ אֶת-אִישׁ-חֶרְמִי, מִיָּד--וְהִקְיָה נִפְשָׁה תַּחַת נַפְשׁוֹ, וְעַמְּךָ תַּחַת עַמּוֹ.

מֵג וַיֵּלֶךְ מִלְחָה-יִשְׂרָאֵל עַל-בֵּיתוֹ, סֹר וַיִּזְעַף; וַיָּבֵא, שְׁמֵרוֹנָה.

הנביא מיכיהו בן ימלה שניבא פעמיים (פסוקים יג, יח) ניצחון על ארם, הוכיח את אחאב על החמלה והברית

שעשה עם בן הדד, מפני שהיה עליו להכיר כי רצונו של הקב"ה, שלא יותיר אחד מכל מחנה ארם, ומשלא

עשה כן, ניבא לו שיהרג בידי ארם ואף עמו יפלו בידי ארם, מפני שלא מיחו ומנעו זאת ממנו "והיתה נפשך

תחת נפשו ועמך תחת עמו"

מלכים א - פרק כא - "כרם נבות"

חלוקת הפרק:

1. בקשת אחאב את כרם נבות ותגובת נבות - א - ג

2. תגובת אחאב על סרובו של נבות - ד - ו

3. עצת איזבל והריגת נבות - ז - טז

4. נבואת אליהו על השמדת בית אחאב - יז - כו

5. כניעת אחאב ותגובת ה' - כז - כט

1. בקשת אחאב את כרם נבות ותגובת נבות (א – ג)
א וַיְהִי, אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כָּרַם הָיָה לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֵאל--אֶצֶל הַיִּכָּל אַחְאָב, מֶלֶךְ שְׁמֶרוֹן.
ב וַיִּדְבֹר אַחְאָב אֶל-נָבוֹת לֵאמֹר תִּנְה-לִי אֶת-כַּרְמִי וַיְהִי-לִי לְגֶן-יֵרֶק, כִּי הוּא קָרוֹב אֶצֶל בֵּיתִי, וְאֶתְנָה לָּךְ
תַּחֲתָיו, כָּרַם טוֹב מְמֻנָּו; אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, אֶתְנָה-לָּךְ כֶּסֶף מִחִיר זֶה.
ג וַיֹּאמֶר נָבוֹת, אֶל-אַחְאָב: תְּחִילָה לִי מִיְהוָה, מִתַּתִּי אֶת-נַחֲלַת אֲבוֹתַי לָּךְ.
בנוסף לרשעות אחאב בעבודה זרה ועל חמתו ובניא האמת, חמד את כרם נבות שהיה סמוך להיכלו ביזרעאל.
תחילה היה מוכן אחאב לרצות את נבות בשתי דרכים:
א'. לתת לנבות כרם אחר במקום כרמו.
ב'. לקנות מנבות את כרמו, ולשלם כסף תמורתו.
אך נבות סרב לתת את כרמו לאחאב, בטענה " ... חלילה לי מה' מתייתי את נחלת אבותי לך" (ג), דהיינו
שסרובו נובע מאי רצונו לעבור על מצוות ה' "והארץ לא תמכר לצמיתות" (ויקרא כה), שממנו עולה שאסור
לאדם למכור את שדה אחוזתו, אלא אם כן הפך להיות עני (מצודת דוד)

2. תגובת אחאב על סרובו של נבות (ד – ו)
ד וַיְבֹא אַחְאָב אֶל-בֵּיתוֹ סָר וְזָעַף, עַל-הַדְּבָר אֲשֶׁר-דָּבַר אֵלָיו נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, וַיֹּאמֶר, לֹא-אֶתֵּן לָּךְ אֶת
נַחֲלַת אֲבוֹתַי; וַיִּשְׁכַּב, עַל-מִשְׁתּוֹ, וַיִּסַּב אֶת-פָּנָיו, וְלֹא-אָכַל לֶחֶם.
ה וַתְּבֹא אֵלָיו, אֵיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ; וַתִּדְבֹר אֵלָיו, מֵה-זֶה רִוְחַךְ סָרָה, וַאֲיִנָּה, אֲכַל לֶחֶם.
ו וַיִּדְבֹר אֵלָיָהּ, כִּי-אֲדַבֵּר אֶל-נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וְאֹמַר לוֹ תִנְה-לִי אֶת-כַּרְמִי בְּכֶסֶף, אוֹ אִם-תַּפֵּץ אֶתָּה, אֶתְנָה
לָּךְ כָּרַם תַּחֲתָיו; וַיֹּאמֶר, לֹא-אֶתֵּן לָּךְ אֶת-כַּרְמִי.
אחאב מרוב כעס, שכב על מיטתו והסב פניו אל הקיר, כדי שלא יראה את האנשים הבאים לפניו, ואף סרב לאכול,
ולדברי איזבל אשתו "מה זה רוחך סרה ואינך אוכל לחם" (ה). סיפר לה את בקשתו מנבות, וסירובו לתת לו
את כרמו.

3. הצעת איזבל והריגת נבות (ז – טז)
ז וַתֹּאמֶר אֵלָיו, אֵיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ, אַתָּה, עֲתָה תַעֲשֶׂה מְלוּכָה עַל-יִשְׂרָאֵל; קוּם אֲכַל-לֶחֶם, וַיֵּטֵב לָבָד--אֲנִי אֶתֵּן לָּךְ,
אֶת-כָּרַם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי.
ח וַתִּכְתֹּב סִפְרִים בְּשֵׁם אַחְאָב, וַתִּתְּנֵם בְּחַתְמוֹ; וַתִּשְׁלַח הַסִּפְרִים (סִפְרִים), אֶל-הַזִּקְנִים וְאֶל-הַחֹרִים אֲשֶׁר
בְּעִירוֹ, הַיֹּשְׁבִים, אֶת-נָבוֹת.
ט וַתִּכְתֹּב בְּסִפְרֵיהֶם, לֵאמֹר: קְרְאוּ-צוֹם, וְהָשִׁיבוּ אֶת-נָבוֹת בְּרֹאשׁ הַעָם.
י וְהוֹשִׁיבוּ שָׁנִים אָנָּשִׁים בְּנֵי-בְלִיעֵל, נַגְדוֹ, וַיַּעֲדֵהוּ לֵאמֹר, בְּרַכְתָּ אֱלֹהִים וּמְלֹךְ; וְהוֹצִיאָהוּ וְסַקְלָהוּ, וְיָמָת.

יא וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַזְּקֵנִים וְהַחֲרִים, אֲשֶׁר הָיִשְׁבִּים בְּעִירוֹ, כַּאֲשֶׁר שָׁלַחָה אֲלֵיהֶם, אֵיזֶבֶל--כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּסִפְרֵים, אֲשֶׁר שָׁלַחָה אֲלֵיהֶם.

יב קָרְאוּ, צוּם; וְהָשִׁיבוּ אֶת-נְבוֹת, בְּרֹאשׁ הָעָם.

יג וַיָּבֵאוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּנֵי-בְלִיעֵל, וַיֵּשְׁבוּ נֶגְדוֹ, וַיַּעֲדוּהוּ אֲנָשֵׁי הַבְּלִיעֵל אֶת-נְבוֹת נֶגֶד הָעָם לֵאמֹר, בְּרַךְ

נְבוֹת אֱלֹהִים וּמֶלֶךְ; וַיִּצְאָהוּ מִחוּץ לְעִיר, וַיִּסְקְלֵהוּ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת.

איזבל, שרצתה בכל מאודה לרצות את בעלה, בקשה ומצאה עלילה להרוג את נבוט במשפט מבוים, וידעה כי הרוגי מלכות נכסיהם למלך, ובטחה איזבל בזקני ישראל הדיינים, שיכסו עליה ויעלימו הדבר, או שידעה שהיו יראים מאוד את אחאב, ועל כן כתבה בשם אחאב וחתמה להם בחותמו, וידעה כי לא ישנו את דבריו, ואע"פ שהיו יודעים שזו עדות שקר ויגרמו לרציחת נפש, היו הזקנים רשעים כמו שהיו העדים, ומכאן ששני העדים היו בני בליעל, ומשהעידו על נבות כי "ברך (קלל) נבות אלוקים ומלך" (יג), בפני היושבים בדין – הזקנים הרשעים, נחרץ מיד דינו למות בסקילה. (רד"ק)

הפעולות שצוותה איזבל את הזקנים:

1. קראו צום – הכרזת תענית לרגל האירוע.

2. להושיב את נבות בראש העם.

3. להושיב שני אנשים בני בליעל – להעיד נגדו, "ברך אלוקים ומלך".

4. לחרוץ את דינו למוות.

5. לסקלו למוות בעוון ברכת אלוקים ומלך.

שתי האשמות כנגד נבות:

1. ברך (קלל) אלוקים – לשון סגי נהור.

2. ברך (קלל) את המלך – לשון סגי נהור.

שאלה: מדוע דרשה איזבל להאשימו בשתי האשמות, והרי די בהאשמה אחת כדי להרגו?

תשובה: שעל אף שבהאשמה הראשונה נחרץ דינו למות על ידי העם, אין בכך כדי שרכושו וממונו יהיו למלך,

אך משנחרץ דינו למות על האשמה נוספת – קללת המלך, נחרץ גם שכל ממונו יהיה למלך, שהרוגי

מלכות נכסיהם למלך (רש"י) (רלב"ג). יש הסוברים שנבות היה בן אחי אביו של אחאב, ומשהרגו

אותו ואת בנו, זכה אחאב בנכסיו, כדין יורש.

שאלה: מדוע בחרה איזבל להרוג את נבות בתחבולות: משפט מבוים, עדי שקר, ודיינים מעוותי דין ולא בחרה

להרגו בלי משפט?

תשובה: כי על אף שאחאב ואיזבל היו רשעים גמורים והרבו לעבוד עבודה זרה, חששו הפעם מהעם, וקרובי משפחת נבות לעשות כן, שמא ימרדו בהם, ולא יתנו להם לעשות את מזימתם, לפיכך בקשה איזבל עלילה שיהרג נבות במשפט. (רד"ק), ובשעה שהעידו בני הבליעל שבירך (קלל) נבות אלוקים ומלך, חברו כולם נגדו, ויד כל העם היתה בו להמיתו.

הבשורה על מות נבות וירושת הכרם:

יד וישלחו, אל-איזבל לאמר: סקל נבות, וימת.

טו ויהי פשמע איזבל, פי-סקל נבות וימת; ותאמר איזבל אל-אחאב, קום רש את-כרם נבות היזרעאלי אשר מאן לתת-לך בכסף--פי אין נבות חי, פי-מת.

טז ויהי פשמע אחאב, פי מת נבות; ויקם אחאב, לרדת אל-כרם נבות היזרעאלי--לרשתו.

משהוצא נבות למוות, ציוותה איזבל על אחאב לרשת את כרם נבות, ובעצתה ירד וירש את כרם נבות.

4. נבואת אליהו על השמדת בית אחאב (יז – כו)

יז ויהי, דבר-יהוה, אל-אליהו השבי, לאמר.

יח קום רד, לקראת אחאב מלך-ישראל--אשר בשמרון; הנה בכרם נבות, אשר-ירד שם לרשתו.

יט ודברת אליו לאמר, פה אמר יהוה, הרצחת, וגם-ירשת; ודברת אליו לאמר, פה אמר יהוה, במקום אשר לקחו הכלבים את-דם נבות, ילקו הכלבים את-דמך גם-אתה.

כ ויאמר אחאב אל-אליהו, המצאתני איבי; ויאמר מצאתי--יען התמכר, לעשות הרע בעיני יהוה.

כא הנני מבי אליך רעה, ובערתי אחריו; והכרתי לאחאב משתי בקיר, ועצור ועזוב בישראל.

כב ונתתי את-ביתך, כבית ירבעם בן-נבט, וכבית, בעשא בן-אחיה: אל-הפעס אשר הכעסת, ותחטא את ישראל.

כג וגם-לאיזבל--דבר יהוה, לאמר: הכלבים יאכלו את-איזבל, בחל יזרעאל.

כד המת לאחאב בעיר, יאכלו הכלבים; והמת, בשדה, יאכלו, עוף השמים.

כה רק, לא-היה כאחאב, אשר התמכר, לעשות הרע בעיני יהוה--אשר-הסתה אתו, איזבל אשתו.

כו ויתעב מאד, ללכת אחרי הגללים--ככל, אשר עשו האמרי, אשר הוריש יהוה, מפני בני ישראל.

משזכה אחאב בכרם נבות, נדרש אליהו על יד הקב"ה לבוא אל המלך אחאב ולהוכיחו על מעשהו, שבעקרה

הטענה "הרצחת וגם ירשת", ואף ניבא לו את הפורענות שתבוא עליו ועל בני ביתו, כדלקמן.

נבואת אליהו לאחאב:

א. "במקום אשר לקחו הכלבים את דם נבות ילקו הכלבים את דמך" (יט)

בדומה לדרך שבה מת נבות – ימות אחאב.

ב. "... וביערתי אחריו והכרתי לאחאב משתי בקיר ועצור ועזוב בישראל" (כא)

"משתיך בקיר" – מות הזכרים מבית אחאב

"ועצור" – אובדן העושר הכנוס בבית (מצודת דוד)

"ועזוב" – אובדן המקנה הנעזב בשדה (מצודת דוד)

ג. "ונתתי את ביתך כבית ירבעם וכבית בעשא בן אחיה" (כב)

הפורענות על בית אחאב, תהיה בדומה לפורענות שבאה על ירבעם (מלכים א, יד, י – יח),

ועל בעשא (מלכים א, טז, יב-יד)

ד. "וגם לאיזבל... הכלבים יאכלו את איזבל..." (כג)

איזבל שהסיתה את אחאב, תמות ותתבזה כשיאכלו הכלבים.

ה. "המת לאחאב יאכלו הכלבים והמת בשדה יאכלו עוף השמים" (כד)

גם על בית אחאב – משפחתו ושבעים בניו, לא תפסח הפורענות, וכולם ימותו בבזיון.

5. כניעת אחאב ותגובת ה': (כז – כט)

כז וַיְהִי כַשְׂמַע אַחְאָב אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְרַע בְּגָדָיו, וַיִּשֹׁם-שָׁק עַל-בְּשָׂרוֹ, וַיִּצְוֶם; וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׂק, וַיְהִלֶּךְ

א.ט.

כח כַּח וַיְהִי, דְּבַר-יְהוָה, אֶל-אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִי, לֵאמֹר.

כט הֲרַאֲתִי, כִּי-נִכְנַע אַחְאָב מִלְּפָנָי; יַעַן כִּי-נִכְנַע מִפְּנֵי, לֹא-אָבִי הֲרַעָה בְּיָמָיו--בְּיָמֵי בְנוֹ, אָבִיא הֲרַעָה עַל בֵּיתוֹ.

אחר ששמע את נבואת אליהו, ביקש לחזור בתשובה ממעשיו הרעים, ועשה את הפעולות הבאות:

א. קרע את בגדיו – ויקרע בגדיו" (כז)

ב. שם שק על בשרו – "וישם שק על בשרו" (כז)

ג. צם – "ויצום" (כז)

ד. שכב בלילה בשקו והתענה – "וישכב בשק" (כז)

ה. הלך אט כאדם דואג (רד"ק), הלך יחף (תרגום) – "ויהלך אט" (כז)

תגובת ה':

משנכנע אחאב ושב בתשובה, זכה לשכר שלולא נכנע היה מת על ידי יהוא בחלקת נבות, ושם היו הכלבים

מלקקים את דמו, אך מפני שנכנע האריך (דחה) ה' הרעה הזאת עד ימי בנו, ובו נתקיימה כל הנבואה הרעה

על ביתו, אך מפני שחמל על בן הדד, ושילח אותו בשלום (מלכים א, כ, כו – לד), ולא חמל על נבות

היזרעאלי מבני ישראל, היתה נפשו תחת נפשו ונהרג ברמות גלעד, ושם לקקו הכלבים את דמו. (רד"ק, רלב"ג)

מלכים א פרק כב: מלחמת ישראל ויהודה ברמות גלעד

הקדמה

אחר נבואת אליהו על השמדת בית אחאב, "הנני מביא אליך רעה... ונתתי את ביתך כבית ירבעם בן נבט... (מלכים א, כא-כב), בחר הקב"ה להסית את אחאב לצאת למלחמה עם ארם, שבה ימצא את מותו.

במלחמה זו שבה ביקש להשיב את רמות גלעד שנכבשה בעבר, אפשר שהכוונה למלחמה שהיתה בין ארם

לבין בעשא, מלך ישראל (מלכים א, טו, כ-כב), ועתה מסרב בן הדד השני, מלך ארם להשיבה למרות הבטחתו "ויאמר אליו הערים אשר לקח אבי מאת אביך אשיב..." (מלכים א, כ, לד). במלחמה זו התאחדו לראשונה מלך ישראל – אחאב ומלך יהודה יהושפט, ואפשר שבשל היותם מחותנים (יהורם בן יהושפט נשא את בת אחאב) (מלכים ב, ח, יח), יהושפט אף העמיד את כל עושרו ואמצעיו הרבים, לטובת אחאב "ויהי ליהושפט עושר וכבוד לרוב" (דברי הימים ב, יח, א). גם המאמצים הרבים שנעשו מצד העומדים בקרבת אחאב, נביאי השקר, שליחיו, נאמניו, לשכנעו לצאת למלחמה, דרבנו אותו, לצאת למלחמה שבה כאמור ימצא את מותו, ויתקיימו בו דברי אליהו הנביא "ונתתי את ביתך כבית ירבעם"

חלוקת הפרק:

1. פניית אחאב מלך ישראל ליהושפט לסייע לו במלחמה ברמות גלעד – א – ד
2. דרישת יהושפט לדרוש את ה' – ה – יב
3. שלש הנבואות של מיכיהו בן ימלה - יג – כג
4. גורל מיכיהו אחר נבואותיו - כד – כח
5. מות אחאב במלחמת רמות גלעד - כט – מ
6. מלכות יהושפט בן אסא - מא – נא
7. מלכות אחזיהו בן אחאב - נב – נד

1. פניית אחאב מלך ישראל ליהושפט לסייע לו במלחמה ברמות גלעד (א – ד)
א וַיִּשְׁבוּ, שְׁלֹשׁ שָׁנִים: אִין, מִלְחָמָה, בֵּין אַרְם, וּבֵין יִשְׂרָאֵל.

ב וַיְהִי, בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית; וַיֵּרֶד יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה, אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.

ג וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, אֶל-עֲבָדָיו, הֲיִדְעַתֶּם, כִּי-לָנוּ רָמַת גִּלְעָד; וְאַנְחֵנוּ מִחֲשִׁים--מִקַּחַת אֹתָהּ, מִיַּד מֶלֶךְ אַרְם.

ד וַיֹּאמֶר, אֶל-יְהוֹשָׁפָט, הֲתֵלֶךְ אִתִּי לְמִלְחָמָה, רָמַת גִּלְעָד; וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹנֵי כְמוֹד כְּעַמֵּי כְּעַמֵּי כְּסוּסֵי כְּסוּסֵי.

פניית מלך ישראל אחאב למלך יהודה יהושפט, להצטרף עמו למלחמה בארם, כדי להשיב את רמות גלעד, נענתה בחיוב, ויהושפט, הביע נכונות להעמיד לרשות מלך ישראל את כל עושרו, והאמצעים שברשותו, "כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסך".

2. דרישת יהושפט לדרוש את ה' (ה – יב)

ה ויאמר יהושפט, אל-מִלְךָ יִשְׂרָאֵל: דָּרַשׁ-נָא כִּיּוֹם, אֶת-דְּבַר יְהוָה.

ו ויקבץ מִלְךָ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַנְּבִיאִים, כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הָאֵלֶּךְ עַל-רַמַּת גִּלְעָד לְמִלְחָמָה, אִם אֶתְדַּל; וַיֹּאמְרוּ עָלָה, וַיִּתֵּן אֲדֹנָי בְּיַד הַמֶּלֶךְ.

ז ויאמר, יהושפט, הַאִיִן פֹּה נִבְיָא לַיהוָה, עוֹד; וַנְּדַרְשֶׁהּ, מֵאֲתוֹ.

ח ויאמר מִלְךָ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ-אֶחָד לְדָרַשׁ אֶת-יְהוָה מֵאֲתוֹ וְאֲנִי שֹׁנְאֲתִיו, כִּי לֹא-יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם-רָע--מִיִּכְיָהוּ, בֶּן-יִמְלָה; וַיֹּאמֶר, יְהוֹשָׁפָט, אֶל-יֹאמֵר הַמֶּלֶךְ, כֹּן.

חששו של אחאב מנבואת מיכיהו, באה אחר שכבר היתה התנסות קודמת עם נביא ה'.

אפשרות 1, שהכוונה כשהוכיח מיכיהו את אחאב על ששילח את בן הדד לחופשי, ונבא שימות תחת בן הדד (מלכים א, כ)

אפשרות 2, שהכוונה לנבואת אליהו על אחאב, שעוד ילקו הכלבים את דמו, על שירש את כרם נבות (מלכים א, כא)

ט וַיִּקְרָא מִלְךָ יִשְׂרָאֵל, אֶל-סָרִיס אֶחָד; וַיֹּאמֶר, מַהֲרָה מִיִּכְיָהוּ בֶּן-יִמְלָה.

י וּמִלְךָ יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשָׁפָט מִלְךָ-יְהוּדָה יֹשְׁבִים אִישׁ עַל-כֶּסֶאׁוֹ מִלְּבָשִׁים בְּגָדִים, בְּגָרְוֹ, פֶתַח, שַׁעַר שְׁמֵרוֹן; וְכָל הַנְּבִיאִים--מִתְנַבְּאִים, לְפָנָיִהֶם.

יא וַיַּעַשׂ לוֹ צְדָקְיָה בֶּן-כְּנַעֲנָה, קַרְנֵי בְרִזְלִי; וַיֹּאמֶר כֹּה-אָמַר יְהוָה, בְּאֵלֶּה תִּנְגַח אֶת-אַרְם עַד-פְּלִתָם.

יב וְכָל-הַנְּבִיאִים נִבְּאִים כֹּן, לֵאמֹר: עָלָה רַמַּת גִּלְעָד, וְהַצַּלַּח, וְנָתַן יְהוָה, בְּיַד הַמֶּלֶךְ

יהושפט שנענה לבקשת אחאב ללכת עמו למלחמה, הציב תנאי בסיסי בפני אחאב, לדרוש את דבר ה', אם ראוי ללכת למלחמה ברמות גלעד, או לחדול מדבר זה? בתגובה בחר אחאב לדרוש בנביאי השקר, ובכואם ענו כולם כאחד לאחאב, "עלה ויתן אדו-ני ביד המלך" (ו). יהושפט שהכיר מתוך תשובת הנביאים שניבאו בסגנון אחד ובלשון אחד, "עלה והצלח" כי כולם נביאי שקר, ביקש מבלי לציין במפורש כי כולם נביאי שקר, לדרוש בנביא אמת "ויאמר יהושפט האין פה נביא לה' עוד ונדרשה מאותו" (ז), ובשל דרישת יהושפט מלך יהודה לדרוש בנביא אמת, נאלץ אחאב לקרוא ולהזמין את מיכיהו בן ימלה הנביא, על אף שנאתו אליו "ויאמר מלך ישראל... עוד איש אחד לדרוש את ה' מאותו ואני שנאתיו" (ח).

גם צדקיהו בן כנענה, שהיה ראש וראשון לנביאי השקר, עשה לו קרני ברזל (סמל לכוח), "וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח" (דברים לג) וקרא לאחאב "כה אמר ה' באלה תנגח את ארם עד כלותם" (יא).

3. שלוש הנבואות של מיכיהו בן ימלה (יג – כג)

נבואת מיכיהו הראשונה (י"ג – ט"ו)

יג וְהַמְלִאךָ אֲשֶׁר-הִלַּךְ לְקָרָא מִיכְיָהוּ, דָּבַר אֵלָיו לֵאמֹר, הִנֵּה-נָא דְבָרֵי הַנְּבִיאִים פֶּה-אֶחָד טוֹב, אֶל-הַמֶּלֶךְ;
יְהִי-נָא דְבַרְיֶךָ (דְּבָרְךָ), כְּדָבַר אֶחָד מֵהֵם--וְדַבַּרְתָּ טוֹב.

יד וַיֹּאמֶר, מִיכְיָהוּ: חִי-יְהִי--כִּי אֶת-אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי, אֹתוֹ אֲדַבֵּר.

טו וַיָּבֹאוּ, אֶל-הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכְיָהוּ הַגִּלְגָּל אֶל-רַמַת גִּלְעָד לְמַלְחָמָה, אִם-נִחְדָּל; וַיֹּאמֶר אֵלָיו
עֲלֵה וְהַצַּלְחָה, וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ.

המלך (השליח) שיצא בדבר המלך לקרא לנביא מיכיהו, ביקש לשדל את הנביא מיכיהו שיצטרף לדברי נביאי השקר, אך הנביא נשבע שלא יחרוג ממה שיאמר לו ה', ובבואו לפני המלך אחאב, נשאל על ידו "הנלך אל רמות גלעד למלחמה אם נחדל"? "עלה והצלח ונתן ה' ביד המלך" (טו).

קושי: 1. כיצד, אחרי שאמר מיכיהו שינבא רק מה שה' אמר לו, אמר לאחאב "עלה והצלח", וה' לא אמר לו לומר לאחאב "עלה והצלח"?

2. כיצד אמר "עלה והצלח", והרי בהמשך מיכיהו קובע כי ישל ויובס במלחמה?

תשובות: רש"י: "הלווא יתן ביד המלך", ומכאן נאמרו בדרך תפילה ובקשה, ולא בדרך נבואה. מצודת דוד ורד"ק: "עלה והצלח..." אמר בלעג והיתול, בסגנון נביאי השקר.

נבואת מיכיהו השנייה (ט"ז – י"ח)

טז וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ, עַד-כַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי מִשְׁבִּיעְךָ: אֲשֶׁר לֹא-תְדַבֵּר אֵלַי, רַק-אֲמַת--בְּשֵׁם יְהוָה.
יז וַיֹּאמֶר, רְאִיתִי אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל נֹפְצִים אֶל-הַהָרִים, כְּצֹאן, אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֵה; וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא
אֲדֹנָיִם לְאֵלֶּה, יָשׁוּבוּ אִישׁ-לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם.

יח וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, אֶל-יְהוֹשָׁפָט: הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ, לֹא-יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם-רָע.

המלך אחאב לא קיבל את דברי מיכיהו, מפני שחזר אף הוא על דברי נביאי השקר, או מפני שלא פתח כמקובל, "כה אמר ה'", והסיק כי הנביא מהתל בו, על כן השביעו לומר את האמת, נאז הוסיף מיכיהו לרמוז לאחאב, כי לא ישוב מן המלחמה, ובלשונו הוסיף לתאר, כשראה ודימה את ישראל כצאן, שנפוצו אל ההרים ואין להם רעה (ללא מנהיג), והקב"ה פרש לנביא את פשר המראה "לא אדוניים לאלה..." (יז), ובכך רמז על מות אחאב. נבואה זו עוררה את זעם אחאב, אשר פנה אל יהושפט ואמר:

"הלא אמרתי אליך לא יתנבא עלי טוב כי אם רע" (יח)

נבואת מיכיהו השלישית (י"ט – כ"ג)

יט ויאמר, לכן שמע דבר-יהוה; ראיתי את-יהוה, ישב על-כסאו, וכל-צבא השמים עמד עליו, מימינו ומשמאלו.

המלאך (השליח) שיצא בדבר המלך לקרא לנביא מיכיהו, ביקש לשדל את הנביא מיכיהו, שיצטרף לדברי נביאי השקר, אך הנביא נשבע שלא יחרוג ממה שיאמר לו ה', ובבואו לפני המלך אחאב, נשאל על ידו "הנלך אל רמות גלעד למלחמה אם נחדל?", ותשובת הנביא מיכיהו היתה בדרך היתול, "עלה והצלח ונתן ה' ביד המלך" (טו, רד"ק). אחאב שהכיר מיד מלשון הנביא, כי בדרך היתול ענה לו, השביעו לומר לו את האמת, והוסיף לומר בנבואתו זו (השנייה) לרמוז לאחאב, כי לא ישוב מן המלחמה, ובלשונו כשראה ודימה את ישראל כצאן שנפוצו אל ההרים, ואין להם רועה (ללא מנהיג), והקב"ה פרש לנביא את פשר המראה "לא אדוניים לאלה... " (יז), ובכך רמז על מות אחאב. נבואה זו עוררה את זעם אחאב, אשר פנה אל יהושפט ואמר "הלא אמרתי אליך לא יתנבא עלי טוב כי אם רע" (יח)

כ ויאמר יהוה, מי יפתה את-אחאב, ויעל, ויפל ברמת גלעד; ויאמר זה בכה, וזה אמר בכה. כא ויצא הרוח, ויצמד לפני יהוה, ויאמר, אני אפתנו; ויאמר יהוה אליו, במה. כב ויאמר, אצא והייתי רוח שקר, בפני, כל-נביאיו; ויאמר, תפתה וגם-תוכל--צא, ועשה-כן. כג ועתה, הנה נתן יהוה רוח שקר, בפני, כל-נביאיו אלה; ויהוה, דבר עליך רעה.

בנבואתו זו סיפר מיכיהו שראה את ה' וכל המלאכים מסביבו, ועל שאלתו של הקב"ה, מי יפתה את אחאב לעלות למלחמה ברמות גלעד, שבה ימצא את מותו? ענה אחד המלאכים "הרוח" (מלאך מסויים), אשר קיבל עליו לפתות את אחאב לצאת למלחמה, בכך שיכניס רוח שקר בפני כל נביאיו, להסיתו למלחמה.

המאמצים הרבים שנעשו מצד קרובי אחאב, להסיתו לצאת למלחמה.

א. מצד נביאי השקר – "ויאמרו עלה ויתן אדו-ני ביד המלך" (ו)

ב. מצד צדקיה בן כנענה – "ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל (סמל לכוח) ויאמר כה אמר ה' באלה תנגח את ארם עד כלותם" (יא)

ג. מצד שליח המלך - "והמלאך (השליח) אשר הלך לקרא מיכיהו... הנה דברי הנביאים פה אחד טוב אל המלך יהי נא דברך כדבר אחד מהם ודברת טוב" (יג)

קושי: כיצד יתכן שה' הוא הנותן נבואה, שהיא נבואת שקר לנביאי השקר של אחאב, ומכשילם?

תשובה: רד"ק: "הפסוקים האלה הם מבוכה גדולה למי שמבין אותם כמשמעם", ומכאן יש להסיק שכל תיאורי מיכיהו נאמרו בדרך מליצה בלבד, ולא שהקב"ה נתן בפני נביאי השקר נבואת שקר.

4. גורל מיכיהו לאחר נבואותיו (כד – כח)

כד וַיִּגַשׁ צְדָקְיָהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה, וַיִּפֶּה אֶת-מִיכְיָהוּ עַל-הַלְחִי; וַיֹּאמֶר, אִי-זֶה עָבַר רוּחַ-יְהוָה מֵאֵתִי לְדַבֵּר אוֹתְךָ.

כה וַיֹּאמֶר מִיכְיָהוּ, הֲגַד רְאֵה בַיּוֹם הַהוּא, אֲשֶׁר תָּבֹא חֶזְרָה בְּחֶזְרָה, לְהִתְקַבֵּל.

כו וַיֹּאמֶר, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, קַח אֶת-מִיכְיָהוּ, וְהִשִּׁיבֵהוּ אֶל-אֲמֹן שַׁר-הָעִיר; וְאֶל-יֹאשָׁשׁ, בֶן-הַמֶּלֶךְ.

כז וְאָמַרְתָּ, כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ, שִׁימוּ אֶת-זֶה, בֵּית הַכְּלָא; וְהִתְקַלְהוּ לָחֶם לַחֵץ, וּמִים לַחֵץ, עַד, בְּאֵי בְשָׁלוֹם.

כח וַיֹּאמֶר מִיכְיָהוּ--אִם-שׁוֹב תִּשׁוּב בְּשָׁלוֹם, לֹא-דָבַר יְהוָה בִּי; וַיֹּאמֶר, שָׁמְעוּ עַמִּים כָּלָם.

בתגובה לנבואתו האחרונה בחרו אחאב וצדקיהו להענישו כשהוכה, ואף הושם בכלא בתנאי רעב וצמא.

א. הכאת הנביא – "ויגש צדקיהו בן כנענה ויכה את מיכיהו על הלחי..." (כד)

ב. כליאת הנביא בבית הכלא – "ואמרת כה אמר המלך שימו את זה (הנביא) בית הכלא (כז).

ג. הרעבתו בצמצום לחם ושתייה - והאכילוהו לחם לחץ ומים לחץ (בדוחק) (כז).

ממעשיהם של צדקיהו והמלך אחאב עולה, כי הם אינם מאמינים. כי נבואתו של מיכיהו, אינה אמת ושהוא

נביא שקר, אך בתגובה השיב להם הנביא בלעג, כי בבוא היום כשנבואתו תתקיים בעניין מתוצאות

המלחמה וגורל אחאב, יכירו כולם כי ה' שלחו ודבריו הם הנכונים, מול כל נביאי השקר, ובראשם צדקיהו

שיאלץ להסתתר מזעם העם "אשר תבא חזר בחזר" (כה)

5. מות אחאב במלחמת רמות גלעד (כט – מ)

כט וַיַּעַל מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֵׁפֶט מֶלֶךְ-יְהוּדָה, רְמַת גִּלְעָד.

ל וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשֵׁפֶט, הֲתִחַפְּשׂוּ נָבֹא בַמִּלְחָמָה, וְאַתָּה, לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ; וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,

וַיָּבֹא לַמִּלְחָמָה.

לא וּמֶלֶךְ אַרְם צִנָּה אֶת-שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר-לוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם, לֵאמֹר, לֹא תִלָּחֲמוּ, אֶת-קַטָּן וְאֶת גְּדוֹל: כִּי

אִם אֶת מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, לְבַדּוּ.

לב וַיְהִי כִּפְרָאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת-יְהוֹשֵׁפֶט, וְהָמָּה אָמְרוּ אֶף מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל הוּא, וַיִּסְרוּ עָלָיו, לְהִלָּחֵם; וַיִּנְעַק,

וַיְהוֹשֵׁפֶט.

לג וַיְהִי, כִּפְרָאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב, כִּי-לֹא-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, הוּא; וַיִּשׁוּבוּ, מֵאַחֲרָיו.

לד וַאֲיִשׁ, מְשֻׁד בַּקֶּשֶׁת לְתַמּוֹ, וַיִּפֶּה אֶת-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשָּׁרְיָן; וַיֹּאמֶר לְרַכְבּוֹ, הֲפֹךְ נָדָף

וְהוֹצִיאֵנִי מִן הַמַּחְנֶה--כִּי הִתְלִיתִי.

לה וַתַּעֲלֶה הַמִּלְחָמָה, בַּיּוֹם הַהוּא, וְהַמֶּלֶךְ הָיָה מְעֻמָּד בַּמְּרַכְבָּה, נֹכַח אַרְם; וַיָּמַת בְּעָרֵב, וַיִּצָּק דָּם-הַמָּכָה אֶל

חִיק הָרֶכֶב.

לו וַיַּעֲבֵר הַרְנָה בַּמַּחְנֶה, כִּבְּאֵה שִׁמְשׁ לֵאמֹר: אִישׁ אֶל-עִירוֹ, וְאִישׁ אֶל-אַרְצוֹ.

לז וַיָּמַת הַמֶּלֶךְ, וַיָּבֹא שְׁמֵרוֹן; וַיִּקְבְּרוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ, בְּשִׁמְרוֹן.

לח וַיִּשְׁטַף אֶת-הָרֶכֶב עַל בְּרֶכַת שְׁמֵרוֹן, וַיִּלְקֹו הַכְּלָבִים אֶת-דָּמוֹ, וְהַזְנוֹת, רָחֲצוּ--כְּדָבַר יְהוָה, אֲשֶׁר דִּבֶּר.

לט ויִתֵּר דְּבָרֵי אַחְאָב וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וּבֵית הַשֵּׁן אֲשֶׁר בָּנָה, וְכָל-הַעָרִים, אֲשֶׁר בָּנָה: הֲלוֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים--לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.

מ וַיִּשְׁכַּב אַחְאָב, עִם-אֲבֹתָיו; וַיִּמְלֹךְ אַחְזִיָּהוּ בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

אחר כל זאת עלו מלך ישראל ומלך יהודה למלחמה, אך מאחר ואחאב מלך ישראל חשש מנבואת מיכיהו הנביא, בחר להתחפש ביודעו כי כדרכם של האוייבים לכוון את כל מאמציהם לפגוע במלך, ובכך להכריע את הקרב ללא אבדות רבות. עם כל זאת הוכה אחאב על ידי איש שמשך בקשת לתומו, בלי להתכוון לפגוע במלך ישראל – אחאב, אך למרות שנפצע קשה, לא נטש והמשיך ופקד על צבאו, בעוד דמו שותת ויורד על מרכבתו, ובכך אפשר לצבאות יהודה וישראל לסגת בחסות החשכה, "ויעבור הרנה כבוא השמש לאמור איש אל עירו ואיש אל ארצו" (לו). פגיעתו בקרב גרמה למותו, ואת דמו שנשפך על המרכבה לקחו הכלבים, ונתקיימה בו נבואת אליהו: "במקום אשר לקחו הכלבים את דם נבות ילוקו הכלבים את דמך" (מלכים א, כא, יט).

6. מלכות יהושפט בן אסא (מא – נא) (3024)

מא ויהושפט, בן-אסא, מלך, על-יהודה--בשנת ארבע, לאחאב מלך ישראל.

מב יהושפט, בן-שלשים וחמש שנה במלכו, ויעשרים וחמש שנה, מלך בירושלם; ושם אמו, עזובה בשלחי.

מג ונלך, בכל-דרך אסא אביו--לא-סר ממנו: לעשות הישר, בעיני יהוה.

מד אף הבמות, לא-סרו: עוד העם מזבחים ומקטרים, בבמות.

מה וישלם יהושפט, עם-מלך ישראל.

מו ויִתֵּר דְּבָרֵי יְהוֹשָׁפָט וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר-עָשָׂה, וְאֲשֶׁר גָּלַחֵם: הֲלוֹא-הֵם כְּתוּבִים, עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה.

מז ויִתֵּר, הַקִּדְשׁ, אֲשֶׁר נִשְׂאָר, בְּיַמֵי אֶסָא אָבִיו--בְּעַר, מִן-הָאָרֶץ.

מח ומלך אין באדום, נצב מלך.

מט יהושפט עשר (עשה) אגיות תרשיש ללכת אפירה, לנהב--ולא הלך: כי-נשברה (נשברו) אגיות, בעציון גבר.

נ אַז אָמַר אַחְזִיָּהוּ בֶן-אַחְאָב, אֶל-יְהוֹשָׁפָט, יִלְכוּ עִבְדֵי עִם-עַבְדֶּיךָ, בְּאֲנִיּוֹת; וְלֹא אָבָה, יְהוֹשָׁפָט.

נא וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט, עִם-אֲבֹתָיו, וַיִּקְבֹּר עִם-אֲבֹתָיו, בְּעִיר דָּוִד אָבִיו; וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ, תַּחְתָּיו.

יהושפט הלך בדרך הישרה כדרך אביו אסא, אך מעד כשחבר לאחזיה מלך יהודה הרשע, ועל כן נענש בשעה שהאוניות אשר בנו ללכת במ לאופירה נשברו, ולא הגיעו לתרשיש. "ויתנבא אליעזר בן דודו... על יהושפט

לאמור כהתחברך עם אחזיה פרץ ה' את מעשיך וישברו אוניות ולא עצרו ללכת אל תרשיש

(דברי הימים כ, לו)

7. מלכות אחזיהו בן אחאב (נב – נד) (3041)

נב אַחְזִיָּהוּ בֶן-אֲחָאָב, מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן, בְּשָׁנַת שִׁבְעָ עָשָׂרָה, לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה; וַיִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל שְׁנָתַיִם.

נג וַיַּעַשׂ הָרַע, בְּעֵינֵי יְהוָה; וַיִּלְדֵהוּ, בְּזָרָה אִבּוֹ וּבְזָרָה אִמּוֹ, וּבְזָרָה יָרְבָעָם בֶן-נֹבֵט, אֲשֶׁר הִחֲטִיֵּא אֶת יִשְׂרָאֵל. נד וַיַּעֲבֹד, אֶת-הַבַּעַל, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה, לוֹ; וַיִּקְרַע, אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כָּכָל אֲשֶׁר-עָשָׂה, אִבּוֹ. אחזיהו, כאביו עשה את הרע בעיני ה', חטא והחטיא את הרבים.